

Od punktów wzrostu do partnerstwa

Od 1 stycznia 2020 roku Republika Białorusi objęła przewodnictwo w organach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EWEA), otwierając nowy pięcioletni cykl rozwoju tej formacji integracyjnej w przestrzeni postradzieckiej. Program działań białoruskiej prezydencji w ramach Unii zapowiada się bardzo bogato. W szczególności planuje się skoncentrować wspólne wysiłki państw członkowskich Unii na całkowitym usunięciu barier, maksymalnym ograniczeniu wyjątków i ograniczeń na swoich rynkach, zapobiegając możliwości powstawania nowych rodzajów barier dla wolnego środowiska konkurencyjnego. Ponadto strona białoruska zainicjuje dodatkowe działania na rzecz globalnego i regionalnego pozycjonowania Unii w celu opracowania i wdrożenia wspólnej lub jednolitej polityki informacyjnej. Powodzenie realizacji tych zadań zależy od szeregu czynników, w tym odpowiedniego wyartykułowania przez media tematu integracji euroazjatyckiej przez międzynarodowy segment dziennikarstwa narodowego nie tylko w państwach członkowskich EWEA, ale także w całej Wspólnocie Niepodległych Państw. Jak rozwiązuje się to zadanie w Republice Białorusi? Jest to przedmiot proponowanego badania.

Doświadczenie zawodowe w dziennikarstwie - ponad czterdzieści pięć lat. Obecnie jest profesorem nadzwyczajnym w Katedrze Międzynarodowego Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Obszary badań: współczesne stosunki międzynarodowe; dziennikarstwo międzynarodowe, ekonomia międzynarodowa.

Zalessky

WYDAWNICTWO
NASZA WIEDZA

Od punktów wzrostu do partnerstwa

Interakcje euroazjatyckie w kontekście globalnych wyzwań

Boris Zalessky

Boris Zalessky

Od punktów wzrostu do partnerstwa

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalessky

Od punktów wzrostu do partnerstwa

**Interakcje euroazjatyckie w kontekście globalnych
wyzwań**

FOR AUTHOR USE ONLY

SciencaScripts

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

This book is a translation from the original published under ISBN 978-620-2-68270-1.

Publisher:

Scienca Scripts

is a trademark of

International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-2-90986-0

Copyright © Boris Zalessky

Copyright © 2020 International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

FOR AUTHOR USE ONLY

Borys Zalessky

Od punktów wzrostu do partnerstwa

Interakcje euroazjatyckie w kontekście globalnych wyzwań

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Spis treści

Integracja euroazjatycka: droga do przyszłości wyznaczy strategię rozwoju	5
Euroazjatycka Unia Gospodarcza: interakcja w oparciu o platformy technologiczne	9
Wspólnota Niepodległych Państw: od koncepcji do programu.....	13
Białoruś - Rosja: regiony kontynuują współpracę.....	17
Białoruś - Ukraina: punkt odniesienia - współpraca przemysłowa	21
Białoruś-Ukraina: potencjał dla rady doradczej	25
Białoruś - Ukraina: regiony zamierzają współpracować	29
Białoruś - Uzbekistan: priorytet współpracy - rolnictwo	33
Białoruś - Kirgizja: od handlu do współpracy.....	37
Białoruś - Kirgizja: handel, współpraca, współpraca regionów	41
Białoruś - Azerbejdżan: od współpracy przemysłowej do udziału w wystawach.....	45
Białoruś - Armenia: zgodnie z pozytywną dynamiką wzrostu	49
Białoruś: komponent antykryzysowy - eksport	53
Białoruś: cel - stabilny wzrost eksportu	57
Białoruś: czynnik rozwoju usług turystycznych - udział w wystawach	61
Białoruś: przyszłość jest dla samochodów elektrycznych.....	65
Wolna strefa ekonomiczna "Grodnoinvest": punkt wzrostu - eksport	69
Wolna Strefa Ekonomiczna "Grodnoinvest": inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju eksportu	73
Wolna Strefa Ekonomiczna "Witebsk": tempo rozwoju jest dyktowane przez inwestycje	77
Obwód witebski: europejski wektor współpracy.....	81
Region Homelski: format online jako skuteczne narzędzie współpracy międzynarodowej regionów	85
Brzeska Wolna Strefa Ekonomiczna: perspektywy są zachęcające	89
Park Przemysłowy Great Stone: globalizacja, industrializacja, digitalizacja, ekologizacja	93
Great Stone Industrial Park jako "magnes" dla innowacji.	97
Obawy Belleprom: eksport jako czynnik rozwoju	101

Białoruska uniwersalna giełda towarowa: w kierunku maksymalnego wykorzystania potencjału	105
Literatura	109

FOR AUTHOR USE ONLY

Integracja euroazjatycka: droga do przyszłości wyznaczy strategię rozwoju

Od 1 stycznia 2020 roku Republika Białorusi objęła przewodnictwo w organach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EWEA), otwierając tym samym kolejny pięcioletni cykl rozwoju tej formacji integracyjnej w przestrzeni postradzieckiej. Program działania białoruskiej prezydencji w Unii zapowiada się bardzo bogato. W szczególności planowane jest skoncentrowanie wspólnych wysiłków państw członkowskich EWEA na całkowitym usunięciu barier, maksymalnym ograniczeniu wyłączeń i ograniczeń na ich rynkach, zapobieganiu możliwości powstawania nowych rodzajów przeszkód w wolnym środowisku konkurencyjnym. Ponadto strona białoruska zainicjuje dodatkowe działania na rzecz globalnego i regionalnego pozycjonowania Unii w celu opracowania i wdrożenia wspólnej lub jednolitej polityki informacyjnej, co "wymaga opracowania wspólnej koncepcji polityki informacyjnej, strategii jej wdrażania oraz planów działania na rzecz ich realizacji". I<...> Najważniejsze jest zapewnienie szerokiego poparcia dla integracji euroazjatyckiej przez obywateli naszych państw". Pomyślna realizacja tego zadania zależy niewątpliwie od szeregu czynników, wśród których należy wymienić odpowiednie wyartykułowanie przez media tematu integracji euroazjatyckiej przez międzynarodowy segment dziennikarstwa narodowego w państwach członkowskich EWEA, co wymaga od międzynarodowych dziennikarzy przede wszystkim kompetentnego podejścia do jego relacji w sferze medialnej.

Przypomnijmy, że 1 lutego 2020 roku rozpoczął pracę nowy zarząd Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej (EWG), na czele z przedstawicielem Białorusi M. M., który również rozpoczął pracę. Mjasnikowicz. I już na pierwszym spotkaniu tej formacji zostały wyrażone główne priorytety pracy EWG.

Po pierwsze, do 2025 r. w UGW powinny powstać prawdziwe rynki pracy, co wymaga bardziej skutecznych środków w tym kierunku.

¹ Przemówienie Prezydenta Republiki Białorusi Aleksandra Łukaszenki do szefów państw członkowskich Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/obraschenie-prezidenta-respubliki-belarus-aleksandra-lukashenko-k-glavam-gosudarstv-chlenov-evrazijskogo-22827/.

Po drugie, należy szybko sfinalizować strategiczne kierunki rozwoju euroazjatyckiej integracji gospodarczej do 2025 roku.

Po trzecie, pilnym zadaniem jest zwiększenie międzynarodowego prestiżu Unii, dla której "planuje się zacieśnienie współpracy z międzynarodowymi organizacjami i stowarzyszeniami, wspólny rozwój infrastruktury transportowej i logistycznej, w tym udział w projektach inicjatywy² "Belt and Way".

Po czwarte, istnieje potrzeba zapewnienia rzeczywistych korzyści dla krajów Unii w prowadzeniu wzajemnej wymiany handlowej. W międzyczasie, jak zauważono na pierwszym posiedzeniu nowego członka EKG, "nowe przeszkody nie zostały jeszcze usunięte, a zadaniem komisji jest poprawa mechanizmów monitorowania praw związków i ich pełne wdrożenie"³. Statystyki są tu następujące: cztery lata temu lista barier, ograniczeń i przeszkód w EWEA wynosiła 60 punktów, na koniec stycznia 2020 roku - 71. W związku z tym nie można nazwać tempa rozwoju wzajemnej wymiany handlowej w Unii szybkim. Wystarczy powiedzieć, że "wolumen wzajemnego handlu towarami państw EWEA w 2019 roku wyniósł 55,3 mld dolarów, czyli 100,2% poziomu z 2018 roku"⁴.

W świetle zadań stawianych przed rozwojem Unii wiele oczywiście należy wziąć pod uwagę w strategicznych kierunkach integracji euroazjatyckiej do 2025 roku, które są obecnie rozwijane w ramach EWEA. Do połowy lutego 2020 r. w tym kompleksowym dokumencie "strony uzgodniły 318 stanowisk, pozostałe spory dotyczą jedynie 15 mechanizmów interakcji"⁵. Na posiedzeniu EWG w lutym strony były w stanie uzgodnić kilka kolejnych stanowisk w projekcie strategii. "W szczególności uzgodnili oni brzmienie specjalnych środków ochronnych, antydumpingowych i wyrównawczych, sanitarnych,

² Udział w posiedzeniu Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9245>.

³ Browar, E. Wspólne rynki, walka z przeszkodami, projekty infrastrukturalne - Myasnikovich określili priorytety EWG / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/obschie-rynki-borba-s-prepjatstviami-infrastrukturnye-proekty-mjasnikovich-nazval-priorytety-eek-378306-2020/>.

⁴ Browar, E.V. Produkcja przemysłowa i obroty w handlu detalicznym wzrosły w 2019 roku (w języku rosyjskim) / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-eaes-v-2019-godu-vyrosli-promproizvodstvo-i-roznicnyj-tovarooborot-380320-2020/>.

⁵ Piwovar, E. Miasnikowicz: trwają prace nad projektem strategii integracji euroazjatyckiej do 2025 roku / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mjasnikovich-rabota-nad-proektom-strategii-evrazijskoj-integratsii-do-2025-goda-zavershaetsja-380272-2020/>.

weterynaryjnych i fitosanitarnych (SPS), a także koncepcyjne podejście do tworzenia mechanizmów wspierających rozwój gospodarczy EWEA⁶.

Kluczowe punkty, które zostały określone w strategii, są ze sobą powiązane:

a) Całkowite wyeliminowanie przeszkód na rynku unijnym;

b) poprawa regulacji celnych;

c) utworzenie cyfrowej przestrzeni unii;

d) budowanie systemu zarządzania i finansowanie wspólnych projektów współpracy.

Wśród nowych kierunków, które mają znaleźć odzwierciedlenie w strategii jest rozwój zielonych technologii, energii odnawialnej, aspektów ekonomicznych w zakresie zdrowia, turystyki, edukacji i nauki. Jednocześnie pozytywny wpływ na jakość opracowanego dokumentu programowego powinien mieć fakt, że Rada Naukowa Rosyjskiej Akademii Nauk w lutym 2020 roku podjęła decyzję o zapewnieniu wsparcia naukowego i pomocy w realizacji Strategicznych Kierunków Euroazjatyckiej Integracji Gospodarczej do 2025 roku. Pozostaje tylko dodać, że w ostatecznej formie dokument ten powinien zostać zatwierdzony na posiedzeniu Najwyższej Euroazjatyckiej Rady Gospodarczej w maju 2020 roku.

Ponadto plany białoruskiego przewodnictwa w EWEA obejmują przyjęcie jednolitego programu substytucji importu do Unii na podstawie programów narodowych, opracowanie długoterminowego strategicznego programu rozwoju innowacyjnego, wzmocnienie współpracy w dziedzinie nauki, technologii i innowacji.

⁶ Brewer, E.V. wicepremierzy koordynowali działania SPS w strategii integracji euroazjatyckiej / E.Brewer // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vitse-premjery-soglasovali-sfs-mery-v-strategii-evrazijskoj-integratsii-380580-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Euroazjatycka Unia Gospodarcza: interakcja w oparciu o platformy technologiczne

1 stycznia 2020 roku Republika Białorusi została przewodniczącym Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EWEA). Jednocześnie wśród zadań, które w najbliższym czasie muszą zostać rozwiązane w tym stowarzyszeniu integracyjnym wymieniono "opracowanie długoterminowego programu strategicznego rozwoju innowacyjnego, wzmocnienie współpracy w dziedzinie nauki, technologii i innowacji"⁷. Obecnie EWEA intensywnie pracuje nad uzgodnieniem tak ważnych dokumentów jak projekty strategicznych kierunków integracji gospodarczej Euroazji oraz głównych kierunków współpracy przemysłowej na okres do 2025 roku. Jednocześnie Białoruś wspiera rozwój współpracy naukowej, technologicznej i innowacyjnej, m.in. poprzez tworzenie euroazjatyckich platform technologicznych, których głównym celem jest "zapewnienie systematycznej pracy nad gromadzeniem zaawansowanych osiągnięć krajowych i światowych w zakresie rozwoju naukowo-technicznego, mobilizowanie potencjału naukowego państw członkowskich do rozwiązywania problemów stosowanych w rozwoju innowacyjnych produktów i technologii oraz ich wprowadzania do produkcji przemysłowej"⁸. Faktem jest, że "w Traktacie EWEA brakuje podstawowych przepisów dotyczących współpracy naukowej i technologicznej, które pozwoliłyby na uregulowanie innowacyjnych interakcji krajów Unii"⁹. Z tego powodu Republika Białorusi inicjuje włączenie do Traktatu EWEA odrębnego artykułu, który określiłby obszary współpracy państw członkowskich Unii w dziedzinie nauki, technologii i innowacji.

Przypomnijmy, że już w kwietniu 2016 roku decyzją Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej utworzono listę euroazjatyckich platform technologicznych, która obejmowała 14 obszarów: 1. Medyczna i medyczna biotechnologia, farmacja. 2. Technologie informacyjne i komunikacyjne. 3. Fotonika. 4. Technologie informacyjne i komunikacyjne. 5.

⁷ Przemówienie Prezydenta Republiki Białorusi Aleksandra Łukaszenki do szefów państw członkowskich Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/obraschenie-prezidenta-respubliki-belarus-aleksandra-lukashenko-k-glavam-gosudarstv-chlenov-evrazijskogo-22827/

⁸ Euroazjatyckie platformy technologiczne [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-caes-shumilin-397579-2020/>.

⁹ Białoruś popiera rozszerzenie współpracy naukowo-technicznej w EWEA - Szumilin [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-caes-shumilin-397579-2020/>.

Technologie jądrowe i radiologiczne. 6. Energetyka. 7. Technologie transportu. 8. Technologie metalurgiczne i nowe materiały. 9. Wydobycie surowców naturalnych oraz przetwarzanie ropy naftowej i gazu. 10. Chemia i petrochemia. 11. elektronika i technologie inżynieryjne. 12. rozwój środowiska naturalnego. 13. Technologie przemysłowe. 14. Rolnictwo, przemysł spożywczy, biotechnologia.

W styczniu 2019 r. w EAES powstała 15. Euroazjatycka Platforma "Energia i elektryfikacja", której założycielami było dziewięć przedsiębiorstw i instytutów naukowych z Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu i Rosji, które określiły takie główne obszary działalności jak "energetyka, elektryfikacja, a także tworzenie i dystrybucja inteligentnych sieci elektrycznych - instalacji elektrycznych, które zapewniają równoległą pracę w sieci różnych źródeł energii". Ponadto planuje się rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu oszczędzania energii przez odbiorców zdalnych¹⁰. W sierpniu 2019 r. Rada Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej zatwierdziła 16. Euroazjatycką Platformę Technologiczną - "Technologie konserwacji i naprawy urządzeń przemysłowych", która ma na celu rozwiązanie takich kwestii jak "rozwój partnerstwa przemysłowego i zastępowania importu, reengineering przestarzałych jednostek i zespołów na bazie urządzeń technicznych oraz modernizacja produkcji, wprowadzenie przełomowych technologii¹¹". Jednocześnie utworzono Euroazjatyckie Centrum Obrabiarek w celu prowadzenia jednego rejestru wyposażenia maszyn i urządzeń wyprodukowanych w krajach EWEA, co pozwoli na określenie, jakie kompetencje i możliwości produkcyjne posiadają.

Dla Republiki Białorusi udział w realizacji tych euroazjatyckich platform technologicznych jest już ważny, ponieważ uwaga skupia się tu na realizacji wysoce innowacyjnych projektów, które mają nie tylko znaczenie gospodarcze, ale również polityczne i społeczne. Charakterystyczny jest zwłaszcza udział strony białoruskiej we wdrażaniu platformy technologicznej dotyczącej technologii kosmicznych i geoinformacyjnych. "Praca ta umożliwiła stworzenie własnego satelity, jak również całego sektora gospodarki zajmującego się przestrzenią kosmiczną, oraz umocnienie się na arenie międzynarodowej jako

¹⁰ Browar, E. Platforma technologiczna w dziedzinie energetyki powstaje w EAES / E. Browar // [Zasoby elektronów]. - - - 2019. - - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/tehnologicheskaja-platforma-v-sfere-energetiki-sozdana-v-caes-333240-2019/>.

¹¹ W EAES powstała nowa euroazjatycka platforma technologiczna w zakresie technologii konserwacji i naprawy urządzeń przemysłowych. - - - 2019. - - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/13-08-2019-1.aspx>.

potęga kosmiczna"¹². Ważny dodatek: w kwietniu 2020 r. Kolegium Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej zatwierdziło globalny projekt współpracy w zakresie świadczenia usług kosmicznych i geoinformacyjnych w oparciu o dane z teledetekcji Ziemi, który ma być realizowany w latach 2021-2025. "W pierwszym etapie konieczne będzie zjednoczenie istniejących i przyszłych konstelacji satelitarnych krajów EWEA". W drugim etapie zostanie utworzony jeden portal informacyjny"¹³.

Do innych interesujących obszarów udziału Białorusi we wdrażaniu euroazjatyckich platform technologicznych należy platforma technologiczna "EurazjaBio", która polega na opracowaniu wspólnych projektów w dziedzinie biotechnologii dla efektywnego wykorzystania w interesie nauki, edukacji, sektorów gospodarki, sfery społecznej i potrzeb państwa, a także projekt "Organizacja produkcji sprzętu oświetleniowego LED", którego uczestnikami są organizacje białoruskie, rosyjskie, ormiańskie, kazachskie i kirgiskie.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹² Nikitina, Yu.F. Perspektywy platform technologicznych: Efekty synchroniczne (w języku rosyjskim) / Yu.F. Nikitina// Projektowanie przyszłości. Problemy rzeczywistości cyfrowej: przebieg 2. międzynarodowej konferencji (7-8 lutego 2019 r., Moskwa). - Moskwa: M.W. Kiedysh IPM, 2019. -- C. 88-89.

¹³ Kraje EWEA zamierzają stworzyć euroazjatycką konstelację kosmiczną [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. URL: https://www.tvr.by/news/obshchestvo/strany_eaes_namereny_sozdat_evraziyskuyu_kosmicheskuyu_gruppirovku/.

FOR AUTHOR USE ONLY

Wspólnota Niepodległych Państw: od koncepcji do programu

W październiku 2019 roku w Aszchabadzie odbyło się posiedzenie Rady Głowy Państw Wspólnoty Niepodległych Państw, na którym zaplanowano przedstawienie nowej wersji koncepcji rozwoju tej międzynarodowej organizacji w przestrzeni postsowieckiej. Oczekiwano, że dokument ten będzie odzwierciedlał cele i założenia obiecujących obszarów współpracy państw członkowskich WNP, przede wszystkim współpracy gospodarczej. "Planowane jest skupienie się na dalszym pogłębianiu interakcji między państwami WNP, między WNP a stowarzyszeniami integracyjnymi w przestrzeni postradzieckiej. To są główne kierunki"¹⁴.

Należy przypomnieć, że koncepcja dalszego rozwoju WNP pojawiła się już w październiku 2007 r., aby pomóc zwiększyć praktyczne korzyści z tej współpracy integracyjnej, zachować jej wielodyscyplinarny charakter, harmonijnie rozwinać wszystkie istniejące i nowe obszary współpracy krajów postsowieckich. W kwietniu 2018 roku na posiedzeniu Rady Ministrów Spraw Zagranicznych WNP w Mińsku podjęto decyzję o rozpoczęciu prac nad aktualizacją koncepcji w celu dostosowania jej do współczesnych realiów i potrzeb rozwoju partnerstwa, a nie o jej radykalnej zmianie.

Najwyraźniej jednym z takich obiecujących obszarów współpracy w przestrzeni postradzieckiej może stać się współpraca w sferze innowacji. Już w październiku 2018 r. w Mińsku utworzono Międzynarodowy Fundusz Rozwoju Innowacji Wspólnoty Niepodległych Państw w celu praktycznej realizacji decyzji najwyższych organów WNP w sprawie rozwoju międzypaństwowej przestrzeni innowacyjnej, co powinno zapewnić stworzenie nowej platformy technologicznej pełnowymiarowej międzypaństwowej współpracy innowacyjnej na rzecz wdrażania innowacji na dużą skalę. Łącząc szereg stosunkowo niejednorodnych, ale powiązanych ze sobą w kontekście perspektywicznych działań funkcji kilku instytucji międzypaństwowych - finansowych, eksperckich, doradczych, wdrożeniowych - nowa formacja stworzy "niezbędne podstawy dla rozwoju strukturalnego i zespołów przyszłych niezależnych instytucji w głównych

¹⁴ Nowa wersja koncepcji rozwoju WNP zostanie przedstawiona na szczycie w Aszchabadzie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/novuju-redaktsiju-kontseptsii-razvitiia-sng-predstavjat-na-sammitie-v-ashhabade-345096-2019/>.

obszarach działalności, a także zbuduje podstawy systemowych interakcji między nimi"¹⁵.

W kwietniu 2019 r. w Sankt Petersburgu odbyło się posiedzenie Międzypaństwowej Rady Wspólnoty Niepodległych Państw o współpracy w dziedzinie nauki, technologii i innowacji. Rada została ustanowiona w listopadzie 2009 r. w celu koordynowania całej polityki w zakresie nauki, technologii i innowacji oraz jej poszczególnych elementów w ramach WNP, a także w celu stworzenia mechanizmów finansowych i gospodarczych w ramach WNP wspierających wspólne programy i projekty w tej dziedzinie. Na spotkaniu w Sankt Petersburgu podsumowano główne wyniki realizacji międzypaństwowego programu współpracy innowacyjnej państw członkowskich WNP na okres do 2020 roku, mającego na celu połączenie potencjału intelektualnego, naukowego i technologicznego, produkcyjnego i finansowego państw WNP. A wyniki te wskazują na znaczny potencjał współpracy w sferze innowacji w przestrzeni postradzieckiej. Wystarczy powiedzieć, że "w realizację projektów obecnego programu zaangażowanych jest ponad 300 naukowców z Białorusi, Rosji, Kazachstanu, Armenii i Kirgistanu"¹⁶. A za jeden z głównych rezultatów programu można uznać fakt, że przez lata jego realizacji ukształtowały się ramy regulacyjne i metodologiczne współpracy innowacyjnej krajów WNP, co pozwoliło na osiągnięcie pewnych rezultatów.

Zwłaszcza, że tylko organizacje białoruskie zrealizowały już w pełni cztery z dziewięciu projektów pilotażowych: 1) opracowanie i stworzenie pilotażowych technologii przemysłowych oraz pilotażowych powtarzalnych linii technologicznych do produkcji szczególnie odpornych na zużycie narzędzi skrawających i wiertniczych opartych na nanodiamentach; 2) opracowanie eksperckiego systemu rehabilitacji środowiska geologicznego zanieczyszczonego produktami ropopochodnymi w oparciu o zasady samoorganizacji dla terytoriów krajów WNP; 3) o oddziaływaniach magnetoelektrycznych w strukturach ferromagnetyczno-piezoelektrycznych i ich zastosowaniu do tworzenia miniaturowych czujników pól magnetycznych i autonomicznych źródeł energii elektrycznej; 4) o procesach oddziaływania dużej mocy strumieni

¹⁵ W Mińsku utworzono Międzynarodowy Fundusz Innowacyjnego Rozwoju CIS [Zasoby Elektroniczne]. - - - 2018. - - - URL: http://gknt.gov.by/news/2018/v_minske_sozdali_mezhdunarodnyy_fond_innovatsionnogo_razvitiya_sng/?special_version=N

¹⁶ Projekt międzypaństwowego programu współpracy innowacyjnej w WNP do 2030 r. będzie omawiany w Sankt Petersburgu [Zasób elektroniczny]. - - - 2019. - - - URL: <https://www.belta.by/society/view/proekt-mezhgosprogrammy-innovatsionnogo-sotrudnichestva-v-sng-do-2030-goda-obsudjat-v-sankt-peterburge-345290-2019/>.

skoncentrowanej energii na tworzenie się warstw powierzchniowych o strukturze amorficznej, nanokrystalicznej i obojętnej metali dla produktów stosowanych w energetyce wodorowej i ekologii przemysłowej.

Białoruś jest również aktywnie zaangażowana w opracowanie projektu między państwowego programu współpracy innowacyjnej państw WNP na okres do 2030 roku. W szczególności na spotkaniu w Sankt Petersburgu Białoruś przedstawiła w niniejszym dokumencie propozycje "dotyczące celowości zachowania realizacji projektów między państwowych związanych z komercjalizacją osiągnięć naukowych i rozwojem nowych produktów zaawansowanych technologii jako głównego praktycznego komponentu współpracy innowacyjnej w krajach WNP"¹⁷. Ponadto Białoruś opowiada się za włączeniem do projektu nowego programu działań mających na celu organizację transformacji cyfrowej gospodarki oraz tworzenie i rozwój transgranicznych klastrów innowacyjnych i przemysłowych w sektorach wysokich technologii.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁷ Projekt między państwowego programu współpracy innowacyjnej w WNP do 2030 roku będzie dyskutowany w Turkmenistanie w maju [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/proekt-mezhgosprogrammy-innovatsionnogo-sotrudnichestva-v-sng-do-2030-goda-obsudjat-v-mae-v-345804-2019/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Rosja: regiony kontynuują współpracę

We wrześniu 2020 roku w Mińsku i obwodzie mińskim odbędzie się 7. Forum Regionów Białorusi i Rosji, w którym weźmie udział około pięciuset osób, a w programie przewidziano sesje sekcji na różne tematy, m.in. z zakresu rolnictwa, budownictwa i przemysłu. Ponadto odbędzie się Rada Współpracy Gospodarczej, "planuje się podpisanie umów o współpracy między regionami, zawieranie umów handlowych"¹⁸. Sam fakt, że wydarzenie to odbędzie się w obecnej trudnej sytuacji epidemiologicznej, świadczy o ogromnym potencjale twórczym partnerstwa między obwodami Białorusi i Rosji, "którego rozbudowa umożliwi rozwiązywanie tak ważnych zadań, jak zastępowanie importu, promowanie przemysłu zorientowanego na eksport, wypełnianie luki technologicznej z krajami zachodnimi"¹⁹.

Należy przypomnieć, że obecnie Republika Białorusi współpracuje z podmiotami Federacji Rosyjskiej zgodnie z 78 umowami o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej z 71 obwodami Rosji. Ponadto "w ramach współpracy międzyregionalnej zawarto około 400 umów między obwodami Białorusi, Mińska i podmiotami Federacji Rosyjskiej, a także między białoruskimi okręgami, miastami i gminami rosyjskimi"²⁰. Na koniec 2019 roku w pierwszej dziesiątce największych importerów białoruskich towarów, które stanowiły ponad 70 procent eksportu Białorusi do Rosji, znalazły się obwody moskiewski, moskiewski, smoleński, petersburski, briański, tatarski, kemerowski, kaliningradzki, leningradzki i swierdłowski.

Wśród białoruskich obwodów, aktywnie współpracujących z partnerami w Rosji, warto wymienić **obwód witebski**, który posiada 25 umów o współpracy z rosyjskimi obwodami. Ponad sto dokumentów zostało podpisanych przez powiaty i miasta obwodu witebskiego z odpowiednimi podmiotami terytorialnymi obwodów Rosji. W 2019 roku wielkość eksportu przedsiębiorstw z Witebska na rynek rosyjski zbliżyła się do miliarda dolarów. Warto zauważyć, że dostawy te

¹⁸ VII Forum Regionów Białorusi i Rosji planowane jest na wrzesień [Zasób elektroniczny]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vii-forum-regionov-belarusi-i-rossii-planiruetsja-provesti-v-sentjabre-393483-2020/>.

¹⁹ Zalesky, B. Wektor integracji postsowieckiej. Widok z Białorusi / B. Zaleskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2019. -- C. 59.

²⁰ Browar, E. Ambasada wymieniła 10 najlepszych rosyjskich regionów importujących białoruskie towary / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/posolstvo-nazvalo-top-10-rossijskih-regionov-importirujuschih-beloruskie-tovary-388334-2020/>.

wzrosły do regionów sześciu z ośmiu okręgów federalnych Rosji. Wzrost tego wskaźnika o półtora raza i więcej został osiągnięty we współpracy z partnerami z 16 regionów kraju sąsiedniego. "W tym samym czasie najbardziej dynamicznie wzrastał eksport do odległych regionów Rosji: do Magadanu, Osetii Północnej - Alanii i Chakasji - ponad trzy razy, do Amuru, Irkucka, Chabarowska i Kraju Pierworskiego - 2,5-2,8 razy, do Kraju Krasnojarskiego i Ziemi Stawropolskiej - 1,5 razy. Po przerwie wznowiono wysyłkę witebskich towarów do Republiki Inguszetii, Kraju Kamczackiego i Żydowskiego Obwodu Autonomicznego"²¹. Sprzedaż torfu do Rosji rozwijała się w tym kontekście dobrze - prawie trzykrotnie, podwoiły się dostawy leków weterynaryjnych, znacznie wzrósł eksport polietylenu, włókna lnianego, tkanin lnianych, konstrukcji metalowych, narzędzi medycznych. Wiodącymi dostawcami zostały takie przedsiębiorstwa jak Vitebsk koncern "Meat and Dairy Products", JSC "Naftan", LLC "Prodexim", UE "VIC Health of Animals", LLC "Production Association "Energokomplekt", LLC Allianceplast, OJSC Vitebsk Carpets, OJSC Vityaz, JLLC Natrinx, OJSC Polotsk Glass Fiber, JLLC Soyuz-Cable, JLLC Novopolotsk Plant of Technological Metal Constructions.

Wśród obwodów rosyjskich, aktywnie rozwijających stosunki handlowe i gospodarcze z partnerami na Białorusi, można wymienić **obwód kirowski**, z którym obrót handlowy w pierwszym kwartale 2020 roku wyniósł blisko dziesięć milionów dolarów. Jednocześnie "białoruskie przedsiębiorstwa w okresie styczeń-marzec zwiększyły eksport do obwodu kirowskiego Rosji o prawie jeden kwartał w porównaniu z pierwszym kwartałem 2019 roku"²². Tendencja ta została osiągnięta dzięki dostawie białoruskich maszyn i urządzeń do podnoszenia, przemieszczania, załadunku lub rozładunku, niestopowego drutu stalowego, warzyw, gotowych wyrobów dziewiarskich lub włókienniczych, farb i lakierów na bazie syntetycznych polimerów w środowisku wodnym, futer i surowców futrzarskich. W tym roku rozpoczęto wysyłkę nowych typów białoruskich ciągników i traktorów, pierwszych partii szkła niestopowego Homelsteklo, wyrobów metalowych Homelskiego Zakładu Odlewniczego i Normalnego do tego obwodu rosyjskiego oraz wznowiono wysyłkę urządzeń dźwigowych Mohylewskiego Maszynowni.

²¹ Eksport produktów przedsiębiorstw obwodu witebskiego do obwodów rosyjskich wzrósł w 2019 roku o 4,2% [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/eksport-produktsii-predpriyatij-vitebskoj-oblasti-v-rossijskie-regiony-vyros-na-42-v-2019-godu-385596-2020/>.

²² Białoruskie przedsiębiorstwa zwiększyły eksport towarów do obwodu kirowskiego Rosji o prawie jedną czwartą w pierwszym kwartale [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-predpriyatija-v-i-kvartale-uelichili-eksport-tovarov-v-kirovskuju-oblast-rf-pochti-na-393710-2020.>

W 2020 r. nadal rozwijają się interakcje między regionami Białorusi i Rosji, wykorzystując nowe formy współpracy. Na przykład wiosną tego roku Białoruskie Przedsiębiorstwo Cementownicze otworzyło swoje przedstawicielstwo w **obwodzie kaliningradzkim** - dom handlowy "BCKK-Kaliningrad", aby jeszcze skuteczniej współpracować z firmami budowlanymi obwodu. Faktem jest, że Obwód Kaliningradzki jest jednym z najbardziej obiecujących rosyjskich kierunków dla Białoruskiej Spółki Cementowniczej, gdzie popyt na prawie wszystkie produkty holdingu jest duży. Wraz z otwarciem przedstawicielstwa "uaktywnia się praca zarówno z dużymi klientami jak i małymi firmami, które są bardziej zainteresowane cementem taryfowym i dostawami materiałów budowlanych w małych partiach, w ramach zamówienia"²³. Niewątpliwie krok ten tylko wzmocni więzi między białoruskimi producentami i konsumentami w tej rosyjskiej enklawie i pozwoli na osiągnięcie jakościowo nowego poziomu współpracy między regionami.

FOR AUTHOR USE ONLY

²³ Białoruskie Przedsiębiorstwo Cementownicze otworzyło przedstawicielstwo w Obwodzie Kaliningradzkim [Zasoby Elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskaja-tsementnaja-kompanija-otkryla-predstavitelstvo-v-kaliningradskoj-oblasti-385897-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Ukraina: punkt odniesienia - współpraca przemysłowa

W lipcu 2017 roku w Kijowie odbyło się 25. posiedzenie białorusko-ukraińskiej komisji mieszanej ds. współpracy handlowej i gospodarczej, w ramach którego strony osiągnęły porozumienie w sprawie promowania wzajemnego handlu i współpracy w zakresie współpracy produkcyjnej w celu zapewnienia wzrostu wzajemnych obrotów handlowych. Przypomnijmy, że rok 2012 był rekordowy we współpracy obu państw, kiedy to wielkość białorusko-ukraińskiego handlu wyniosła 7,866 mld dolarów, a nadwyżka dla strony białoruskiej - 3,247 mld dolarów. Od tego czasu wskaźniki współpracy dwustronnej zaczęły dość znacząco spadać - do 3,47 mld dolarów w 2015 roku. I tylko "na koniec 2016 roku obroty handlowe z Ukrainą wzrosły o 10,5%, eksport - o 13,2%, a import - o 3,2%. Saldo wzajemnej wymiany handlowej za określony okres jest dodatnie w wysokości 1,87 mld dolarów²⁴. Pozytywną dynamikę odnotowano również w 2017 r.: "I tak, w okresie styczeń-maj obroty handlowe wzrosły o 26,7% i wyniosły 1,7 mld dolarów. W tym samym czasie po obu stronach odnotowano wzrost wielkości dostaw²⁵.

Jedną z głównych rezerw, której potencjał jest obecnie aktywnie aktualizowany przez strony pod kątem rozwiązania zadania, jakim jest powrót w najbliższych latach do rekordowego poziomu wzajemnych obrotów handlowych w wysokości 8 mld dolarów, jest rozwój współpracy przemysłowej. Należy tu zaznaczyć, że "na Ukrainie z powodzeniem działają przedsiębiorstwa montażowe, produkujące białoruskie ciągniki, kombajny zbożowe, sprzęt elewatorów, trolejbusy".²⁶ a na białoruskiej ziemi powstały nowoczesne przedsiębiorstwa z udziałem kapitału ukraińskiego, produkujące samochody osobowe, elektrody spawalnicze i modernizujące sprzęt śmigłowcowy.

²⁴ O wynikach handlu zagranicznego Republiki Białorusi i Ukrainy w 2016 roku [Zasób elektroniczny]. - - - 2017. - - - URL:

http://ukraine.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/.

²⁵ Białoruś i Ukraina omówią promocję wzajemnego handlu [zasoby elektroniczne] na spotkaniu Komisji Międzypaństwowej w Kijowie. - - - 2017. - - - URL:

<http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-ukraina-na-zasedanii-mezhpravkomissii-v-kieve-obsudjat-stimulirovanie-vzaimnoj-torgovli-257135-2017/>.

²⁶ Wywiad Igora Sokoła, Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnika Republiki Białoruś na Ukrainie z rocznym czasopiśmie naukowym "Ukraina dipramatichna" (№ 17, 2016) [Zasób elektroniczny]. - - - 2016. - - - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/c210c1737ece09bb.html>.

We wrześniu 2017 roku lista ta została uzupełniona o JLLC Beltribo - pierwsze na Białorusi przedsiębiorstwo produkujące klocki i okładziny hamulcowe, otwarte na Starych Autostradach mińskiego obwodu. Założyciele firmy - zakład mechaniczny Starodorozhsk i zakład Bila Tserkva "Tribo" - postawili sobie za cel osiągnięcie w ciągu najbliższych dwóch lat obrotów w wysokości 5 mln dolarów. Warunkiem wstępnym dla jego pomyślnego rozwiązania jest szeroka gama wytwarzanych tutaj produktów. Przecież to nie tylko produkcja części do obsługi wywozów Białoruskiego Zakładu Samochodowego, lecz również produkcja klocków hamulcowych dla mińskiego metra, Mińskich Zakładów Ciągnikowych, a od pierwszej połowy 2018 roku - dla fabryki samochodów BelGi. Produkowane będą tu również klocki hamulcowe i tarcze sprzęgłowe do urządzeń Gomselmash oraz klocki na potrzeby Kolei Białoruskich. Ponadto "planuje się opanowanie produkcji klocków kolejowych, które mają być dostarczane na Łotwę, Litwę i Estonię na Starych Drogach"²⁷. Oczekuje się, że w ciągu sześciu miesięcy nowy zakład osiągnie pełną zdolność projektową, a wielkość inwestycji w nim w ciągu najbliższych dwóch lat wyniesie około dwóch i pół miliona dolarów.

Szefowie regionów Homelskiego i Chersońskiego ogłosili zamiar utworzenia we wrześniu 2017 r. wspólnego przedsiębiorstwa w dziedzinie budowy maszyn i przetwarzania produktów rolnych. W szczególności chodzi o montaż kombajnów "Gomselmash" w jednym z przedsiębiorstw regionu Chersonia. Znaczenie tego wspólnego projektu dla strony ukraińskiej podyktowane jest faktem, że "w najbliższych latach lokalni rolnicy muszą wymienić około 500 jednostek maszyn, które już wypracowały swoje zasoby"²⁸. Po stronie białoruskiej zainteresowanie współpracą z kolegami z Ukrainy tłumaczy się tym, że Homelszczyzna kupuje za granicą znaczne ilości wysokobiałkowej paszy dla swojej hodowli, w tym mączki słonecznikowej. W związku z tym bardzo obiecujące wydaje się zapewnienie producentom z Chersonia urządzeń zakładu tłuszczowego w Homlu do przetwarzania nasion słonecznika, a następnie sprzedaż powstałego oleju roślinnego pod własnymi markami.

²⁷ . Pierwsze na Białorusi przedsiębiorstwo produkujące klocki hamulcowe zostało otwarte na Starych Drogach [Zasób Elektronu]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/pervoe-v-belarusi-predpriyatje-po-proizvodstvu-tormoznyh-kolodok-otkrylos-v-staryh-dorogah-267852-2017/>.

²⁸ Sidorczik, Homelskie i Chersońskie regiony planują utworzenie JV w budowie maszyn i przetwórstwie rolnym (w języku rosyjskim) / V.Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-i-hersonskaja-oblasti-planirujut-sozdat-sjv-v-mashinostroenii-i-selhozpererabotke-266822-2017/>.

Ponadto, szczególnie obiecująca pod względem zwiększenia wzajemnych obrotów handlowych pomiędzy Białorusią i Ukrainą jest rozwijająca się współpraca stron w zakresie dostaw na rynek ukraiński białoruskiego sprzętu ciężkiego. Wiadomo, że obecnie na Ukrainie pracuje ponad dwa tysiące wywrotek Białoruskich Zakładów Samochodowych, które stanowią ponad 90 procent całej floty tego sprzętu w tym kraju. Wśród nich są maszyny o nośności 220 ton działające w Zintegrowanym Zakładzie Górnictwa i Przetwórstwa Inguleť w obwodzie dnipropropietrowskim. Pod koniec sierpnia 2017 roku dostarczono na Ukrainę kolejne pięć wozów kopalnianych o ładowności 130 ton. A teraz specjaliści spółki joint venture "Kryvbass-BelAZ-Service" kończą prace instalacyjne i rozruchowe. "Wkrótce 130-tonowe wywrotki zostaną oddane do użytku w PJSC ArcelorMittal Bloodhorn, gdzie pracuje już ponad 80 jednostek urządzeń BelAZ"²⁹.

Kolejnym dość kuszącym projektem współpracy białorusko-ukraińskiej, aktywnie dyskutowanym dziś przez strony, jest budowa terminalu portowego na Dnieprze, na granicy Białorusi i Ukrainy. Faktem jest, że wspólne korzystanie z dróg wodnych pozwoliłoby na zorganizowanie sprawnego transportu pasażerskiego i towarowego z portów państw czarnych, śródziemnomorskich, kaspijskich i naddunajskich.

Wszystkie te przykłady ilustrują wysoki potencjał białorusko-ukraińskiej współpracy produkcyjnej, mającej na celu podwojenie obrotów handlowych w ciągu najbliższych dwóch lat.

²⁹ BelAZ dostarczył pięć wywrotek na Ukrainę [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belaz-postavil-v-ukrainu-pjat-karjernih-samosvalov-264698-2017/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś-Ukraina: potencjał dla rady doradczej

Jedną z najskuteczniejszych form koordynacji białorusko-ukraińskiej wymiany handlowej i gospodarczej jest powołany w 2010 roku Komitet Doradczy Współpracy Gospodarczej. Nowa dwustronna struktura od samego początku miała kilka głównych zadań. Mianowicie, oprócz rozwijania stosunków partnerskich pomiędzy Białorusią i Ukrainą w sferze handlowej i gospodarczej, rada ma za zadanie ułatwić w każdy możliwy sposób rozszerzenie kontaktów pomiędzy przedstawicielami środowisk biznesowych, jak również wzrost wzajemnych obrotów handlowych. Dziś "rada doradcza jest platformą, na której biznes omawia najbardziej palące problemy". Z drugiej strony, omawiamy obiecujące projekty, nowe możliwości, które otwierają się przed stronami"³⁰. Dlatego też kolejne, siódme spotkanie tego ciała doradczego było ważną częścią programu Pierwszego Forum Regionów Białorusi i Ukrainy, które odbyło się w październiku 2018 roku w Homlu.

O poważnym potencjale białorusko-ukraińskiej rady doradczej ds. współpracy biznesowej świadczy m.in. lista zagadnień rozpatrywanych na październikowym (2018 r.) posiedzeniu, która obejmowała "opracowanie projektu umowy pomiędzy Gabinetem Ministrów Ukrainy a Rządem Białorusi w sprawie zatwierdzenia regulaminu tworzenia i stosowania elektronicznego systemu certyfikacji pochodzenia towarów". Uczestnicy omówili współpracę międzyregionalną i potencjał eksportowy regionów, perspektywy wykorzystania platform handlowych do rozszerzenia wzajemnej wymiany handlowej między Białorusią i Ukrainą oraz interakcje środowisk biznesowych i przedsiębiorstw w różnych sferach"³¹.

Kolejnym tematem, który był kontynuowany na posiedzeniu Białorusko-Ukraińskiej Rady Doradczej ds. Współpracy Biznesowej jest współdziałanie średnich i małych przedsiębiorstw obu krajów, a także rozwój współpracy przemysłowej. W szczególności strona ukraińska zaproponowała współpracę z partnerami białoruskimi nad konkretnymi projektami związanymi z energią

³⁰ Ulakhovich, V. Ważny kierunek współpracy pomiędzy Białorusią i Ukrainą - rozwój współpracy przemysłowej (w języku rosyjskim) / V. Ulakhovich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/opinions/view/vazhnoe-napravlenie-sotrudnichestva-belarusi-i-ukrainy-razvitie-promkkooperatsii-6508/>.

³¹ Dokumenty za 10 milionów dolarów zostały podpisane na posiedzeniu Białorusko-Ukraińskiej Rady Doradczej [Zasób elektroniczny]. - - 2010. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/dokumenty-na-10-mln-podpisany-na-zasedanii-belorusko-ukrainskogo-konsultativnogo-soveta-323029-2018/>.

alternatywną, przetwarzaniem produktów rolnych, farmakologią, "tak aby produkty te mogły następnie trafić na rynki innych krajów"³².

Mówiąc o współpracy przemysłowej, strona białoruska dostrzega kuszące perspektywy swojego rozwoju w zakresie budowy maszyn, maszyn drogowych i budowy obrabiarek. Jednocześnie Białoruś może zaoferować promocję wspólnych produktów na rynku Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. A w ramach układu o stowarzyszeniu między Ukrainą a Unią Europejską analizujemy możliwości wejścia na rynek europejski wspólnych produktów białorusko-ukraińskich, nawet w ramach pewnych kontyngentów. Należy zauważyć, że już teraz podejmowane są konkretne kroki w celu osiągnięcia tych perspektyw. W szczególności, w ramach wspomnianego już Pierwszego Forum Regionów Białorusi i Ukrainy, Memorandum o rozwoju współpracy zostało podpisane przez Republikańskie Stowarzyszenie Przedsiębiorstw Przemysłowych "BelAPP" oraz Ukraiński Związek Przemysłowców i Przedsiębiorców (UUIE). Niniejszy dokument "ma na celu wspieranie rozwoju współpracy przemysłowej, tworzenie wspólnych wytwórni, otwieranie obiektów sieci dystrybucji towarów oraz reprezentacji przedsiębiorstw - członków "BelAPP" i USPP"³³.

Jeśli chodzi o poważne problemy, które obecnie niepokoją społeczność przedsiębiorców w obu krajach, to obejmują one przede wszystkim ograniczenia i bariery, które powstają w związku ze zmianą ustawodawstwa krajowego w procesie interakcji. Pod tym względem dyskusja na ten temat wyszła nawet poza posiedzenie Rady Doradczej ds. Współpracy Biznesowej i uzyskała format konferencji "Usuwanie barier technicznych w handlu wzajemnym za pomocą metod regulacji technologicznych". Produkty Przemysłowe", który zgromadził w Homelu ponad 120 specjalistów z różnych sektorów gospodarki, którzy mogli szczegółowo omówić aktualne trendy w rozwoju systemów regulacji technicznych, standaryzacji, metrologii i akredytacji, aby następnie wykorzystać w praktyce te "niezbędne narzędzia do wytwarzania bezpiecznych i wysokiej jakości produktów oraz zmniejszenia barier technicznych w handlu"³⁴.

³² Szczególnie ważne jest współdziałanie średnich i małych przedsiębiorstw z Białorusi i Ukrainy - Cziżkow [Zasób elektroniczny]. -- 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/vzaimodejstvie-srednego-i-malogo-biznesa-belarusi-i-ukrainy-osobenno-vazhno-chizhikov-323008-2018/>.

³³ Przedsiębiorstwa białoruskiego Ministerstwa Przemysłu dostarczą na Ukrainę urządzenia o wartości 73,5 mln dolarów [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-minproma-belarusi-postavjat-v-ukrainu-tehniku-na-735-mln-323286-2018/>.

³⁴ Sposoby ograniczania barier technicznych w handlu zostaną omówione na Regionalnym Forum Białorusi i Ukrainy [Zasoby elektroniczne]. -- 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/puti-snizhenija-tehnicheskikh-barjerov-v-torgovle-obsudjat-na-forume-regionov-belarusi-i-ukrainy-322764-2018/>.

Oprócz dyskusji nad aktualnymi zagadnieniami związanymi z interakcją, uczestnicy spotkania rady mogli również przyjąć szereg dokumentów, które pokazują, że ta struktura doradcza coraz bardziej koncentruje się na realizacji konkretnych projektów dwustronnych. W szczególności, umowa ramowa dotycząca zabezpieczenia kredytu obrotowego dla towarów została podpisana przez LLC z BNH Ukraine oraz JSC Credit Dnipro Bank. Umowy o współpracy z ukraińskimi kolegami podpisali szefowie Homelskiego i Witebskiego oddziału Białoruskiej Izby Przemysłowo-Handlowej. A białoruscy eksporterzy, tacy jak Mozyrsol, Baranowicze Stowarzyszenie Produkcji Bawełny, Domanowski Kompleks Produkcyjno-Handlowy, zawarli korzystne umowy na dostawy swoich produktów do ukraińskich partnerów. W sumie w granicach rady podpisano 9 dokumentów za prawie 10 milionów dolarów.

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Ukraina: regiony zamierzają współpracować

Trzecie Forum Regionów Białorusi i Ukrainy planowane jest na jesień 2020 roku w Grodnie, wydarzenie mające na celu przyspieszenie tempa "tworzenia nowych i wdrażania wspólnych produkcji przemysłowych, realizacji wspólnych projektów modernizacji infrastruktury drogowej i transportowej, wdrażania innowacyjnych technologii"³⁵. Sam fakt zorganizowania Forum w Grodnie, które obecnie ma umowy o współpracy z ośmioma ukraińskimi regionami, można wytłumaczyć faktem, że "Ukraina jest dziś trzecim zewnętrznym partnerem regionu w obrotach handlowych, które w ubiegłym roku [2019] osiągnęły 379 mln dolarów"³⁶. Na nadchodzącym forum planowane jest uzupełnienie istniejących ram prawnych współpracy **obwodu grodzieńskiego** z partnerami na Ukrainie o dwa kolejne porozumienia - z obwodem lwowskim i chersońskim. Należy zauważyć, że inne białoruskie regiony również aktywnie przygotowują się do trzeciego forum, skupiając się dziś na realizacji wspólnych projektów z partnerami ukraińskimi.

W szczególności ma ona na celu wzmocnienie kompleksowej współpracy z tym samym **obwodem lwowskim i brzeskim**, których delegacja uczestniczyła w Trzecim Lwowskim Forum Eksportowym w marcu 2020 roku. Należy przypomnieć, że strony podpisały porozumienie o współpracy już w 2004 roku. A dziś "pod względem dostaw eksportowych obwód lwowski jest drugim najważniejszym ukraińskim obwodem dla obwodu brzeskiego (pierwsze miejsce zajmuje obwód kijowski)". W ubiegłym roku [2019] obwód brzeski prawie podwoił swój eksport do tego obwodu na zachodzie Ukrainy. Ogółem do obwodu lwowskiego dostarczono 9,4 mln dolarów towarów pod marką Brześć z dynamiką wzrostu na poziomie 195%³⁷. Na trzecim forum regionów w Grodnie strony zamierzają opracować mapę drogową współpracy w celu uzupełnienia porozumienia z 2004 r. o nowe konkretne projekty. Główny nacisk zostanie położony na współpracę pomiędzy ośrodkami regionalnymi. Przecież dla Brześcia doświadczenie Lwowa jest aktualne, przede wszystkim w sferze

³⁵ Zalesky, B. Wektor integracji postsowieckiej. Widok z Białorusi / B. Zaleskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - - C. 151.

³⁶ Umowa o współpracy ma zostać podpisana przez obwody grodzieński, lwowski i chersoński [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/soglashenie-o-sotrudnichestve-planirujut-podpisat-grodnenskaja-lvovskaja-i-hersonskaja-oblasti-382199-2020/>.

³⁷ Delegacja obwodu brzeskiego weźmie udział w III Lwowskim Forum Eksportowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/delegatsija-brestskoj-oblasti-primet-uchastie-v-iii-lvovskom-eksportnom-forume-382618-2020/>.

organizacji turystyki. I "Ukraińscy partnerzy są zainteresowani najlepszymi praktykami Brzeskiego zakładu przetwórstwa odpadów, produkcji przedsiębiorstw przetwórstwa tor"³⁸.

Wśród konkretnych podmiotów gospodarczych obwodu brzeskiego, które mają znacząco zwiększyć swoją działalność w obwodzie ukraińskim w 2020 roku, możemy wymienić "Spółkę Zarządzającą holdingu" Bobruiskagromash", która planuje zorganizować produkcję montażową przyczep ciągnikowych w kraju sąsiednim z okresem realizacji w pierwszej połowie tego roku. Porozumienie w tej sprawie zostało osiągnięte w marcu 2020 roku z PrJSC "Nizhselmash". "W ciągu najbliższych sześciu miesięcy do "Nizhinselmash" zostanie dostarczonych około 60 zestawów maszyn z przyczepami ciągnikowymi w celu realizacji zawartych porozumień"³⁹.

Taki podmiot gospodarczy obwodu brzeskiego jak JSC 40"Road and Construction Trust 14 of Brest", którego wielkość eksportu do Ukrainy w 2019 roku kilkakrotnie wzrosła i wyniosła 11 milionów dolarów, czuje się pewnie w ukraińskich obwodach. Zaufanie wykonało dzieła "w obwodzie rówieńskim, kijowskim, żytomierskim i wołyńskim" zarówno na drogach o znaczeniu krajowym, jak i lokalnym. Zaangażowani byli pracownicy prawie wszystkich <...> oddziałów z Brześcia Drohiczyń, Pińska, Baranowicz". W 2020 roku interesy biznesowe zaufania ponownie będą prawdopodobnie dotyczyć czterech regionów Ukrainy. Najpierw, jeszcze w 2019 roku, mieszkańcy Brześcia wraz z homelskimi kolegami podpisali duży kontrakt na budowę obwodnicy wokół Równego, a dziś już rozpoczęli prace nad ukończeniem projektu do końca 2021 roku. Po drugie, na początku kwietnia 2020 roku robotnicy drogowi w Brześciu wznowią prace naprawcze na odcinku drogi w obwodzie kijowskim. Po trzecie, DST nr 4 Brześcia aktywnie uczestniczy w przetargach organizowanych przez służby drogowe obwodu żytomierskiego. Po czwarte, w 2020 roku mieszkańcy Brześcia wezmą udział w procedurze wyboru generalnego wykonawcy obiektu w obwodzie chersońskim i mają nadzieję pokazać się z jak najlepszej strony w tym przetargu.

³⁸ Obwody Brzeski i Lwowski opracują mapę drogową współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/brestskaja-i-lvovskaja-oblasti-razrabotajut-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-383502-2020/>.

³⁹ "Bobruiskagromash planuje zamontować przyczepy do ciągników na Ukrainie" [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bobrujskagromash-planiruet-sobirat-traktornye-pritsepny-v-ukraine-382499-2020/>.

⁴⁰ Brzescy drogowcy w tym roku planują pracować w czterech obwodach Ukrainy [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/brestskie-dorozhniki-v-etom-godu-planirujut-rabotat-v-chetyreh-oblastjah-ukrainy-382563-2020/>.

Zamierzamy zwiększyć naszą obecność w regionach Ukrainy, gdzie istnieje znaczny potencjał wzrostu, oraz w podmiotach gospodarczych **obwodu homelskiego**. W szczególności, jest to stowarzyszenie produkcyjne "Belorusneft", którego specjaliści w 2019 roku we współpracy z klientami byli w stanie skrócić cykl odwiertów na ukraińskiej ziemi z 6-7 do 3-3,5 miesięcy. Renoma wiarygodnego partnera pozwoliła stowarzyszeniu na zawarcie umów "z JSC "Ukrghazdobycha" na 2020 r. - na prace w zakresie technologii szczelinowania hydraulicznego i rur zwijanych, z DTEK Neftegaz - na budowę odwiertów na złożach kondensatu gazu"⁴¹. Już dziś dwie białoruskie ekipy wiertnicze pracują w ukraińskich regionach, aby do końca 2020 r. uruchomić do pięciu obiektów, a cztery kolejne mają zostać oddane do użytku w ramach sidetrackingu.

Wreszcie, Koleje Białoruskie planują również poważne rozszerzenie współpracy z regionami ukraińskimi w 2020 roku. Chodzi o to, że pięć par pociągów jest nadal zorganizowanych w komunikacji z Ukrainą. Oczywiście, to nie wystarczy. Dlatego już teraz strony rozważają "kwestię przeznaczenia pociągów lub rozładunku samochodów, które będą jeździć z Witebska do Belgorod-Dnestrowska".⁴² Istnieją również plany rozszerzenia komunikacji do Lwowa poprzez organizację ruchu parytetowego". W międzyczasie do Lwowa kursuje tylko jeden pociąg białoruskiego pociągu.

⁴¹ "Belorusneft" zamierza zwiększyć swoją obecność na rynku usług w Rosji i na Ukrainie [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusneft-namerena-naraschivat-prisutstvie-na-rynke-servisnyh-uslug-v-rossii-i-ukraïne-381445-2020>.

⁴² Markovich, E. BZhD planuje rozszerzyć komunikację z Ukrainą / E. Markovich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bzhd-planiruet-rasshirjat-soobschenie-s-ukrainoj-380946-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Uzbekistan: priorytet współpracy - rolnictwo

Podstawowym dokumentem stosunków handlowych i gospodarczych Białorusi i Uzbekistanu jest mapa drogowa współpracy między tymi dwoma krajami, przyjęta w listopadzie 2018 roku i licząca 158 wydarzeń. Do maja 2020 roku ponad jedna trzecia z nich została już wdrożona. Od razu wpłynęło to na stosunki partnerskie między Białorusią a Uzbekistanem: "Po wynikach 2019 roku obrót handlowy między obydwojema krajami osiągnął poziom 239 milionów dolarów i do 2018 roku wzrósł 1,5-krotnie"⁴³. Oznacza to, że strony zamierzają osiągnąć cel wyznaczony przez obie głowy państw w 2018 roku - jak najszybciej zwiększyć obroty w handlu dwustronnym do miliarda dolarów. "Planowane jest rozwiązanie tego zadania w ciągu trzech lub czterech lat, aktualizując wszystkie możliwe obszary współpracy".⁴⁴z których rolnictwo jest jednym z najbardziej obiecujących.

Faktem jest, że głównym trendem w rozwoju kompleksu rolno-przemysłowego Uzbekistanu jest dziś kształtowanie się klastrowego systemu produkcji. Innymi słowy, klastry powinny łączyć producentów surowców rolnych i ich przetwórców w przedsiębiorstwa przemysłowe. Białoruskie doświadczenia w tym zakresie są postrzegane przez uzbeckich partnerów jako bardzo pozytywne, dlatego wykazują oni duże zainteresowanie nawiązaniem bezpośrednich kontaktów handlowych i partnerstw z białoruskimi producentami i przetwórcami, których skuteczność potwierdzają również dane liczbowe.

W 2019 roku z Białorusi na uzbecki rynek dostarczono produkty rolne i środki spożywcze o wartości 35 milionów dolarów, ponad dwukrotnie więcej niż w 2018 roku. Pozytywna dynamika wzajemnego handlu w tej dziedzinie została zachowana również w tym roku, pomimo ograniczeń spowodowanych rozprzestrzenianiem się koronawirusów. "W pierwszych 4 miesiącach 2020 roku białoruski eksport takich towarów [produktów rolno-spożywczych] wzrósł 3,2 razy. W tym okresie wyeksportowano 16,1 mln produktów"⁴⁵.

⁴³ Vladimir Dvornik prowadził rozmowy z wicepremierem Uzbekistanu Sardor Umurzakovem [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9423>.

⁴⁴ Zalessky, B. Wektor integracji postsowieckiej. Widok z Białorusi / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - - C. 223.

⁴⁵ Markowicz, E. Współpraca w sferze kompleksu rolno-przemysłowego - priorytetowy kierunek interakcji białorusko-zbeckiej - Ambasador / E. Markowicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sotrudnichestvo-v-sfere-apk-prioritetnoe-napravlenie-belorusko-uzbekskogo-vzaimodejstviya-posol-394939-2020>.

Jednocześnie współpraca między Białorusią a Uzbekistanem oczywiście nie ogranicza się tylko do wzajemnych dostaw produktów żywnościowych, lecz obejmuje również szeroki zakres interakcji, w tym rozwój wspólnych podejść naukowych i nowoczesnych technologii. W szczególności "obiecujące obszary współpracy w sektorze rolnym to udział Białorusi w budowie kompleksów mleczarskich, organizacja przetwórstwa mleka, utworzenie wspólnego przedsiębiorstwa do produkcji leków weterynaryjnych, współpraca w zakresie hodowli, szkolenia i przekwalifikowania uzbeckich specjalistów na bazie białoruskich rolniczych instytucji edukacyjnych⁴⁶".

Pierwsze Białorusko-Uzbeckie Forum Agrarne, które odbyło się w lutym 2020 roku i w którym uczestniczyło ponad siedemset osób, pokazało tę różnorodność efektywnych stosunków partnerskich. W samej tylko części biznesowej białoruskiej delegacji znalazło się około 150 przedstawicieli przedsiębiorstw eksportujących produkty rolno-spożywcze, instytucji naukowych i edukacyjnych kraju. W szczególności aktywnym uczestnikiem forum był Gomselmash, który jesienią 2019 roku podpisał umowę z taszkiecką fabryką maszyn rolniczych. "Dokument przewiduje uruchomienie produkcji montażowej kombajnów w stolicy Uzbekistanu"⁴⁷. Strona uzbecka reprezentowała delegację ze wszystkich regionów kraju, a także z odpowiednich ministerstw i organizacji kompleksu rolno-przemysłowego. W związku z tym "białoruskie przedsiębiorstwa eksportowe podpisały ponad 30 umów i kontraktów z uzbeckimi partnerami" w dziedzinach objętych forum⁴⁸. Ponadto protokół ustaleń i współpracy został przyjęty przez Ministerstwo Rolnictwa i Żywności Białorusi oraz Ministerstwo Rolnictwa Uzbekistanu.

Równoległe z forum agrarnym w Taszkencie odbyła się wystawa, na której tylko Narodowa Akademia Nauk Białorusi zaprezentowała ponad 60 innowacyjnych rozwiązań i technologii dla rolnictwa w Uzbekistanie. Marmolada warzywna wzbudziła duże zainteresowanie wśród nowości białoruskich uczonych z Centrum Naukowo-Praktycznego Narodowej Akademii Nauk Białorusi na temat żywności. "Asortyment obejmuje marmoladę ze słodkiej kukurydzy, czerwonej marchewki, dojrzałej dyni, soczystego pomidora i

⁴⁶ O wynikach wizyty Vladimira Dvornika w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9301>.

⁴⁷ "Gomselmash zaprezentuje swój potencjał na forum rolnym w Uzbekistanie [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-predstavit-svoj-potentsial-na-agrarnom-forume-v-uzbekistane-380486-2020>.

⁴⁸ W wyniku Białorusko-Uzbeckiego Forum Agrarnego [Zasób elektroniczny] podpisano ponad 30 umów i kontraktów. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-30-soglashenij-i-kontraktov-podpisano-po-itogam-belorusko-uzbekskogo-agrarnogo-foruma-381350-2020/>.

korzennego selera. Marmolada zawiera prebiotyki i nie zawiera sztucznych barwników."⁴⁹ Instytut Gleboznawstwa i Agrochemii zaprezentował asortyment złożonych nawozów mineralnych o zrównoważonych proporcjach składników pokarmowych uprawianych roślin rolniczych. W Instytucie Doświadczalnej Medycyny Weterynaryjnej im. S.N. Mimo to, w Instytucie przeprowadzono badania nad szczepionkami do zapobiegania i leczenia chorób wirusowych i bakteryjnych zwierząt hodowlanych. Naukowcy z Centrum Systemów Identyfikacji i Elektronicznej Operacji Biznesowej oferowali technologie cyfrowej identyfikacji i identyfikowalności zwierząt i produktów zwierzęcych. Centrum Naukowo-Praktyczne Przemysłu Ziemiaczanego zainteresowało zwiedzających nowymi odmianami ziemniaka - "manifestem", "uladarem", "podniebieniami" - odpornymi na kompleks chorób. Jak widać, nawet ta krótka lista nowości przedstawiona w Taszkencie wyraźnie pokazała, jakie kuszące perspektywy otwierają się w najbliższym czasie w rozwoju białorusko-uzbeckiego partnerstwa w rolnictwie.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁴⁹ NASB przedstawiła ponad 60 innowacji dla rolnictwa w Uzbekistanie [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/nan-belarusi-predstavila-v-uzbekistane-bolee-60-innovatsionnyh-razrabotok-dlja-selskogo-hozajstva-381057-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Kirgizja: od handlu do współpracy

Republika Kirgiska należy do tych państw Azji Środkowej, z którymi Republika Białorusi w ostatnich latach wykazuje stałą pozytywną dynamikę, zarówno w sferze politycznej, jak i gospodarczej. Jeszcze w maju 2013 roku na spotkaniu z członkami Klubu redaktorów naczelnych państw Wspólnoty Niepodległych Państw, państw bałtyckich i Gruzji, powiedział prezydent Kirgistanu Aleksander Łukaszenko. Atambaev zauważył: "Chciałbym, aby stosunki gospodarcze między Białorusią a Kirgistanem rozwijały się dynamicznie. Na Białorusi jest wiele towarów, którymi Kirgizja jest zainteresowana. Z kolei my jesteśmy gotowi dostarczać również towary, które są interesujące dla białoruskiej gospodarki"⁵⁰. We wrześniu 2015 r. na spotkaniu szefów rządów obu państw, koncentrując się na potrzebie zwiększenia wzajemnych obrotów handlowych, strony uzgodniły, że "oprócz współpracy handlowej, wysiłki powinny być skoncentrowane na rozwoju współpracy przemysłowej"⁵¹. Już w pierwszym kwartale 2017 roku obroty handlowe białorusko-kirgiskie wzrosły półtora raza, wynosząc 15,2 mln dolarów. Białorusko-Kirgiskańska Międzyrządowa Komisja Współpracy Handlowej i Gospodarczej odegrała ważną rolę w zacieśnianiu dwustronnych stosunków między dwoma krajami. Jej szóste i siódme spotkanie odbyło się w czerwcu 2016 roku w Biszkeku i w czerwcu 2017 roku w Mińsku.

W szczególności, na siódmym posiedzeniu komisji strony odnotowały znaczną intensyfikację kontaktów przedsiębiorstw białoruskich z partnerami kirgiskimi, co przyczynia się jedynie do rozszerzenia współpracy między Białorusią a Kirgistanem w zakresie dostaw sprzętu i współpracy przemysłowej, w dziedzinie energetyki, rolnictwa, zdrowia, edukacji, nauki, kultury, informacji i turystyki, a także do rozwoju współpracy między regionami i wolnymi strefami gospodarczymi obu państw. Ta obszerna lista współpracy białorusko-kirgiskiej obejmuje również "szkolenie specjalistów, podnoszenie ich kwalifikacji,

⁵⁰ Kirgizja jest zainteresowana rozwojem stosunków handlowych i gospodarczych z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - - 2013. - URL: <http://www.belvpo.com/ru/26710.html>.

⁵¹ Andrey Kobayakov spotkał się z szefem kirgiskiego rządu [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6027>.

tworzenie sieci dystrybucji towarów, wspólne przedsięwzięcia w zakresie produkcji sprzętu rolniczego, dostawę białoruskich wind do Kirgistanu⁵²".

Jeśli chodzi o wzajemną wymianę handlową, liderami są oczywiście dostawy białoruskich produktów rolnych na rynek kirgiski, o czym świadczą liczby: "Według wyników z 2016 roku eksport produktów rolnych Ministerstwa Rolnictwa do Kirgistanu wzrósł 3,1-krotnie, natomiast w pierwszym kwartale 2017 roku - prawie 14-krotnie. Podstawą dostaw na eksport są produkty mięsne i mleczarskie"⁵³. Kiedy strony zgodziły się na dalsze zwiększenie wzajemnych dostaw produktów rolnych i rozszerzenie asortymentu produktów, postanowiły również rozważyć wspólne projekty w zakresie rozwoju produkcji zwierzęcej i roślinnej.

Flagowy okręt białorusko-kirgiskiej współpracy produkcyjnej można nazwać produkcją montażową ciągników i centrum serwisowym obsługi maszyn rolniczych z Białorusi na bazie "Radiatora Awtomasz" Sp. z o.o. otwartego w listopadzie 2016 roku w Biszkeku. Ważny szczegół - "około 90% chłdnic do ciągników mińskiego zespołu jest dostarczanych z Kirgistanu. Montaż kombajnów Gomselmash rozpoczął się teraz w tej samej hali montaż⁵⁴owej. Ponadto strony aktywnie rozważają obecnie utworzenie wspólnych przedsiębiorstw w przemyśle lekkim, co jest warunkiem wstępnym obecnej aktualizacji stosunków handlowych w tej dziedzinie. I tak, w kwietniu 2017 roku kirgiska firma "Opt-Invest" po raz pierwszy dostarczyła na Białoruś partię wyrobów włókienniczych, a we wrześniu 2017 roku podpisała ze stroną białoruską umowę na dostawę odzieży.

Jeżeli mówimy o rozwoju więzi między obwodami Białorusi i Kirgistanu, to oczywistymi liderami są tu stolice - Mińsk i Biszkek, które w 1997 roku podpisały umowę o współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej, a w 2008 roku nawiązały stosunki partnerskie. W języku postaci, ta interakcja międzyregionalna wygląda tak: "Tempo wzrostu obrotów handlowych

⁵² Na posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Kirgiskiej Komisji ds. Współpracy Handlowej i Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://kyrgyzstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/b7a170b217ff5943.html>.

⁵³ Kirgizja jest zainteresowana tworzeniem produkcji montażowej białoruskich maszyn rolniczych [Surowiec elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-zainteresovan-v-sozdanii-sborochnyh-proizvodstv-belorusskoj-selhoztehniki-251058-2017/>.

⁵⁴ Omuraliev zauważył pozytywny trend w rozwoju stosunków między Kirgistanem a Białorusią [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/omuraliev-otmetil-positivnuju-tendentsiju-v-razviti-otnoshenij-mezhdu-kyrgyzstanom-i-belarusju-269017-2017/>.

między mińskimi przedsiębiorstwami a Kirgistanem w okresie styczeń-czerwiec 2017 roku wyniosło 306% w porównaniu z tym samym okresem w 2016 roku, eksport towarów - 393,7%, eksport usług - 176,1%⁵⁵. Partnerom kirgiskim dostarczono traktory, piece chodnikowe, grzejniki, nagrzewnice powietrza, lodówki i leki. Nowe towary eksportowane z Mińska to produkty mleczarskie, płyty wiórowe i narzędzia.

Współpraca pomiędzy dwoma stolicami w zakresie rozwoju transportu publicznego może stać się bardzo obiecująca w najbliższej przyszłości. Plany Biszkeku obejmują przecież zakup około 400 autobusów o dużej pojemności. A teraz władze stolicy Kirgistanu badają rynek dostawców. Jednocześnie uważa się, że producenci sprzętu transportowego w Mińsku mają duże szanse na zaangażowanie się w projekt. W 2009 roku Mińsk Bełkommunmasz dostarczył 20 trolejbusów do Biszkeku, a później wygrał przetarg na eksport kolejnych 30 pojazdów elektrycznych.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁵⁵ Matwiejewa, N. Biszkek planuje zakupić sprzęt do rozwoju transportu publicznego od mińskich przedsiębiorstw / N. Matwiejewa // [Zasoby elektroniczne]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/bishkek-planiruet-zakupit-u-minskih-predpriyatij-tehniku-dlja-razvitija-obschestvennogo-transporta-265609-2017/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Kirgizja: handel, współpraca, współpraca regionów

W lutym 2020 roku odbyło się w Mińsku dziewiąte posiedzenie białorusko-kirgiskiej komisji międzyrządowej ds. współpracy handlowej i gospodarczej, na którym rozważano aktualne kwestie rozwoju i wzmocnienia systemowych, wzajemnie korzystnych stosunków partnerskich. W Mińsku i Biszkeku to spotkanie międzyrządowej białorusko-kirgiskiej komisji, na którym status współprzewodniczących został już podniesiony do rangi wicepremiera, było postrzegane jako "nowy impuls do rozwoju stosunków między naszymi krajami"⁵⁶. Należy przypomnieć, że strona białoruska jest tradycyjnie zainteresowana najbliższym partnerstwem z tym państwem w Azji Środkowej, zwłaszcza że "ostatnio współpraca handlowa i gospodarcza między Białorusią a Kirgistanem znacznie się zacieśniła". Nasze obroty handlowe w ciągu ostatnich trzech lat nie spadły poniżej 100 milionów dolarów"⁵⁷. Rzeczywiście, w 2019 roku wielkość białorusko-kirgiskiego handlu wyniosła ponad 105 milionów dolarów, przy czym nadwyżka po stronie białoruskiej wyniosła ponad 90 milionów dolarów, co zapewniły dostawy produktów mlecznych, traktorów i ciągników, produktów ubocznych mięsa i drobiu, leków, mebli i płyt wiórowych z Białorusi. Jednak zdaniem stron, "obecny wolumen wzajemnej wymiany handlowej między Kirgistanem a Białorusią nie odpowiada potencjałowi gospodarczemu tych krajów"⁵⁸. W rzeczywistości, i z tego powodu, na kolejnym posiedzeniu Komisji Międzypaństwowej, uwaga stron skupiła się na priorytetowych obszarach współpracy: 1) **zwiększenie** wolumenu wzajemnej wymiany handlowej; 2) **pogłębienie** współpracy przemysłowej i stworzenie wspólnych miejsc zgromadzeń; 3) **rozszerzenie** współpracy międzyregionalnej.

Jeśli chodzi o zwiększenie wzajemnej wymiany **handlowej**, strona białoruska przedstawiła konkretne propozycje zwiększenia dostaw pojazdów osobowych, ciężarowych i komunalnych do Kirgistanu, co jest całkiem zgodne z planami strony kirgiskiej dotyczącymi na przykład modernizacji floty pojazdów

⁵⁶ Spotkanie białorusko-kirgiskiej komisji międzyrządowej odbędzie się 21 lutego w Mińsku [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zasedanie-belorusko-kyrgyzskoj-mezhpravkomissii-projdet-v-minske-21-fevralja-378085-2020/>.

⁵⁷ Sergei Rumas: Białoruś jest zainteresowana zwiększeniem dostaw produktów inżynierskich do Kirgistanu [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9292>.

⁵⁸ Kirgizja proponuje Białorusi stworzenie agroklastra do przetwórstwa mleka [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-predlagaet-belarusi-sozdat-agroklaster-po-pererabotke-moloka-380586-2020/>.

osobowych w Biszkeku i innych miastach. Ponadto, promując swoje produkty na rynku kirgiskim, strona białoruska zamierza kontynuować aktywny udział w wydarzeniach wystawienniczych w Kirgistanie w 2020 roku. Tak więc w kwietniu ekspozycja białoruskich eksporterów zostanie zaprezentowana po raz trzeci na międzynarodowej wystawie przemysłu spożywczego "FoodExpo" w Biszkeku, gdzie zwiedzający będą mogli zapoznać się z produktami i napojami z Białorusi. "Nacisk zostanie położony na zdrowe odżywianie i produkty z certyfikatem "Halal". Po raz pierwszy na wystawie krajowej zostaną zaprezentowane dodatki do żywności, osłonki do produktów mięsnych i wędliniarskich, żywność dla dzieci"⁵⁹.

Jeśli mówimy o **pogłębieniu współpracy produkcyjnej**, strona kirgiska zaproponowała zacieśnienie współpracy w zakresie rolnictwa i kompleksu rolno-przemysłowego. Przede wszystkim mówimy o stworzeniu w Kirgistanie wspólnej agro-klastra do przetwórstwa mleka przy użyciu białoruskich technologii, a także o "budowie kompleksów mleczarskich z niezbędnym wyposażeniem białoruskiej produkcji i dostawami zwierząt hodowlanych". W celu skonsolidowania tych umów w dziedzinie prawa, po posiedzeniu komisji międzypaństwowej, podpisano umowę o współpracy w zakresie rolnictwa i żywności między Ministerstwem Rolnictwa i Żywności Białorusi a Ministerstwem Rolnictwa, Przemysłu Spożywczego i Rekultywacji Kirgistanu. Jeśli chodzi o współpracę przemysłową, w Mińsku dość realistycznie prezentują się plany budowy zakładów montażowych: transformatorów z Mińską Elektrownią Kozłowska, wind z Mohylewską Maszyną Windującą, gazomierzy z Białoruskim Stowarzyszeniem Optyczno-Mechanicznym. O powadze tych zamiarów stron świadczy w szczególności fakt podpisania umowy o współpracy między Mińską Fabryką Elektromaszynową imienia W.I. Kozłowa a Białoruskim Towarzystwem Optyczno-Mechanicznym "Mashelektrosnab" po posiedzeniu komisji międzypaństwowej.

Mówiąc o rozszerzeniu **współpracy międzyregionalnej między** Białorusią a Kirgistanem, należy przypomnieć, że dotychczas ton nadawali tej współpracy stolice - Mińsk i Biszkek. "Jeszcze w 1997 roku podpisały one umowę o współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej, a w 2008 roku

⁵⁹ [Nemankova, Y.](https://www.belta.by/economics/view/ekspozitsija-belorusskih-proizvoditelej-budet-predstavlena-na-vystavke-foodexpo-v-bishkeke-378791-2020/) Ekspozycja białoruskich producentów zostanie zaprezentowana na FoodExpo w Biszkeku / Yu. Nemankova // [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ekspozitsija-belorusskih-proizvoditelej-budet-predstavlena-na-vystavke-foodexpo-v-bishkeke-378791-2020/>.

⁶⁰ Vladimir Kukharev: Na ulicach Biszkeku mogą pojawić się białoruskie autobusy elektryczne. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9293>.

nawiązały stosunki braterskie"⁶¹. Na posiedzeniu komisji międzypaństwowej w Mińsku Komitet Wykonawczy Obwodu Homelskiego oraz Biuro Pełnomocnika Rządu Kirgizji w Obwodzie Chui podpisały porozumienie o współpracy w sferze handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej, humanitarnej i kulturalnej. Mimo, że była to pierwsza umowa z kirgiskimi partnerami dla regionu białoruskiego, to jeszcze przedtem na rynku środkowoazjatyckim były obecne przedsiębiorstwa obwodu homelskiego. Wystarczy powiedzieć, że w 2019 roku obroty handlowe regionu z Kirgistanem przekroczyły dziesięć milionów dolarów. "Jednocześnie eksport był na poziomie 8,5 mln dolarów. 26 przedsiębiorstw z regionu dostarczyło swoje towary, w tym Gomselmash OJSC, Multipack, Mozyrsol OJSC, producenci drzwi i tapet. Na ⁶²rynku kirgiskim zaczęto promować produkty zakładu mleczarskiego w Turowie, w szczególności sery miękkie.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁶¹ Zalessky, B.L. Białoruś - Kirgizja: od handlu do współpracy / B.L. Zalessky // Materiały XIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji "Nauka i inowacja - 2017", Tom 3. Przemysł: Nauka i studia. -- C. 10.

⁶² Region Homelski będzie rozwijał współpracę z Obwodem Chui w Kirgistanie [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskij-region-budet-razvivat-sotrudnichestvo-s-chujskoj-oblastiju-kyrgyzstana-381123-2020>

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Azerbejdżan: od współpracy przemysłowej do udziału w wystawach

Azerbejdżan jest jednym z tych krajów Wspólnoty Niepodległych Państw, z którymi współpraca ma strategiczne znaczenie dla Republiki Białorusi. Świadczy o tym przede wszystkim wynik 2018 roku, kiedy to białorusko-azerbejdżański obrót handlowy "wyniósł około 465,3 mln dolarów i wzrósł trzykrotnie w porównaniu z 2017 rokiem"⁶³. O wielkości dostaw białoruskich produktów na rynek azerbejdżański świadczy również fakt, że obecnie dostarcza się je na rynek azerski w ponad 220 pozycjach towarowych.

Jednym z kluczowych obszarów współpracy pomiędzy Białorusią i Azerbejdżanem staje się coraz częściej współpraca przemysłowa, której okretem flagowym może być Zakład Samochodowy Ganja. W zakładzie powstały już urządzenia do montażu białoruskich ciągników, kombajnów zbożowych Gomselmash, maszyn Mińskiej Fabryki Samochodów, autobusów elektrycznych "Belkommunmash". Przynajmniej, że od 2007 roku zmontowano tu ponad 11 tys. ciągników i około 3,5 tys. sztuk wyposażenia samochodowego i specjalnego świadczy o efektywności ich pracy. W maju 2019 r. w azerbejdżańskim przedsiębiorstwie otwarto nową linię montażową, "po raz pierwszy z przenośnika ściągnięto maszynę zbożową KZS-575 "Palesse GS575" i szynę elektryczną E321"⁶⁴.

Szczególnym zainteresowaniem cieszy się produkcja autobusów elektrycznych w Ganja, transportu publicznego dla 83 pasażerów, wyposażonego w 26 miejsc siedzących, klimatyzację, monitor informacyjny i system kontroli wideo. Technologia ta jest korzystna zarówno pod względem minimalnego wpływu na środowisko, jak i oszczędności energii. "Pełny czas ładowania akumulatorów autobusu elektrycznego, który może osiągnąć prędkość do 60 km/h, < ... > to tylko sześć minut". Oczekuje się, że w przyszłości zakład samochodowy Ganja będzie produkował do 40 procent części zamiennych do tego przyjaznego dla środowiska sprzętu. W przypadku dość dużego zapotrzebowania, moce produkcyjne zakładu pozwolą na produkcję do 150 autobusów elektrycznych rocznie. W dalszym ciągu opracowywane są tu projekty

⁶³ Igor Laszenko złożył roboczą wizytę w Azerbejdżanie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8786>.

⁶⁴ Prezydent Azerbejdżanu spotkał się z wicepremierem Białorusi Łaszenką [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/prezident-azerbajdzhana-vstretijsja-s-vitse-premierom-belarusi-ljashenko-347392-2019/>.

dotyczące montażu i dostaw urządzeń komunalnych Mińskiego Zakładu Samochodowego oraz pojazdów osobowych o średniej mocy. Ponadto w lipcu 2019 roku w tureckim mieście Kyrykkala, oddalonym o 80 kilometrów od Ankary, przy wsparciu Zakładów Samochodowych Ganja, powinna rozpocząć się produkcja montażowa mińskich ciągników, przy czym do końca tego roku należy spodziewać się produkcji stu samochodów, a w przyszłym roku dwustu. W rezultacie "wydajność zakładu pozwoli na montaż nawet trzech tysięcy ciągników rocznie"⁶⁵. Pomoc strony azerbejdżańskiej w tej sprawie pozwoliła na zaoszczędzenie około miliona dolarów tylko na budowie jednego budynku przyszłej produkcji w Turcji.

Innym ważnym kierunkiem współpracy białorusko-azerbejdżańskiej, który silnie rozwinął się wiosną 2019 roku, jest udział białoruskich przedsiębiorstw eksportujących w wydarzeniach wystawienniczych w Azerbejdżanie. W maju ekspozycja białoruskich producentów "Białoruś". Smak Natury" został zaprezentowany w Baku na międzynarodowej wystawie rolniczej "Kaspijskie Agro", która już "okazała się ważną platformą dla promowania białoruskich interesów w rolnictwie na azerbejdżańskim rynku"⁶⁶. Wśród ponad dwustu firm z 25 krajów, które zaprezentowały swoje tradycyjne produkty i nowości w różnych sektorach przemysłu rolniczego, swoje możliwości pokazało 25 organizacji i przedsiębiorstw z Białorusi. Tak więc organizacje Narodowej Akademii Nauk Białorusi zaprezentowały innowacyjne urządzenia dla rolnictwa - energooszczędny kombajn do zbioru jagód, oświetlenie LED oraz promienniki do uprawy roślin w szklarniach. Firma "Belagro Bel" zaoferowała zwiedzającym wystawę "wielomarkowe portfolio maszyn rolniczych produkowanych na Białorusi oraz zintegrowane rozwiązania do przetwarzania szerokiej gamy roślin upraw⁶⁷nych".

Jeszcze bardziej zróżnicowane białoruskie wyroby można było zobaczyć na wystawie w dziale słodczyce, napoje i artykuły spożywcze. W szczególności "Red Foodstuff" z Bobrujska zwrócił uwagę takimi nowościami jak: zefir - w

⁶⁵ M. Matiyevsky, M. Montaż produkcji białoruskich traktorów w Turcji powinien zarobić w lipcu / M. Matiyevsky // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sborochnoe-proizvodstvo-belorusskih-tractorov-v-turtsii-dolzno-zarabotat-v-ijule-344079-2019/>.

⁶⁶ Białoruś jest zainteresowana rozwojem współpracy z Azerbejdżanem w sektorze rolnictwa i działalności przemysłowej [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-razvivat-s-azerbajdzhanom-sotrudnichestvo-v-apk-i-promkooperatsiju-347429-2019/>.

⁶⁷ Białoruś zaprezentowała największą ekspozycję narodową na wystawie rolniczej w Baku [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-predstavila-krupnejshujunatsionalnuju-ekspozitsiju-na-selskohozjajstvennoj-vystavke-v-baku-347619-2019/>.

postaci kwiatu róży, o smaku granatu i kaczki; marmolada - w postaci butelek o smaku tequili, wina i koniaku. "Homelski Spartakus pokazał czekoladę - gorzką i mleczną, a także białą z migdałami i kokosem, z orzechami laskowymi i gąbczastymi kulkami, z orzechami laskowymi i płatkami zbożowymi". Białoruska ekspozycja w Baku została uzupełniona o żywność dla niemowląt, produkty mięsne i drobiowe, a także produkty mińskiej wytwórni margaryny. Biznesowa część wystawy "Kaspijskie Agro" również okazała się bardzo skuteczna dla białoruskich uczestników. W szczególności dokument dotyczący współpracy został podpisany przez koncern Belgospisheprom i Azerbejdżańską Korporację Przemysłową, w którym strony zgodziły się na współpracę "w zakresie dostaw wyrobów tytoniowych pomiędzy kompleksem rolno-przemysłowym Azertabak a Grodzieńską Fabryką Tytoniu, która jest częścią koncernu Belgospisheprom".⁶⁸ jak również do dzielenia się doświadczeniami produkcyjnymi.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁶⁸ "Belgospisheprom i Azerbejdżańska Korporacja Przemysłowa podpisały protokół o współpracy [Electronic Resource]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belgospisheprom-i-azerbajdzhanskaja-promyshlennaja-korporatsija-podpisali-protokol-o-sotrudnichestve-347723-2019/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Armenia: zgodnie z pozytywną dynamiką wzrostu

Armenia jest jednym z tych krajów postradzieckich, których obroty handlowe z Republiką Białorusi w 2018 roku miały dodatnią dynamikę wzrostu, wzrosły o ponad 17 procent i przekroczyły 50 milionów dolarów. Tendencja ta nadal dominuje w 2019 roku, w ciągu czterech miesięcy, z których wielkość wzajemnego handlu białorusko-armeńskiego wzrosła o prawie jedną trzecią i wyniosła prawie 20 milionów dolarów. Jednocześnie nadwyżka dla strony białoruskiej przekroczyła 10 milionów dolarów, wzmacniając kluczowe pozycje eksportowe białoruskich przedsiębiorstw - producentów mleka, skondensowanej i suchej śmietany, traktorów i ciągników, leków, opon, papieru i kartonu.

Ważnym elementem współpracy białorusko-armeńskiej jest współpraca inwestycyjna. Wystarczy powiedzieć, że "w 2018 roku Białoruś otrzymała 7,6 miliona dolarów inwestycji z Armenii, w tym 7,5 miliona dolarów bezpośrednich inwestycji. W pierwszym kwartale tego roku [2019] przyciągnięto⁶⁹ 3,5 miliona dolarów bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Ten obraz partnerstwa pomiędzy Białorusią i Armenią znacząco uzupełnia ponad 80 podmiotów białoruskiej sieci dystrybucji białoruskich przedsiębiorstw działających obecnie na ormiańskiej ziemi oraz 57 przedsiębiorstw z ormiańskim kapitałem - 17 spółek joint venture i 40 zagranicznych działających obecnie na Białorusi. Ponadto w Armenii działają "trzy przedsiębiorstwa z białoruskim kapitałem": Armeńsko-białoruski Dom Handlowy Ar-Be LLC, BelAZ Caucasus Trans Service LLC i Dom Handlowy BelAR CJSC⁷⁰. Jednakże, według stron, "do tej pory powstało niewiele wspólnych projektów inwestycyjnych, a te, dla których prowadzone są prace, są często realizowane w trybie ospałym"⁷¹. Dlatego szczególnie ważne jest dziś, aby nie tylko handlować ze sobą nawzajem, ale tworzyć wspólne przedsiębiorstwa, które sprawią, że działalność obu krajów będzie bardziej aktywna. A takie możliwości istnieją w wielu dziedzinach współpracy.

⁶⁹ Prezydent Armenii Sargsyan przybył na Białoruś [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/prezident-armenii-sarkisjan-pribyl-v-belarus-353322-2019/>.

⁷⁰ Spotkanie z Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Armenii na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8605>.

⁷¹ Miasnikowicz zasugerował, że Armenia powinna aktywować współpracę inwestycyjną [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mjasnikovich-predlozhi-armenii-aktivizirovat-investsotrudnichestvo-343419-2019/>.

Jednym z priorytetowych kierunków dwustronnej współpracy białorusko-armeńskiej w nowoczesnych warunkach stało się rolnictwo, ponieważ dla Armenii temat nasycenia rynku bezpiecznymi i wysokiej jakości produktami spożywczymi jest obecnie bardzo ważny. Dlatego współpraca międzynarodowa w tym kierunku ma wielkie perspektywy. Chcą to zrobić teraz, jak oświadczył prezydent Armenii A. A. podczas swojej wizyty w Mińsku w lipcu 2019 roku. Sarkisian, "stworzenie platformy bezpieczeństwa żywności, na podstawie której będą wdrażane pewne umowy z producentami z różnych krajów"⁷². A partnerstwo ze stroną białoruską w tym zakresie wygląda bardzo obiecująco. Świadczy o tym fakt, że w 2018 roku eksport produktów rolnych z Białorusi do Armenii wzrósł od razu o 30% i wyniósł 13 milionów dolarów. W pierwszych czterech miesiącach 2019 roku liczba ta wzrosła o ponad 20%, przekraczając 5 milionów dolarów.

Jako działania przyczyniające się do wzrostu obrotów handlowych w rolnictwie strony rozważają dziś nie tylko wspólne działania w zakresie handlu żywnością, lecz również zwiększenie dostaw sprzętu rolniczego i innego, wzmocnienie roli domu handlowego Białorusi w Erewaniu, utworzenie domu handlowego Armenii na ziemi białoruskiej, a także organizację wspólnych przedsięwzięć i współpracę w dziedzinie hodowli zwierząt. Zdając sobie sprawę, że kolejnym krokiem w stosunkach dwustronnych powinno być osiągnięcie wyższego poziomu współpracy, stroną białoruską zaproponowała również, w szczególności, "udział w odnowieniu armeńskiej floty sprzętu pasażerskiego, w programie odnowy farmy windowej"⁷³.

Innym obiecującym kierunkiem rozwoju białorusko-ormiańskich stosunków partnerskich jest poprawa połączeń transportowych pomiędzy dwoma byłymi republikami radzieckimi. Jak wiadomo, między Białorusią a Armenią nie ma bezpośredniej komunikacji, ale istnieje możliwość utworzenia ich w ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej wraz z odpowiednią infrastrukturą zapewniającą dostawy towarów i ruch tranzytowy między krajami. W szczególności, strony rozważają obecnie możliwość transportu towarów ormiańskich na Białoruś i tranzytu przez jej terytorium kolejną. Obiecującym kierunkiem logistycznym w tym zakresie jest wykorzystanie "drogi północ-południe w budowie, która połączy Gruzję z Iranem" oraz FEZ w mieście Meghri,

⁷² Armenia jest zainteresowana rozwojem współpracy z Białorusią w dziedzinie rolnictwa [Zasoby elektroniczne]. - - 20190. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/armenija-zainteresovana-razvivat-sotrudnichestvo-s-bielarusiju-v-oblasti-selskogo-hozajajstva-353502-2019/>.

⁷³ Białoruś jest gotowa wziąć udział w odnowieniu parku maszyn pasażerskich Armenii [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bielarus-gotova-uchastvovat-v-obnovlenii-parka-passazhirskoj-tehniki-armenii-334782-2019/>.

gdzie znajduje się wolna strefa ekonomiczna. Jest to dobra okazja do poszerzenia geografii dostaw białoruskich towarów"⁷⁴.

Wszystkie te fakty pokazują, że Armenia była i pozostaje dla Białorusi państwem, z którym oficjalny Mińsk dąży do rozszerzenia handlowego i gospodarczego komponentu stosunków dwustronnych i jest gotowa "uczestniczyć we wszelkich projektach, również tych w Armenii, które będą interesujące dla partnerów armeńskich"⁷⁵.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁷⁴_Szefowie agencji transportowych Białorusi i Armenii wskazali na punkty rozwoju współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/glavy-transportnyh-vedomstv-belarusi-i-armenii-nametili-tochki-rosta-sotrudnichestva-354239-2019/>.

⁷⁵_Prezentacja referencji przez ambasadorów obcych państw [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vruchenie-veritelnyx-gramot-poslami-zarubezhnyx-gosudarstv-20325/.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś: komponent anty kryzysowy - eksport

Trwały wzrost gospodarczy w tempie od trzech do czterech procent rocznie - to szczególne zadanie, które w Republice Białoruś postawiła sobie dzisiaj, aby zapewnić stabilny rozwój społeczno-gospodarczy kraju w perspektywie średnioterminowej. Dla jego pomyślnego rozwiązania konieczne jest spełnienie kilku warunków - "zapewnienie sprawnego funkcjonowania każdego przedsiębiorstwa, równego i zrównoważonego rozwoju regionów kraju; stworzenie warunków do przyciągania inwestycji zagranicznych i krajowych; zwiększenie eksportu, w tym na nowe rynki"⁷⁶. Obecność tematu eksportu na tej liście najważniejszych warunków można wytłumaczyć tym, że "eksport jest podstawą otwartej gospodarki białoruskiej, ponieważ przewiduje on otrzymywanie w kraju waluty obcej, zysków dla przedsiębiorstw, podatków do budżetu Republiki Białoruś"⁷⁷. Wśród białoruskich przedsiębiorstw działających w obecnych trudnych warunkach na rynkach zagranicznych należy wymienić przede wszystkim największego na świecie producenta wywrotek do kamieniołomów i sprzętu transportowego dla górnictwa i budownictwa, który zajmuje około jednej trzeciej światowego rynku wywrotek do kamieniołomów o szczególnie dużej ładowności, **Białoruski Zakład Samochodowy**, którego eksport w 2020 roku rozwija się według kilku głównych kierunków.

Vector one - **regiony Rosji**. Tak więc, w kwietniu 2020 roku, kolejna partia 180-tonowe wywrotki BELAZ-75180 został wysłany do **obwodu murmańskiego** do oddziału JSC "Apatit" w Kirowie, zgodnie z umową podpisaną we wrześniu 2019 roku. W lutym 2020 roku do tego regionu Rosji przyjechały już trzy 130-tonowe ciężarówki. W sumie w ciągu najbliższych trzech lat pojedzie tam co najmniej 50 wozów kopalnianych, które będą zaangażowane w zagospodarowanie złóż apatytowo-nefelinowych w Khibinach. Oczekuje się, że 180-tonowe wywrotki "zostaną później przebudowane na inteligentne i uzyskają nowe właściwości techniczne". Zainstalowane dodatkowe wyposażenie pozwoli na ich obsługę na dużą odległość. W kamieniołomie Njorpakhscoe na

⁷⁶ Wystąpienie Kochanowej na otwarciu drugiej sesji Rady Republiki Białoruś Zgromadzenia Narodowego siódmej konwokacji [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/vystuplenie-kochanovoj-na-otkrytii-vtoroj-sessii-soveta-respubliki-natsionalnogo-sobranija-belarusi-385692-2020/>.

⁷⁷ Zalessky, B.L. Export Culture and Mass Consciousness / B.L. Zalessky // Zhurnalistyka-2016: młyn, problemy i perspektywy: materyalyalyalyaly 18 Mizhnar. sovuk.-prakt. konf., prysveschanai 95-godzhu BDU, 10-11 lat. 2016, Mińsk / Radkał.: S.V. Dubovik (ad. red.). - Edycja. 18. - Mińsk: AAT Paligrafkambinat Nazwa I. Kolasa", 2016. - - C. 234.

wschodzie planowane jest utworzenie eksperymentalnego miejsca pracy urzędzeń górniczych w trybie bezzałogowym⁷⁸.

W tym samym kwietniu 2020 roku w **Kraju Krasnojarskim** w rafinerii tlenku glinu w Aczyńsku, należącej do JSC Rusal Achinsk, zaczęto pracować sześć kolejnych wywrotek białoruskiego producenta. Odnowienie floty środków transportu górniczego w kopalni Mazulsky pozwoli na zwiększenie wydajności pracy i zmniejszenie wydatków na proces technologiczny wydobycia surowca. Typowy szczegół: w 2020 roku Rusal, jeden z największych producentów aluminium na świecie, planuje zakup kilkudziesięciu białoruskich maszyn, ponieważ "ta maszyna ma wysoką wydajność, jest bardziej ekonomiczna pod względem zużycia paliwa i środków smarnych". Kabiny kierowcy mają ulepszony system widzenia i sterowania, wyposażone są w wygodne fotele i systemy klimatyzacji⁷⁹.

Kolejnym rosyjskim regionem, do którego od początku 2020 roku wysłano drugie 130-tonowe wozy górnicze BELAZ-75131, jest **Obwód Swierdłowski**, gdzie uralaskie przedsiębiorstwo górniczo-przetwórcze eksploatuje już jedenaście 130-tonowych białoruskich wozów, z których każdy przewozi do 1500 ton skał na zmianę. Jak ważne jest dla strony rosyjskiej, takie liczby mówią. Ciężarówki BELAZ działają "na bazie złoża Bazhenov, którego zasoby będą eksploatowane przez ponad 150 lat. Złoże jest zagospodarowywane metodą odkrywkową. Kamieniołom ma 8 km długości, 2,5 km szerokości i 350 m głębokości"⁸⁰.

Wektor drugi - kraje **Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej**. W szczególności **Armenia**, gdzie wiosną 2020 r. wysłano trzy 90-tonowe wywrotki BELAZ-75585. Uzupełnili oni park maszynowy kopalni Sotq, największej w Armenii kopalni złota zajmującej się produkcją czystego złota, której zasoby szacowane są na ponad 120 ton. Należy zaznaczyć, że już teraz 130-tonowe białoruskie maszyny pracują tu z dużą wydajnością. Nowe wywrotki zostały wyposażone w silniki wysokoprężne o mocy do 1200 KM. "W celu zwiększenia niezawodności głównych elementów nośnych wywrotki użyto nowych

⁷⁸ BELAZ dostarczył kolejną partię wywrotek do rosyjskiego "Apatity" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-postavil-ocherednuju-partiju-samosvalov-rossijskomu-apatitu-386828-2020/>.

⁷⁹ Wywrotki Nemankova, Yu. BELAZ rozpoczęły swoją pracę w Kraju Krasnojarskim (po rosyjsku) // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/karjernye-samosvaly-belaz-pristupili-k-rabote-v-krasnojarskom-krae-386202-2020/>.

⁸⁰ Nemankova, Yu. Kolejna 130-tonowa wywrotka BELAZ rozpoczęła pracę w rosyjskim "Uralasbest" / Yu. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ocherednoj-130-tonnyj-samosval-belaz-nachnet-rabotu-na-rossijskom-uralasbeste-385689-2020/>.

wysokowytrzymałych stali, a w najbardziej obciążonych miejscach - elementów odlewanych"⁸¹.

Wektor trzy to kraje **dalekiego łuku**, których udział w eksporcie Białoruskich Zakładów Samochodowych zwiększył się prawie półtora raza od początku 2020 roku i wyniósł 40%. I tak, w kwietniu, osiem 130-tonowych wywrotek BELAZ-75131 rozpoczęło pracę w kopalni węgla kamiennego, znajdującej się na wyspie Kalimantan w **Indonezji**. Uwzględniono wszystkie życzenia partnerów indonezyjskich i warunki klimatyczne działania. A są to takie tropikalne opcje jak "odpowiednia guma, klimatyzacja, specjalny system chłodzenia"⁸². Białoruski Zakład Samochodowy aktywnie działa na rzecz zwiększenia swojej obecności na kontynencie afrykańskim w **Algierii**, gdzie wiosną 2020 roku wysłał kolejną partię pięciu ładowaczy czołowych BELAZ-78221. W planach firmy jest "udział w wystawach specjalistycznych oraz bezpośrednie negocjacje z zainteresowanymi odbiorcami sprzętu górniczego w regionie"⁸³.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁸¹ Nemankova, Yu. BELAZ wysłał do Armenii wywrotki górnicze / Yu. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-otpravil-v-armeniju-karjerye-samosvaly-385547-2020/>.

⁸² Osiem wywrotek BELAZ rozpoczęło pracę w Indonezji [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vosem-karjernih-samosvalov-belaz-pristupili-k-rabote-v-indonezii-387074-2020/>.

⁸³ Nemankova, Yu. Partia ładowaczy BELAZ jest wysyłana do Algierii / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/partija-pogruzchikov-belaz-otgruzhena-v-alzhir-385911-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś: cel - stabilny wzrost eksportu

Wzrost eksportu, w tym na nowe rynki, w obecnej trudnej sytuacji epidemiologicznej na świecie jest jednym z głównych warunków trwałego wzrostu gospodarczego Republiki Białorusi i "zapewnienia stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w średnim okresie"⁸⁴. Wśród białoruskich przedsiębiorstw aktywnie działających na rynkach zagranicznych, nawet w tak trudnych warunkach, jak dziś, jest **gospodarstwo "Gomselmash"** - producent kombajnów zbożowych i pastewnych, szewców i kombajnów ziemniaczanych, kosiarek i innego sprzętu rolniczego, który już działa na polach Rosji, Ukrainy, Kazachstanu, Chile, Słowacji, Rumunii, Bułgarii, Argentyny, Chin, Korei Południowej, Litwy, Łotwy i Estonii. W pierwszym kwartale 2020 roku spółki holdingowe wysłały do swoich klientów ponad 400 sztuk maszyn. "W tym samym czasie 278 kombajnów samobieźnych i zestawów maszyn zostało dostarczonych poza Białoruś. Rosja, Kazachstan, Ukraina i Mołdawia znajdują się na liście krajów, do których zostały wysłane maszyny. <...> Łącznie przesyłki w tym samym okresie 2019 r. wzrosły o 373%"

Mińskie Zakłady Ciągnikowe to kolejne przedsiębiorstwo, które aktywnie promuje swoje produkty na rynkach zagranicznych. Tak więc od początku 2020 roku do samego Pakistanu wysłano ponad 250 ciągników. Jest to wymowny dowód na to, że "nawet pomimo kryzysu w wielu krajach azjatyckich i środków ograniczających nałożonych z powodu trudnej sytuacji epidemiologicznej, dostawy pozostają na planowanym poziomie"⁸⁵. W sumie od 1955 roku mińscy producenci ciągników wysłały do tego kraju Azji Południowej ponad 120 tysięcy swoich pojazdów. Firma nie zapomina również o innych kierunkach eksportu. W szczególności, w pierwszym kwartale tego roku, na rynki europejskie wysłano około pięćset pojazdów i zestawów ciągników. Wiele wskazuje na to następujący fakt: "Wywóz produktów MTW OJSC do krajów afrykańskich w pierwszym kwartale 2020 r. wzrósł o 70%"⁸⁶. Dla jednego z krajów tego kontynentu - Sudanu - w kwietniu tego roku powstała kolejna "partia

⁸⁴ Zalesskiy, B.L. Komponent antykryzysowy - eksport / B.L. Zalesskiy // Materiały XVI Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Europejska nauka XXI powieka - 2020", Tom 1. Przemysł: Nauka i studia. - - C. 22.

⁸⁵ _Od początku roku MTW dostarczyła do Pakistanu ponad 250 ciągników [Electronic Resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-s-nachala-goda-postavil-v-pakistan-bolee-250-traktorov-388294-2020/>.

⁸⁶ Nemankova, Yu. Eksport produktów MTZ do krajów afrykańskich wzrósł o 70% / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-produktsii-mtz-v-strany-afriki-vyros-na-70-386540-2020/>.

ponad 100 ciągników <...>". Jest to druga dostawa w 2020 r.⁸⁷. Liczby te bardzo przekonująco uzupełniają ten obraz. "Od początku roku firma zwiększyła dostawy do rosyjskich regionów o 20%". Wzrósł również eksport białoruskich maszyn rolniczych do Uzbekistanu, Mołdawii, Tadżykistanu, Kirgistanu i Armenii⁸⁸. Dostawy do Tadżykistanu, gdzie w ciągu pierwszych trzech miesięcy tego roku wysłano ponad sto ciągników i zestawów ciągników, podwoiły się. Tendencję tę tłumaczy się w dużej mierze faktem, że "od stycznia 2020 r. części zamienne i komponenty przywożone do Tadżykistanu w celu dalszego montażu maszyn rolniczych nie podlegają podatkowi VAT i opłatom celnym"⁸⁹. I tylko w pierwszym kwartale tego roku produkty Mińskich Zakładów Ciągnikowych zostały wysłane na rynki ponad trzydziestu krajów, w tym 22 krajów zagranicznych.

W pierwszym kwartale 2020 roku **Mińskie Zakłady Samochodowe** zwiększyły swoje dostawy do krajów nie należących do WNP prawie dwa i pół razy. Ważnym elementem w osiągnięciu tego wskaźnika był fakt, że na początku tego roku przedsiębiorstwo wraz z firmą Pojsnab LLC z Borisova podpisało umowę na dostawę 73 jednostek sprzętu przeciwpożarowego i ratowniczego do Mongolskiej Agencji Sytuacji Nadzwyczajnych. A MAZ "rozpoczął już realizację kontraktu na dostawę podwozi i montuje pojazdy osobowe na eksport do Mongolii. Wspólny projekt będzie realizowany w tym roku"⁹⁰.

Wiosną 2020 roku przedsiębiorstwo jednostkowe **Amkodor-DOMZ** z siedzibą w Dzierżyńsku w obwodzie mińskim poważnie uaktualniło swoje plany eksportowe, wysyłając w kwietniu pierwszą partię swoich produktów do obwodu rosyjskiego - Republiki Karelii. Tam siedem dźwigów mostowych o udźwigu od 3,2 do 16 ton zostanie wykorzystanych do realizacji projektu inwestycyjnego, do którego rząd Karelii przywiązuje dużą wagę - "stworzenia na terenie dawnego Zakładu Ciągników Onega nowoczesnej technologii importu zastępującej produkcję pełnowymiarowego sprzętu leśnego: kombajnów i spedytorów klasy

⁸⁷ Nemankova, Yu. MTZ dostarczy drugą stronę maszyn do Sudanu (w języku rosyjskim) / Yu. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-postavit-vtoruju-partiju-tehniki-v-sudan-386164-2020/>.

⁸⁸ MTW ma dobre wyniki eksportowe: dostawy do Rosji wzrosły o 20%, a do Afryki o 70% [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://ont.by/news/u-mtz-horoshie-pokazateli-po-eksportu-na-20-vyrosli-postavki-v-rossiyu-na-70-v-afriku>

⁸⁹ MTW zwiększyło eksport produktów do Tadżykistanu 2 razy [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-uvelichil-eksport-produktsii-v-tadzhikistan-v-2-raza-387386-2020/>.

⁹⁰ Nemankova, Yu. MAZ w pierwszym kwartale prawie 2,4-krotnie zwiększyła eksport do krajów nie należących do CSW / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-v-i-kvartale-uvelichil-eksport-v-dalnee-zarubezhje-pochti-v-24-raza-387079-2020/>.

średniej i ciężkiej⁹¹. Charakterystyczny szczegół: żurawie mostowe wysyłane do Karelii są urządzeniami nowej generacji, które są sterowane z poziomu podłogi za pomocą sygnału radiowego, co zapewnia wysokie standardy bezpieczeństwa dla personelu. Ważne jest również to, że wiosną tego roku planowana jest wysyłka drugiej partii sprzętu do Karelii z białoruskiego Dzierżyńska.

Kolejną białoruską firmą, która znacząco wzmocniła swoją pozycję na rynku rosyjskim w pierwszym kwartale 2020 roku, jest **SZAO BELGI**. Przez pierwsze trzy miesiące bieżącego roku zmontowano tu 5059 samochodów, a łącznie sprzedano 5230 sztuk. Tak więc "dostawy na rynek rosyjski wzrosły 2,5-krotnie, w pierwszym kwartale wyeksportowano 2705 samochodów"⁹². W 2020 roku firma planuje sprzedać w sumie 28 tys. samochodów, z czego 18 tys. zostanie wysłanych do Rosji.

Wszystkie te fakty świadczą o tym, co najważniejsze: kto nie podda się w najtrudniejszych warunkach, wygrywa w końcu, przyczyniając się do przezwyciężenia skutków niekorzystnej sytuacji epidemiologicznej na świecie.

⁹¹ - "Amkodor-Honey w Karelii dostał pierwszą partię dźwigów mostowych [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/amkodor-onego-v-karelii-poluchil-pervuju-partiju-mostovyh-kranov-388008-2020/>.

⁹² - "BELGIA" w pierwszym kwartale zwiększyła eksport do Rosji 2,5 raza / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beldzhi-v-i-kvartale-uvlichil-eksport-v-rossiju-v-25-raza-386430-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś: czynnik rozwoju usług turystycznych - udział w wystawach

W "Narodowym programie wspierania i rozwoju eksportu Republiki Białoruś na lata 2016-2020" jeden z głównych kierunków optymalizacji krajowego systemu wspierania i rozwoju eksportu określono jako "wykorzystanie potencjału działalności wystawienniczej, targowej i kongresowej"⁹³. To narzędzie promowania białoruskich interesów na rynkach zagranicznych jest szczególnie aktywne dla przedstawicieli branży turystycznej, co pozwala im osiągać dobre wyniki w rozwoju eksportu usług turystycznych, "którego wielkość w 2019 roku wzrosła o prawie 15 procent i przekroczyła 250 milionów dolarów"⁹⁴. W 2020 roku potencjał turystyczny Białorusi zostanie zaprezentowany na 17 międzynarodowych wystawach turystycznych, gdzie nasz kraj będzie reprezentowany przez jedno stoisko narodowe.

I tak już w połowie stycznia 2020 roku strona białoruska wzięła udział w największej wystawie turystycznej Europy Północnej "Matka 2020" w stolicy Finlandii, która rocznie gromadzi około 20 tysięcy profesjonalistów branży turystycznej oraz około 50 tysięcy zwiedzających. Tym razem w Helsinkach reprezentowanych było ponad 350 firm z 70 krajów. Na stoisku Białoruskiej Narodowej Agencji Turystycznej "Mińscy touroperatorzy" "BelAgroTravel", "Wneszinturysta", "Prime Tour" oraz "Studio Rekreacyjne" z Grodna zaprezentowali swoje oferty potencjalnym partnerom zagranicznym⁹⁵.

W ostatniej dekadzie stycznia 2020 roku na białoruskim stoisku narodowym w ramach jednej z największych specjalistycznych międzynarodowych imprez turystycznych w Stanach Zjednoczonych Ameryki - The New York Times Travel Show 2020 - zaprezentowano możliwości leczenia sanatoryjno-uzdrowiskowego na Białorusi, a także turystyki biznesowej, medycznej i sportowej. W prezentacji potencjału turystycznego Białorusi za oceanem wzięł udział "Wydział Sportu i Turystyki Obwodowego Komitetu

⁹³ Narodowy Program Wspierania i Rozwoju Eksportu Republiki Białorusi na lata 2016-2020 [Zasoby elektroniczne]. -- 2016. - URL: <http://www.government.by/upload/docs/fileaff83a3fc04eb9c0.PDF>.

⁹⁴ Zalesky, B.L. Eksport usług: wśród priorytetów - turystyka / B.L. Zalesky // Materiały XVI Międzynarodowej konferencji "Veda a technologie: krok do budoucnosti - 2020". Tom 4: Praha. Wydawnictwo "Edukacja i nauka". -- C. 23.

⁹⁵ Stoisko A. Grizkiewiczza na Białorusi jest prezentowane na największej wystawie objazdowej Europy Północnej w Helsinkach / A. Grizkiewicz // [Zasób elektroniczny]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/beloruskij-stend-predstavlen-na-krupnejshej-turvystavke-severnoj-evropy-v-helsinki-376158-2020/>.

Wykonawczego w Nowogródku we współpracy z Nowogródzkim Obwodowym Muzeum Historii Lokalnej, firma⁹⁶ turystyczna "Prime Tour".

Pod koniec stycznia 2020 roku na 27. Międzynarodowych Targach Turystycznych Balttour 2020 w Rydze została otwarta ekspozycja pod jedną marką - Białoruś. Koncentruje się na turystyce medycznej przyjazdowej".⁹⁷Dlatego na stoisku zaprezentowano wiodące białoruskie sanatoria i uzdrowiska, hotele i hotele, kompleks Mirskiego Zamku, a także portal informacyjny służb medycznych. W lutym 2020 roku potencjał turystyczny Białorusi został szeroko zaprezentowany na 29. Międzynarodowej Wystawie Turystyki Tourest-2020 w stolicy Estonii. Uczestnikami tego białoruskiego stoiska były Narodowa Agencja Turystyki, Homelski Wydział Sportu i Turystyki, Obwodowe Komitety Wykonawcze w Grodnie i Mińsku, Centrum Rezerwatu Olimpijskiego w Żłobinie, firmy turystyczne - PCC "Center-Court", LLC "BelAgroTravel", LLC "Ditrib", portal "Vetliva", sanatoria - "Mashinostroitel", "Raduga", "Pearl", "Krinitsa", "Pines", "Belorusochka", "Narachanka", "Narochansky Bereg". Uwaga zwiedzających białoruską ekspozycję pokazała "duże zainteresowanie obywateli i podmiotów branży turystycznej Estonii turystyką zdrowotną na Białorusi, a także możliwości bezwizowego wjazdu na Białoruś przez Lotnisko Narodowe "Mińsk-2" i terytorium bezwizowe "Brześć-Grodno"⁹⁸.

Istnieje również duży potencjał eksportowy w dziedzinie turystyki przyjazdowej, takiej jak polowania i rybołówstwo. Możliwości tej aktywnie rozwijającej się na Białorusi destynacji turystycznej zostały szeroko zaprezentowane na przełomie stycznia i lutego 2020 roku na jednej z największych światowych wystaw w dziedzinie turystyki łowieckiej i rybackiej JACD & HUND 2020 w niemieckim mieście Dortmund. Wśród ponad sześciuset wystawców z różnych krajów swoje możliwości i organizacje zaprezentowało Ministerstwo Leśnictwa Białorusi - przedsiębiorstwo jednostkowe "Biełgosohot", Witebsk, Grodno i Mohylew GPLHO, a także gospodarstwa Prużan, Telechańsk i Kopyl. Promując nie po raz pierwszy swój produkt łowiecki i turystyczny w Dortmundzie, białoruscy uczestnicy wystawy poinformowali zagranicznych myśliwych o świadczonych usługach i rodzajach polowań, biorąc pod uwagę ich

⁹⁶ Białoruś jest reprezentowana na wystawie turystycznej w Nowym Jorku [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavlena-na-turisticheskoy-vystavke-v-njju-jorke-377104-2020/>.

⁹⁷ Nemankova, Yu. Potencjał turystyczny Białorusi został zaprezentowany na wystawie Balttour-2020 w Rydze // [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/turisticheskij-potencial-belarusi-prezentovan-na-vystavke-balttour-2020-v-ryge-377966-2020/>.

⁹⁸ Około 29. międzynarodowej wystawy turystycznej "Tourest-2020" [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <http://estonia.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c3677b38082f08c4.html>.

zainteresowania: "Najbardziej atrakcyjne dla obywateli Unii Europejskiej jest polowanie na głuszca, żubra, wilka, samca łosia i szlachetnego jelenia"⁹⁹.

Jak widać, początek 2020 roku był bardzo pracowity dla międzynarodowego segmentu białoruskiej branży turystycznej. Kontynuacja będzie nie mniej intensywna, ponieważ jednolite stoisko narodowe Białorusi będzie nadal prezentowane na międzynarodowych wystawach turystycznych w Berlinie i Moskwie, Pekinie, Baku i Dubaju, Kantonie, Nur-Sultanie i Londynie. I "zakończy rok forum wystaw turystycznych w Barcelonie"¹⁰⁰. Uważa się, że każda z tych wystaw będzie nie tylko dodatkowym impulsem do zwiększenia liczby turystów zagranicznych przyjeżdżających na Białoruś, lecz również przyczyni się do dalszego podniesienia poziomu białoruskiego przemysłu turystycznego do najlepszych standardów międzynarodowych.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁹⁹ Możliwości turystyki łowieckiej i rybackiej na Białorusi są prezentowane na wystawie w Niemczech [Zasób elektroniczny]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vozmozhnosti-ohotnichje-rybolovnogo-turizma-belarusi-predstavleny-na-vystavke-v-germanii-377905-2020/>.

¹⁰⁰ Potencjał turystyczny Białorusi w 2020 roku zostanie zaprezentowany w Nowym Jorku, Dubaju i Londynie [Zasoby elektroniczne]. -- 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/turisticheskij-potentsial-belarusi-v-2020-godu-predstavjat-v-nju-jorke-dubae-i-londone-374521-2019/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś: przyszłość jest dla samochodów elektrycznych

W marcu 2020 roku Republika Białorusi przyjęła dekret prezydenta A. Łukaszenki "O stymulacji użytkowania pojazdów elektrycznych", który przewiduje środki stymulujące popyt w kraju na ten przyjazny środowisku sprzęt, a także stworzenie odpowiedniej infrastruktury ładowania i obsługi w regionach. Pojawienie się tego dokumentu jest spowodowane szeregiem okoliczności. Na 24. Światowej Konferencji Narodów Zjednoczonych w **sprawie** Zmian Klimatu, która odbyła się w grudniu 2018 roku w polskich Katowicach, Białoruś stwierdziła, że postrzega ekologiczną gospodarkę i niskoemisyjny zrównoważony rozwój jako wektor strategiczny¹⁰¹.

Po drugie, istniejące prognozy ekspertów pokazują, że "do 2030 r. co piąty samochód na świecie będzie miał napęd elektryczny". Proces ten jest stymulowany przez politykę rządową w wielu krajach, w których zamierzają one nałożyć ograniczenia na samochody z silnikami spalinowymi¹⁰². Po trzecie, wzrost liczby samochodów elektrycznych przyczyni się do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza na Białorusi. Po czwarte, "korzystanie z transportu elektrycznego jest jednym z kierunków inteligentnego wzrostu zużycia energii elektrycznej".¹⁰³ co staje się dziś szczególnie ważne w świetle oczekiwanego uruchomienia białoruskiej elektrowni atomowej. Po piąte, przejście na samochody elektryczne oznacza, że ogół społeczeństwa zwraca się w kierunku nowych technologii odpowiadających najlepszym praktykom światowym, tak aby do 2025 roku około 40 % dostępnych na Białorusi samochodów z silnikiem spalinowym można było zastąpić transportem elektrycznym.

Przechodząc do dekretu, odnotowujemy niektóre z zawartych w nim środków. Dokument ten zwalnia więc właścicieli pojazdów elektrycznych z obowiązku uiszczania opłaty za wydanie zezwolenia na udział w ruchu

¹⁰¹ Zalessky, B. Punkt wzrostu. Cechy charakterystyczne zrównoważonego rozwoju w obliczu globalnych wyzwań / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2020. - - C. 57.

¹⁰² Podjęte działania przyczynią się do stworzenia produkcji samochodów elektrycznych na Białorusi - Ministerstwo Gospodarki [Zasoby Elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/prinimaemye-mery-budut-sposobstvovot-sozdaniyu-v-belarusi-proizvodstva-elektromobilej-minekonomiki-383056-2020/>.

¹⁰³ Ekologia i konsumpcja energii elektrycznej na Litwie - co korzystnie wpływa na rozwój samochodów elektrycznych na Białorusi [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ekologija-i-gramotnoe-potreblenie-elektroenergii-chem-vygoden-rost-chisla-elektromobilej-v-belarusi-383046-2020/>.

drogowym. Osoby fizyczne nie będą musiały płacić podatku od wartości dodanej przy imporcie samochodów elektrycznych do użytku osobistego w naszym kraju. Ponadto, "właściciele pojazdów elektrycznych są zwolnieni z opłat parkingowych do 1 kwietnia 2026 r. w specjalnie do tego celu wyposażonych miejscach na parkingach publicznych"¹⁰⁴.

Dekret zawiera również środki dla producentów samochodów elektrycznych i elektrycznych stacji ładowania, a także dla ich organizacji operacyjnych. W szczególności, stacje poboru opłat są zwolnione z podatku od wartości dodanej, jeśli są wykorzystywane na Białorusi. A Stowarzyszenie Produkcyjne "Belorusneft" otrzyma działki pod budowę i utrzymanie kompleksów ładowania elektrycznego bez licytacji. Być może z tego powodu Belorusneft planuje otworzyć 180 stacji szybkiego ładowania w 2020 roku.

Jak dotąd sytuacja z elektrycznymi stacjami ładowania (EPS) na Białorusi przedstawia się następująco. Od początku 2020 roku "sieć stacji paliw powiększyła się do 251 takich stacji (plus 13 obiektów)"¹⁰⁵. A teraz może obsłużyć do dziewięciu tysięcy samochodów elektrycznych. Sieć stacji paliw na terytorium Białorusi obejmuje dwa rodzaje stacji: po pierwsze, tryb 3, gdzie ładowanie samochodu elektrycznego trwa od sześciu do ośmiu godzin; po drugie, tryb 4, gdzie ładowanie akumulatora trwa krócej niż godzinę. Ważny szczegół: na początku 2020 roku sieć stacji paliw Belorusneft posiada nową markę - Malankę, pod którą do 2022 roku będzie działać już 639 stacji ładowania. A do 2030 roku powinno ich być wystarczająco dużo, aby obsłużyć do trzystu tysięcy samochodów elektrycznych.

Mówiąc o produkcji własnych samochodów elektrycznych w naszym kraju, należy przypomnieć, że pierwsza białoruska próbka takiego sprzętu na podstawie Geely'ego została zaprezentowana w sierpniu 2017 roku. W tym samym czasie powiedziano, że "po przetestowaniu pierwszego samochodu elektrycznego naukowcy rozpoczną opracowywanie ulepszanego prototypu. Może być gotowy już w następnym [2018] roku"¹⁰⁶. Niemniej jednak, jak już zauważono na

¹⁰⁴ Łukaszenka podpisał dekret zachęcający do zakupu samochodów elektrycznych [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/president/view/lukashenko-podpisal-ukaz-o-stimulirovanii-zakupok-elektromobilej-383041-2020>.

¹⁰⁵ "Belorusneft" planuje w tym roku otworzyć 180 stacji ładowania elektrycznego [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusneft-planiruet-otkryt-180-elektrozarjadnyh-stantsij-v-etom-godu-383042-2020>.

¹⁰⁶ Gawriłowa, W. Ekologiczna, nowoczesna i zwrotna: uczeni zaprezentowali pierwszy białoruski samochód elektryczny / W. Gawriłowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/reportazh-ekologichnyj-sovremennyj-i-manevrennyj-uchenye-prezentovali-pervyj-belorussskij-elektromobil-262688-2017>.

spotkaniu w marcu 2020 roku między prezydentem Białorusi a kierownictwem Rady Ministrów, kwestia produkcji własnego samochodu elektrycznego nie otrzymała jeszcze odpowiedniego impulsu, chociaż transport elektryczny ma ogromny potencjał. "Jest to dziś pilna konieczność. <...> Wiele państw już rozwija ten obiecujący obszar. Kraje takie jak my, zorientowane na eksport, bez ogromnych rezerw pod ziemią, od dawna są zorientowane na transport elektryczny"¹⁰⁷.

Całkiem możliwe, że wraz z nadejściem dekretu "O promowaniu korzystania z samochodów elektrycznych" sprawa ta zostanie podjęta przez BELGI, które "jest gotowe rozważyć produkcję samochodów elektrycznych na Białorusi, pod warunkiem, że rocznie sprzedaje się 5-10 tysięcy samochodów"¹⁰⁸. W międzyczasie firma otrzymała cztery chińskie samochody elektryczne modelu Geely Geometry A, które będą testowane: jeden - w fabryce, trzy - w centrach dealerskich. Ta wersja samochodu elektrycznego przyciąga tym, że posiada rezerwę mocy pięćset kilometrów, systemy adaptacyjnego tempomatu i reakcji na pieszych i rowerzystów, a także inteligentny system automatycznego parkowania. Należy założyć, że wraz z przyjęciem dekretu prezydenckiego, model Geely Geometry A w BELGI pójdzie znacznie szybciej.

¹⁰⁷ _Spotkanie z kierownictwem Rady Ministrów [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/soveschaniye-s-rukovodstvom-soveta-ministrov-23197/.

¹⁰⁸ "BELGIA jest gotowa rozważyć produkcję samochodów elektrycznych przy sprzedaży 5-10 tysięcy samochodów rocznie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beldzhi-gotov-rassmatrivat-vypusk-elektromobiley-pri-prodazhe-5-10-tys-avto-v-god-382660-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Wolna strefa ekonomiczna "Grodnoinvest": punkt wzrostu - eksport

Wielkość eksportu firm-rezydentów Wolnej Strefy Ekonomicznej (FEZ) "Grodnoinvest" zbliżyła się do miliarda w 2019 roku, po wzroście o prawie dziesięć procent w porównaniu z 2018 rokiem. Pozwoliło to na zwiększenie udziału FEZ w całkowitym eksporcie towarów przemysłowych obwodu grodzieńskiego do 42%. Ogólnie rzecz biorąc, obroty handlowe mieszkańców FEZ przekroczyły 1,5 miliarda dolarów, a nadwyżka wyniosła ponad 380 milionów dolarów. Istnieją dwa główne wektory w geografii tego eksportu: post-sowiecki - Rosja, Ukraina; europejski - Polska, Litwa, Rumunia, Łotwa. Jednocześnie podstawę zaopatrzenia poza granicami Białorusi "stworzyły" przedsiębiorstwa z branży obróbki drewna i produkcji mebli (30% całkowitego eksportu), produkcji żywności (27%), budowy maszyn i obróbki metali¹⁰⁹. W tej samej linii należy zwrócić uwagę na przemysł chemiczny i włókienniczy, jak również na producentów pojazdów i urządzeń transportowych, wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Perspektywy rozwoju w FEZ widziane są w przyciąganiu nowych mieszkańców, którzy dzięki swojej działalności mogliby jeszcze bardziej zwiększyć eksport towarów i usług.

Przypominamy, że FEZ "Grodnoinvest", utworzony w 2002 roku, posiada dziś 12 terytoriów nie tylko w Grodnie, ale także w takich miastach obwodu grodzieńskiego jak Mosty, Nowogródek, Słonim, Szczuczyn, Smorgon, Swisłocz. Do połowy stycznia 2020 r. w FEZ działało 75 firm z kapitałem z 41 krajów. W 2019 r. cztery firmy z Białorusi, Austrii i Polski stały się rezydentami FEZ, gdzie potencjalnym inwestorom oferowane są działki i obszary produkcyjne wraz z infrastrukturą inżynierską i transportową, podatkami, cłami i innymi preferencjami, które pozwalają na znaczne obniżenie kosztów projektu i poprawę konkurencyjności produktów, zajmujących się przetwórstwem drewna i produkcją wyrobów z niemetalicznych surowców mineralnych, o łącznej wartości deklarowanych inwestycji w wysokości ponad 190 mln dolarów, w tym w środki trwałe - od Zamierzają zbudować w Grodnie i Svislochu wysoko wydajne fabryki,

¹⁰⁹ _Eksport mieszkańców FEZ Grodnoinvest w 2019 roku był bliski 1 mld dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rezidentov-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-priblizilsja-k-1mlrd-379958-2020>.

które stworzą tam ponad 560 nowych miejsc pracy. Jednocześnie "większość produkcji będzie dostarczana do krajów Unii Europejskiej"¹¹⁰.

Rok 2020 rozpoczął się w tym kontekście bardzo produktywnie dla BMS. W szczególności, w lutym została tu zarejestrowana spółka "EUEcoPAC", która zamierza zainwestować ponad milion dolarów w tworzenie zakładów produkcyjnych do produkcji opakowań z papieru jednorazowego użytku i produktów stołkowych. Temat ten jest niewątpliwie bardzo aktualny dla Białorusi, gdzie na poziomie legislacyjnym podejmowane są działania mające na celu zachęcenie firm do stosowania opakowań przyjaznych dla środowiska, w tym papieru. Nowy rezydent FEZ zamierza produkować papierowe torby typu Kraft z uchwytem i bez uchwytem, opakowania kartonowe na lunch, papierowe tuby koktajlowe oraz szklanki do zimnych i gorących napojów. Produkty te "mają być sprzedawane głównie na rynkach zagranicznych". Udział przesyłek eksportowych przekroczy 85%. Głównymi rynkami będą kraje Unii Europejskiej"¹¹¹. Ponadto zostanie tu utworzonych 25 nowych miejsc pracy.

W tym samym lutym 2020 roku firma "ZOV-MARKET" stała się rezydentem firmy FEZ, która na bazie niedokończonego obiektu budowlanego w Grodnie stworzy nowoczesne przedsiębiorstwo do produkcji suchej płyty wykończeniowej, baru, wykrojów meblowych. Charakterystyczne jest, że "70% produkcji będzie eksportowane do krajów Unii Europejskiej"¹¹². Jednym z nowych mieszkańców FEZ może wkrótce zostać firma logistyczna Berango z Francji, która jest zainteresowana realizacją projektu inwestycyjnego w FEZ Grodnoinvest "w celu stworzenia multimodalnego terminalu logistycznego do przetwarzania i czyszczenia kontenerów i zbiorników"¹¹³. Negocjacje w tej konkretnej sprawie odbyły się z administracją FEZ w Grodnie w lutym 2020 roku.

Produkty zorientowane na eksport są aktywnie rozwijane, podobnie jak już istniejący mieszkańcy FEZ. W lutym 2020 roku Terrazit Plus LLC

¹¹⁰ Cztery firmy z projektami inwestycyjnymi o wartości 190 milionów dolarów [Zasoby elektroniczne] stały się mieszkańcami FEZ Grodnoinvest w 2019 roku. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rezidentami-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-stali-4-kompanii-s-investproektami-na-190-mln-375887-2020/>.

¹¹¹ Produkcja opakowań papierowych zostanie stworzona przez nowego mieszkańca FEZ "Grodnoinvest" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/proizvodstvo-bumazhnoj-upakovki-sozdast-novyy-rezident-sez-grodnoinvest-379035-2020/>.

¹¹² LLC "ZOV-MARKET" jest zarejestrowana jako rezydent FEZ "Grodnoinvest" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://grodnoinvest.by/press-center/ooo-zov-market-zaregistrirovano-v-kachestve-rezidenta-sez-grodnoinvest/>.

¹¹³ Francuska firma rozważa możliwość stworzenia terminalu w FEZ "Grodnoinvest" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/kompanija-iz-frantsii-rassmatrivaet-vozmozhnost-sozdaniya-terminala-v-sez-grodnoinvest-379266-2020/>.

zademonstrował nowe innowacyjne pokrętło sterujące VPC ALPHA Grip serii Constellation w ramach innowacyjnego projektu Virpil Controls dotyczącego tworzenia urządzeń do wirtualnego sterowania samolotami, helikopterami, prototypami statków kosmicznych. Co ważne, ten "produkt jest poszukiwany na rynku Europy Zachodniej, prawie cała produkcja jest przeznaczona na eksport".¹¹⁴a w projekcie uczestniczą piloci, projektanci, konstruktorzy i twórcy oprogramowania. W 2019 roku firma Belabedding LLP, która od 2006 roku jest rezydentem Boxspringbett, rozpoczęła produkcję nowych produktów - łóżek kontynentalnych. A teraz "ponad 80% produkcji firmy jest eksportowane do krajów Europy Zachodniej"¹¹⁵. Uważa się, że działania podjęte w FEZ przyniosą jeszcze bardziej znaczące rezultaty w zakresie zwiększenia eksportu produktów mieszkańców wolnej strefy ekonomicznej "Grodnoinvest" w 2020 roku.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹¹⁴ Mieszkaniec FEZ "Grodnoinvest" LLC "Terrazit Plus" zaprezentował nowe innowacyjne produkty [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://grodnoinvest.by/press-center/rezident-sez-grodnoinvest-ooo-terrazit-plyus-predstavil-novuyu-innovacionnyu-produkciyu/>

¹¹⁵ _FEZ "Grodnoinvest" mieszkaniec Belabedding IOO rozpoczął produkcję nowych produktów [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://grodnoinvest.by/press-center/rezident-sez-grodnoinvest-iooo-belabedding-zapustila-vypusk-novoj-produkcii/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Wolna Strefa Ekonomiczna "Grodnoinvest": inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju eksportu

Jednym z warunków niezbędnych do zapewnienia trwałego wzrostu gospodarki białoruskiej w obecnej trudnej sytuacji niestabilności światowej jest "poprawa klimatu inwestycyjnego, zwiększenie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do gospodarki kraju, rozwój infrastruktury, w tym poprzez mechanizm partnerstwa publiczno-prywatnego, zwiększenie efektywności działalności inwestycyjnej"¹¹⁶. Liczby pokazują, jak te zadania są realizowane w Republice Białorusi w 2020 roku. W pierwszym kwartale tego roku inwestorzy zagraniczni zainwestowali prawie trzy miliardy dolarów w realny sektor gospodarki kraju. "Głównymi inwestorami białoruskich organizacji były podmioty gospodarcze Rosji (35,7% wszystkich napływających inwestycji), Cypru (15%) i Austrii (8,4%). Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniósł 2,1 mld dolarów, czyli 75,1% wszystkich napływających inwestycji zagranicznych"¹¹⁷. Czas, jaki upłynął od początku tego roku, pokazuje, że na Białorusi istnieje wiele przykładów udanych zadań inwestycyjnych, które przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego całego kraju.

Wśród tych, którzy są obecnie szczególnie aktywni w kierunku inwestycyjnym, należy wymienić wolną strefę ekonomiczną "Grodnoinvest", której mieszkańcy przez pierwsze trzy miesiące tego roku przyciągnęli rekordowy wolumen bezpośrednich inwestycji zagranicznych w ujęciu netto - 59,8 mln dolarów - z łącznej kwoty 157 mln dolarów kapitału zagranicznego. "Głównymi krajami inwestującymi były Rosja (ponad 45 mln dolarów), Austria (39 mln dolarów) i Holandia (34 mln dolarów). Inwestycje pochodziły z 15 krajów, w tym z ZEA, Niemiec, USA i Wielkiej Brytanii"¹¹⁸. W sumie przez 18 lat swojego istnienia FEZ "Grodnoinvest" przyciągnął ponad 900 milionów dolarów inwestycji zagranicznych z czterdziestu krajów, w tym z Japonii, Cypru, Turcji, Kanady i Polski.

¹¹⁶ Zalesky, B. Punkt wzrostu. Cechy charakterystyczne zrównoważonego rozwoju w obliczu globalnych wyzwań / B. Zaleskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2020. - - 132 c.

¹¹⁷ Inwestorzy zagraniczni w pierwszym kwartale zainwestowali w gospodarkę Białorusi 2,8 miliarda dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/inostrannye-investory-vlozhili-v-i-kvartale-v-ekonomiku-belarusi-28-mlrd-390601-2020/>.

¹¹⁸ Mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" przyciągnęli w pierwszym kwartale rekordowy wolumen BIZ w ujęciu netto [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-i-kvartale-privlekli-rekordnyj-objem-pii-na-chistoj-osnove-389251-2020/>.

Rosnąca atrakcyjność inwestycyjna tego miejsca produkcji nie mogła oczywiście pojawić się w pustym miejscu. W dużej mierze można to wyjaśnić uwagą administracji FEZ na kwestie rozwoju infrastruktury wolnej strefy ekonomicznej. Taka statystyka jest bardzo wymowna: od 2015 roku z Funduszu Rozwoju Wolnych Stref Ekonomicznych zainwestowano w ich infrastrukturę około dziewięciu milionów białoruskich rubli. Na przykład na terenie FEZ koło Grodna w rejonie "Nowej Gozhy" wybudowano stację transformatorową, która dostarczała energię elektryczną nowym przedsiębiorstwom mieszkańców i tworzyła niezbędną rezerwę dla potencjalnych inwestorów. W Lida, na terenie przemysłowym w rejonie "Severny", położono sieci wodociągowe, kanalizacyjne, komunikacyjne i elektryczne.

W Smorgonie, na koszt tego samego Funduszu Rozwoju Wolnych Stref Ekonomicznych w 2019 roku rozpoczął się zakrojony na szeroką skalę projekt przebudowy Alei Przemysłowej, która łączy miasto z terenem przemysłowym Wolnych Stref Ekonomicznych, gdzie zlokalizowana jest produkcja takich mieszkańców jak Grupa Kronospan, Smorgon Aggregate Plant, Europlastics Invest, Shinaka Furniture Bel. W wyniku realizacji projektu powinna powstać 4-pasmowa autostrada z pawilonami przystankowymi i małymi formami architektonicznymi, zewnętrznym oświetleniem, siecią elektryczną i wodociagową, kanalizacją deszczową i zewnętrznymi systemami komunikacji. Wszystko to jest robione w jednym celu: "Nowa infrastruktura uczyni teren bardziej atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów i uczestników Klastra Meblowego w FEZ "Grodnoinvest"¹¹⁹.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że dziś "w obwodzie grodzieńskim powstał efektywny klaster meblowy, który obejmuje ponad 20 przedsiębiorstw zajmujących się produkcją opakowań z produktów drewnianych, płyt drewnianych, mebli i wielu innych¹²⁰. Należy jednak zauważyć, że przetwórstwo drewna stanowi około połowy wszystkich inwestycji w FEZ. Dlatego należy się zdziwić, że w 2019 roku mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" przyciągnęli 436 milionów dolarów inwestycji, co stanowiło czwartą część wszystkich wolnych stref ekonomicznych na Białorusi. W rezultacie ten jeden z najmłodszych

¹¹⁹ FEZ "Grodnoinvest" zainwestował od pięciu lat około 9 milionów Br9 milionów [zasobów elektronicznych] w rozwój infrastruktury. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-grodnoinvest-za-pjat-let-investirovala-v-razvitie-infrastruktury-okolo-br9-mln-387801-2020/>.

¹²⁰ W 2019 roku mieszkańcy FEZ Grodnoinvest przyciągnęli 436 milionów dolarów inwestycji [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-privlekli-436-mln-investitsij-385388-2020/>.

białoruskich FEZ stał się liderem w zakresie przyciągania inwestycji od inwestorów zagranicznych.

Z kolei zrealizowane projekty inwestycyjne przyczyniły się do tego, że mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" w 2019 roku zwiększyli eksport swoich produktów o osiem procent i zwiększyli jego wielkość do 940 milionów dolarów. Większość tych dostaw w przestrzeni postradzieckiej trafiła do Rosji i na Ukrainę, a w Unii Europejskiej - do Polski, Litwy, Rumunii i Łotwy. "Pozwoliło to na zwiększenie udziału FEZ w całkowitym wolumenie eksportu przemysłowego obwodu grodzieńskiego do 42%. Ogólnie rzecz biorąc, obroty handlowe mieszkańców FEZ przekroczyły półtora miliarda dolarów, a nadwyżka wyniosła ponad 380 milionów dolarów"¹²¹.

To jest droga do sukcesu: od przyciągnięcia inwestycji zagranicznych do zwiększenia dostaw eksportowych.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹²¹ Zalesskiy, B.L. Wolna strefa ekonomiczna "Grodnoinvest": punkt wzrostu - eksport / B.L. Zalesskiy // Materiały z XVI Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Nowoczesny potencjał naukowy - 2020", 28 lutego - 7 marca 2020 r. Historia. Prawo. Nauki ekonomiczne. Administracja publiczna. Sheffield. Nauka i edukacja LTD. - - C. 28-30.

FOR AUTHOR USE ONLY

Wolna Strefa Ekonomiczna "Witebsk": tempo rozwoju jest dyktowane przez inwestycje

Mieszkańcy wolnej strefy ekonomicznej "Witebsk" - trzy i pół razy na raz, osiągając poziom 16,5 mln dolarów - wykazali wysoką dynamikę wzrostu w przyciąganiu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w 2019 roku. W rezultacie "udział FEZ "Witebsk" w portfelu inwestycyjnym obwodu witebskiego na rok 2019 wyniósł prawie 39% i wzrósł o 10 punktów procentowych w porównaniu z rokiem 2018"¹²². Wśród mieszkańców FEZ, którzy wykazali się największą aktywnością inwestycyjną są JLLC "Natriks", LLC "Chess-Bell", LLC "Akitama", IUE "VIC animal health". Łącznie 50 mieszkańców realizuje obecnie swoje projekty w FEZ, z czego prawie połowa jest z kapitałem zagranicznym. Należy zauważyć, że w 2019 roku "osiem organizacji, utworzonych z udziałem inwestorów z Litwy, Szwecji, Hiszpanii, Rosji i Białorusi, otrzymało status rezydenta w FEZ "Witebsk". Łączny wolumen inwestycji w nowe projekty przekracza 52 miliony dolarów, planowane jest stworzenie co najmniej 270 miejsc pracy¹²³. Najwyraźniej liczby te będą rosły dopiero w najbliższej przyszłości.

Tak więc pierwszym rezydentem zarejestrowanym w FEZ w 2020 roku był LLC "BelBank", utworzony z udziałem inwestora z Rosji. Projekt inwestycyjny tej firmy obejmuje przebudowę i modernizację zakładów produkcyjnych na obrzeżach Witebska i zakładu JSC "Vityaz", a także instalację dwóch linii do produkcji puszek cynowych do przemysłowej konserwacji żywności. Rozpoczęcie działalności produkcyjnej planowane jest już w 2021 roku. Surowce - biała cyna - będą dostarczane przez Miorski Metal Rolling Plant, zlokalizowany w obwodzie witebskim, którego uruchomienie planowane jest w drugim kwartale 2021 roku. W rezultacie BelBank LLC będzie najpierw produkował puszki pełnowymiarowe, gdzie dno i powierzchnia boczna stanowią jedną całość, tylko pokrywa będzie zwijana. W drugim etapie firma będzie produkować prefabrykaty składające się z trzech części (dno, korpus i pokrywa)¹²⁴. Ważny szczegół: wraz

¹²² Mieszkańcy FEZ "Witebsk" zwiększyli wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych o 3,5 raza [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/special/regions/view/rezidynty-sez-vitebsk-uvelichili-objem-prjamyh-inostrannyh-investitsij-v-35-raza-379775-2020/>.

¹²³ Inwestorzy z 4 krajów planują rozpocząć w tym roku realizację projektów w FEZ "Witebsk". - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/investory-iz-4-stran-planirujut-v-etom-godu-nachat-realizatsiju-proektov-v-sez-vitebsk-379788-2020/>.

¹²⁴ W FEZ "Witebsk" z udziałem rosyjskiego inwestora stworzy produkcję puszek cynowych [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-sez-vitebsk-s-uchastiem-rossijskogo-investora-sozdatut-proizvodstvo-zhestjanyh-banok-377712-2020/>.

z wyjściem nowego przedsiębiorstwa na pełną moc produkcyjną tutaj zostanie podwojona. I wszystko to będzie wysyłane na rynki zagraniczne.

Obraz inwestycyjny 2020 roku w FEZ "Witebsk" jest bardzo znacząco uzupełniony przez fakt, że już teraz planuje się zarejestrować jako rezydentów co najmniej sześciu spółek utworzonych z udziałem inwestorów z Kanady, Chin, Azerbejdżanu i Rosji. Jednocześnie łączna wartość inwestycji w te projekty przekroczy sto milionów dolarów, a liczba utworzonych miejsc pracy - co najmniej trzysta. W szczególności w Połocku spółka z Azerbejdżanu zorganizuje w kilku etapach zaawansowaną technologicznie produkcję chemii niskotonażowej o początkowej wartości inwestycji około 600 000 USD. W przyszłości oczekuje się kilkukrotnego wzrostu wolumenu inwestycji. W tym samym Połocku białoruski inwestor zamierza uruchomić produkcję kontenerów ze stali nierdzewnej przy organizacji około dwudziestu miejsc pracy. Białorusko-rosyjski JLLC Nowopołocki Zakład Technologicznych Konstrukcji Metalowych rozważa możliwość realizacji projektu o wielkości inwestycji około dziesięciu milionów dolarów w produkcję ocynkowania ogniowego we wsi Farinowo w obwodzie połockim. Chińska firma zamierza zainwestować około 28 milionów dolarów w kompleks obróbki drewna na obrzeżach Witebska. A spółka Belmatch LLC, utworzona z udziałem inwestora z Kanady, będzie specjalizowała się w produkcji słomy zapalczanej. W Orszy białoruskie przedsiębiorstwo spróbuje uruchomić produkcję peletów paliwowych, a Fabryka PAK zainicjuje projekt organizacji produkcji komponentów do wywrotek.

W 2020 r. w FEZ "Witebsk" odbędzie się kolejne ważne wydarzenie inwestycyjne, ponieważ litewski holding "VMG Group" postanowił rozszerzyć finansowanie projektu inwestycyjnego już realizowanego w FEZ ze 100 do 200 mln euro. W tym celu inwestor jest gotowy zorganizować dodatkową produkcję mebli z litego drewna dla powstającego pionowo zintegrowanego kompleksu obróbki drewna. W efekcie liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku realizacji projektów holdingu wzrośnie do 1 tysiąca¹²⁵. Odbywa się to w celu rozpoczęcia produkcji nowych produktów - stołów i krzeseł - przy produkcji nowych mebli w 2021 roku, których głównym odbiorcą będzie koncern IKEA, który obecnie zapewnia pomoc w finansowaniu tego projektu.

¹²⁵ Litewski holding "VMG Group" zwiększy wielkość inwestycji w projekty w FEZ "Witebsk" do 200 mln euro [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/litovskij-holding-vmg-grupp-uvelichit-objem-investitsij-po-proektam-v-sez-vitebsk-do-200-mln-evro-379950-2020/>.

Należy zauważyć, że tylko w 2019 roku do gospodarki obwodu witebskiego przyciągnięto ponad miliard dolarów inwestycji. Dzięki aktywnej polityce inwestycyjnej w regionie został uruchomiony pierwszy na Białorusi zakład produkcji stalowych cylindrów bezszwowych. W powiatach rossońskim, szarkowskim, beshenkovichskim, gorodockim i połockim otwarto nowe przedsiębiorstwa i zakłady produkcyjne do obróbki drewna. "Uruchomiono kompleks suszenia zboża w witebskiej fabryce drobiu brojlerów w osiedlu miejskim Surazh oraz zakład przetwórstwa soi przedsiębiorstwa Ekomol-Agro¹²⁶. Ponadto w agrokombinacie "Jubileusz" zakończono budowę największego na Białorusi kompleksu mleczarskiego "Kupalinka" dla ponad dwóch tysięcy sztuk bydła. W pierwszej połowie 2020 roku zostaną oddane do użytku dwa kolejne innowacyjne obiekty przedsiębiorstwa rolniczego "Ustie" - kompleks suszenia ziarna do przygotowania nasion rolniczych na 10 tys. ton oraz kompleks mleczarski z systemem udojowym "karuzela robotyczna". I to w żadnym wypadku nie jest kompletna lista. Takie tempo wyznaczają przyciągane dziś inwestycje dla rozwoju tylko jednego z białoruskich regionów.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹²⁶ Bogacheva, O. Bogacheva // [Zasoby elektroniczne] przyciągnęły do gospodarki obwodu witebskiego ponad 1 miliard dolarów inwestycji w 2019 roku. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bolee-1-mlrd-investitsij-privlecheno-v-ekonomiku-vitebskoj-oblasti-za-2019-god-378810-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Obwód witebski: europejski wektor współpracy

Podczas ostatniego wyjazdu roboczego do obwodu witebskiego głowa państwa A. Łukaszenko zauważył pozytywne zmiany w działalności gospodarczej w północnym obwodzie Białorusi, podkreślając, że "to dopiero początek"¹²⁷. Aktywna polityka międzynarodowej współpracy gospodarczej, która promuje "przyciąganie inwestycji w tworzenie przemysłu zorientowanego na eksport i zastępującego import", powinna być wymieniona wśród aktualnych trendów w rozwoju Vitsebsk¹²⁸ voblast. W końcu potencjał przemysłowy regionu jest otwarty i zorientowany na rynki zagraniczne. W rezultacie, "dla większości produktów, eksport stanowi ponad 50% produkcji". <...> Rosja stanowi 47%, inne kraje WNP 5%, a kraje spoza WNP 48% sprzedawanych produktów". Jednocześnie zakres współpracy z partnerami zagranicznymi jest dość szeroki: transport i logistyka, energetyka, budownictwo i produkcja materiałów budowlanych, rolnictwo, produkcja żywności, handel, farmaceutyka. Najwyraźniej w 2020 roku europejski wektor stosunków partnerskich obwodu witebskiego otrzyma nowe impulsy rozwoju.

W szczególności **Holandia zamierza** w tym roku postawić na wzmocnienie współpracy z obwodem witebskim. Ten europejski kraj ma już doświadczenie we współpracy z tym regionem Białorusi. Wystarczy powiedzieć, że w ubiegłym roku obroty handlowe między stronami wyniosły 92,4 mln dolarów. Opierała się ona na dostawach na rynek holenderski produktów olejowych, tkanin lnianych, oleju rzepakowego, tkanin szklanych, produktów do obróbki drewna, a także na imporcie holenderskich owoców i warzyw, kwiatów, nasion warzyw, leków. Istotne są również następujące fakty: "W 2019 roku wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych z Holandii wyniosła prawie 1 milion dolarów. W Witebsku działają dwa przedsiębiorstwa z kapitałem z tego kraju"¹²⁹.

¹²⁷ Wizyta robocza w obwodzie witebskim [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/rabochaja-poezdka-v-vitebskij-rajon-23609/.

¹²⁸ Zaleskiy, B.L. FEZ "Witebsk": kurs - o współpracy międzynarodowej / B.L. Zaleskiy // Materiały na XV Międzynarodową Konferencję Naukową, Aktualne badania i rozwój - 2019, 15 - 22 stycznia 2019: Sofia. "Bajal GRAD-BG". - - C. 30.

¹²⁹ Shcherbitskiy, A. Holandia będzie stawiała na wzmocnienie stosunków z obwodem witebskim - dyplomata / A. Shcherbitskiy // [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - <https://www.belta.by/regions/view/niderlandy-sdelajut-stavku-na-ukreplenie-svjazej-s-vitebskoj-oblastiju-diplomat-382019-2020>.

Kolejnym krajem europejskim, którego przedstawiciele biznesu są zainteresowani pracą w obwodzie witebskim w 2020 roku, jest **Szwecja**. To zainteresowanie nie powstało na pustym miejscu. W 2019 roku obroty handlowe północnego obwodu białoruskiego z tym krajem skandynawskim wzrosły o 65% i przekroczyły 16 milionów dolarów. Kluczowymi pozycjami eksportu na rynek szwedzki były tarcica, drewno opałowe i meble. Dobrze sprzedawały się tam również wyroby lniane, towary z tworzyw sztucznych i nasiona drzew. Jeśli chodzi o współpracę inwestycyjną, w obwodzie witebskim zarejestrowano już dwa przedsiębiorstwa z kapitałem szwedzkim, a wielkość bezpośrednich szwedzkich inwestycji w gospodarkę obwodu witebskiego wyniosła prawie 19 milionów dolarów. W szczególności, znany koncern IKEA od dłuższego czasu współpracuje z tym regionem, który w 2020 roku wdraża strategiczny program zwiększenia mocy produkcyjnych. Wynika to z faktu, że do 2021 roku koncern zamierza zwiększyć dostawy białoruskich towarów do 300 milionów euro. W tym samym czasie "ekspersi IKEA sami opracowują projekty produktów, a następnie łączą wysiłki z dostawcami surowców i producentami towarów. Meble, tekstylia i akcesoria produkowane na zamówienie na Białorusi są sprzedawane w sklepach IKEA na całym świecie¹³⁰. I to nie wszystko. Jak powiedział szef szwedzkiej misji dyplomatycznej na Białorusi K. Johannesson, "obecnie dwie szwedzkie firmy prowadzą konkretne negocjacje w celu wejścia na rynek regionu¹³¹. I ogólnie rzecz biorąc, według stron, daleko jest jeszcze do osiągnięcia granicy współpracy dwustronnej. Przecież oprócz obróbki drewna istnieje wiele innych obszarów współpracy w zakresie wspólnej pracy.

W marcu 2020 roku ambasador nadzwyczajny i pełnomocnik Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej przy Republice Białorusi J. Perkins oświadczył, że istnieje duży potencjał współpracy między Wielką Brytanią a obwodem witebskim. Jednocześnie jako główne obszary takiej współpracy wymieniała gospodarkę i handel. Należy zauważyć, że w 2019 roku obroty w handlu zagranicznym przedsiębiorstw obwodu witebskiego z partnerami brytyjskimi przekroczyły 7 milionów dolarów. Według stron liczba ta może zostać znacznie zwiększona w najbliższej przyszłości ze względu na

¹³⁰ IKEA chce zwiększyć zakupy towarów na Białorusi ze 150 do 300 milionów euro w ciągu 2 lat [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <http://ncpn.by/ikea-%D1%85%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%82-%D1%83%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B8%D1%82%D1%8C-%D0%B7%D0%B0-2-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%BA%D1%83-%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0/>

¹³¹ Szczerbicki, A. Szwedzki biznes wykazuje zainteresowanie obwodzie witebskim - Ambasador / A. Szczerbicki // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/shvedskij-biznes-projavljaet-interes-k-vitebskoj-oblasti-posol-381082-2020/>

dywersyfikację dostaw z obu stron. Do tej pory białoruski eksport opierał się na dodatkach do olejów smarowych, tkaninach lnianych, włóknach szklanych. Warto również przypomnieć, że w regionie działa już siedem organizacji z kapitałem brytyjskim. Kolejnym obszarem współpracy, który może się ciekawie rozwinąć we współpracy z brytyjskimi partnerami, jest kultura. Mówimy konkretnie o zamiarze stworzenia platformy współpracy pomiędzy europejskimi architektami, artystami Witebska i Muzeum Historii Witebskiej Szkoły Ludowej. I w tym kontekście omawiamy "ideę projektu, który może być realizowany w latach 2020-2021 w mieście [Witebsku] - 10-dniowe plenarne sympozjum"¹³².

Wszystkie te fakty pokazują, że obwód witebski ma naprawdę duży potencjał współpracy z krajami europejskimi. A rok 2020 może poważnie przyspieszyć tę współpracę, ponieważ strony mają wspólną chęć do realizacji różnych wspólnych projektów.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹³² Shcherbitsky, A. Vitebsk region i Wielka Brytania mają wielki potencjał współpracy - Perkins / A. Shcherbitsky // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-i-velikobritanija-imejut-bolshoj-potencial-dlja-sotrudnichestva-perkins-383129-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Region Homelski: format online jako skuteczne narzędzie współpracy międzynarodowej regionów

W ciągu ostatniego półtora roku lub dwóch lat obwód homelski na Białorusi zgromadził znaczne doświadczenie w pracy z partnerami zagranicznymi na szczeblu międzynarodowym. Jednocześnie stosowane są tu różne formy rozwoju partnerstwa. Przykładowo, jest to Homelskie Forum Gospodarcze, które od 15 lat "okazuje się być nowym formatem pracy z inwestorami zagranicznymi na poziomie regionalnym i skutecznym narzędziem rozwoju międzynarodowych więzi międzyregionalnych¹³³". Po drugie, jest to międzynarodowa wystawa "Wiosna w Homlu", która przez 20 lat swojego istnienia stała się już swoistą wizytówką Homelszczyzny. Wystarczy powiedzieć, że "w 2019 roku na powierzchni ponad 5 tysięcy metrów kwadratowych zaprezentowano wyroby 300 białoruskich i zagranicznych przedsiębiorstw".¹³⁴ A potem na wystawę przybyły delegacje zagraniczne z 32 krajów.

W 2020 r., w odpowiedzi na wyzwania związane z pandemią koronawirusową i zamknięciem granic większości krajów, oraz zgodnie z zasadą, że "w nowych realiach należy dołożyć wszelkich starań w celu dalszego wzmocnienia rozwoju społecznego i gospodarczego regionu oraz dobrobytu jego mieszkańców".¹³⁵ W południowo-wschodniej części Białorusi postanowiliśmy nie odwołać XXI Międzynarodowej Wystawy "Wiosna w Homlu", lecz zorganizować ją w nowym formacie online. Jednocześnie rozumowanie było następujące: z jednej strony firmy-uczestnicy nie będą mogli prowadzić dialogu w ramach wirtualnej wystawy w zwykłym formacie, ale z drugiej strony otrzymają pewne oszczędności kosztów związanych z organizacją wizyty w Homlu, przelotów. I w rezultacie "punkty kontaktowe można znaleźć również w

¹³³ Zalesky, B.L. Economic Forum as a tool for the development of international relations in the region / B.L. Zalesky // Materials for the XV International Scientific Practical Conference, Ninovite insights into the European science - 2019, 15 - 22 juni 2019. Administracja publiczna. Sofia. "Bajal GRAD-BG. -- C. 11.

¹³⁴ Kontakty biznesowe, festiwal rzemiosła i gastrofest online - otwarto wystawę "Wiosna w Homlu" [Zasoby elektroniczne]. - -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/delovye-kontakty-prazdnik-remesla-i-gastrofest-onlajn-otkrylas-vystavka-vesna-v-gomele-392199-2020/>.

¹³⁵ Nowy format "Wiosna w Homlu" pozwoli na zbadanie potencjału tego regionu z dowolnego miejsca na świecie - Słowik [Zasoby elektroniczne]. - -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-format-vesny-v-gomele-pozvolit-iz-ljuboj-tochki-mira-izuchit-potentsial-regiona-solovej-392149-2020/>.

trybie wideokonferencji". Kiedy granice zostaną otwarte, wszystkie rynki powrócą do aktywnego dialogu na żywo"¹³⁶.

Wystawa, która została otwarta pod koniec maja 2020 r., zgromadziła na swojej platformie elektronicznej ponad 250 firm z 13 krajów, które prezentowały swoje produkty w jedenastu różnych dziedzinach, w tym w przemyśle spożywczym, maszynowym, drzewnym i metalurgicznym, budownictwie, inżynierii mechanicznej, chemicznym i petrochemicznym, przemyśle lekkim, bankowości, usługach prawnych i ubezpieczeniowych. Do projektu dołączyło również 13 izb przemysłowo-handlowych, sześć wolnych stref ekonomicznych Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Serbii, a także Indyjska Izba Handlu Zagranicznego i Chorwacka Izba Gospodarcza. W tym samym czasie wirtualna wersja wystawy obejmowała trzy główne miejsca.

Pierwsza - "Business Spring" - oferowała webinaria, prezentacje produktów i usług przedsiębiorstw i firm, negocjacje online. W szczególności odbył się "okrągły stół" z udziałem przedstawicieli izb przemysłowo-handlowych i związków zawodowych sześciu państw oraz pięciu webinarów o tematyce biznesowej, w którym wzięło udział ponad 70 białoruskich i zagranicznych przedsiębiorstw i organizacji. Ponadto, równoległe z tymi wydarzeniami odbyło się pierwsze międzynarodowe forum internetowe R2R (Region-Region) zorganizowane przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Samarze, w którym uczestniczyło ponad 50 przedstawicieli przedsiębiorstw eksportujących oraz izb przemysłowo-handlowych z Białorusi, Rosji i innych krajów. Ważnym szczegółem tego wydarzenia jest to, że "w trakcie negocjacji postanowiono, że homelski oddział BelCCI będzie uczestniczył w letnich sesjach forum z przedstawicielami regionów Francji, Holandii i Iranu w lipcu tego roku"¹³⁷. Drugie miejsce, "Homelska Wiosna", stało się miejscem kreatywności, gdzie rzemieślnicy prezentowali swoje prace. Łącznie umieszczono tu 74 wizytówki uczestników z kontaktami i linkami w serwisach społecznościowych, a także zdjęcia prac twórczych w dziesięciu kierunkach: stolarka, zabawki dziecięce, odzież, dekoracje, ceramika, kosmetyka naturalna, artykuły wyposażenia wnętrz, akcesoria, biżuteria, żywność gospodarcza i produkty ekologiczne. Trzecia strona - "Pyszna wiosna" - prezentowała restauracje, kawiarnie, bary i detalistów. Ich

¹³⁶ Projekty online stymulują przedsiębiorstwa do wzmocnienia swojej pozycji na stronach internetowych - Filonova [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/onlajn-proekty-stimulirujut-predpriatija-ukrepljat-pozitsii-na-internet-platformah-filonova-392234-2020/>.

¹³⁷ Ponad 250 firm z 13 krajów uczestniczy w wystawie "Wiosna w Homlu" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bolee-250-kompanij-iz-13-stran-uchastvujut-v-virtualnoj-vystavke-vesna-v-gomele-393173-2020/>.

elektroniczne wizytówki zawierały informacje i zdjęcia wnętrza i potraw, które ukazywały atmosferę każdego z dziesięciu uczestników tego internetowego gastrofestu.

Ponadto w ramach wystawy internetowej obwód homelski zaprezentował dziesiątki projektów inwestycyjnych, aby potencjalni inwestorzy w dowolnym miejscu na świecie mogli łatwo zapoznać się z kuszącymi propozycjami obwodu białoruskiego w dziedzinie przemysłu, energetyki, budownictwa, rolnictwa, przemysłu chemicznego, obróbki drewna, turystyki. "Wśród proponowanych projektów znajduje się stworzenie przedsiębiorstwa zajmującego się przetwórstwem produktów dziko rosnących na terenie Prypeci Polesia, a także szokowe zamrażanie owoców i warzyw, budowa warsztatu do przetwarzania ryb stawowych, otwarcie zakładów produkcyjnych do rozlewu wody pitnej i mineralnej, uprawa grzybów i ostryg, produkcja płatków ziemniaczanych¹³⁸. Zainteresowanie inwestorów zagranicznych mogą wzbudzić inne propozycje: budowa wytwórni gipsu na bazie złoża "Brinevskoye" w obwodzie petrikowskim; utworzenie mieszanej farmy ślimaków winogronowych typu mieszanego i przedsiębiorstwa do montażu elektrowni wiatrowych w obwodzie homelskim; realizacja projektu dotyczącego produkcji energii elektrycznej z biogazu w obwodzie świętogradzkim; organizacja produkcji peletów paliwowych z torfu w obwodzie lelczyckim, gdzie skoncentrowane są 44 złoża torfu o łącznych rezerwach około 170 mln ton.

¹³⁸Od robotów do domu na kółkach: dziesiątki projektów inwestycyjnych oferuje online Homelszczyznę [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/ot-robotov-do-doma-na-kolesah-desjatki-investproektov-predlagaet-onlajn-gomelskaja-oblast-392685-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Brzeska Wolna Strefa Ekonomiczna: perspektywy są zachęcające

W 2021 roku "Brzeska" Wolna Strefa Ekonomiczna (FEZ) będzie obchodzić 25-lecie istnienia. Obecnie znajduje się on na ponad dziesięciu tysiącach hektarów. Jego granice obejmują działki położone nie tylko w Brześciu i obwodzie brzeskim, ale również w takich miastach jak: Baranowicze, Pińsk, Kobryń, Gantsevichi. W połowie lutego 2020 roku zarejestrowanych było tu ponad 70 mieszkańców z dwóch dziesiątek krajów, w tym 47 - z udziałem kapitału zagranicznego, gdzie pracuje już ponad 21 tysięcy osób. W 2019 r. do FEZ przyciągnięto 107 mln dolarów inwestycji, a wielkość eksportu jego mieszkańców do 75 krajów osiągnęła prawie 730 mln dolarów. Te pozytywne tendencje utrzymują się w 2020 r., z czego w pierwszym kwartale odnotowano bezpośrednie inwestycje zagraniczne w wysokości prawie 50 mln USD netto w FEZ, co stanowi czterokrotność celu. Dynamika rozwoju FEZ jest dziś taka, że wszystkie wskaźniki aktywności zeszłorocznej tutaj w 2020 r. będą tylko zawyżać. Są ku temu warunki wstępne. Jeśli więc w 2018 r., w związku z otwarciem nowych firm, mieszkańcy FEZ stworzyli 721 miejsc pracy, a w 2019 r. - 890, to w 2020 r. planują otworzyć co najmniej tysiąc. Z takim potencjałem rozwojowym przyjeżdża tu jednocześnie pięciu nowych mieszkańców z kapitałem polskim i niemieckim, których obszary działalności koncentrują się na przemyśle lekkim, drzewnym, kosmetycznym, produkcji wyrobów metalowych, podzespołów i jednostek dla przemysłu motoryzacyjnego.

Należy zauważyć, że na koniec kwietnia 2020 roku FEZ "Brześć" obejmowała jeszcze dwie działki o łącznej powierzchni ponad stu hektarów, położone w obwodzie iwatsiewiczowskim i przeznaczone do realizacji projektów inwestycyjnych z udziałem kapitału zagranicznego. Już w czerwcu 2020 roku został tu zarejestrowany nowy rezydent FEZ - Polipol Furniture Bel LLC, który jest częścią znanego na rynku europejskim holdingu Polipol Produktions Verwalfund GmbH, który od 30 lat produkuje meble tapicerowane. Jego dziesięć fabryk, które zatrudniają ponad siedem tysięcy osób, znajduje się nie tylko w Niemczech, ale także w innych krajach europejskich. Na terenie przemysłowym w Ivatsevichi, nowy mieszkaniec zamierza wybudować warsztat do produkcji mebli tapicerowanych oraz szereg innych powiązanych obiektów. "Projekt będzie realizowany przez sześć lat. W tym czasie firma zamierza zainwestować ponad 25 mln euro w produkcję mebli i stworzyć ponad 1 tys. miejsc pracy. Jednocześnie

90% produkcji będzie eksportowane"¹³⁹. Ważny szczegół: LLC "Polipol Furniture Bel" stała się siódmą firmą w FEZ z niemieckim kapitałem. Ogólnie rzecz biorąc, niemieccy przedsiębiorcy zajmują pierwsze miejsce pod względem inwestycji, ponieważ ich udział w całkowitym portfelu inwestycyjnym FEZ wynosi ponad jedną trzecią.

Inni nowi mieszkańcy przyjeżdżają tu z ciekawymi projektami. Tak więc planuje się zainwestować pół miliona euro w organizację produkcji tarcicy - płyt, drewna, różnych konstrukcji budowlanych - przedsiębiorstwo z białoruskim kapitałem "Savantdrev" LLC, zarejestrowane jako rezydent FEZ w maju 2020 roku. W zakładzie produkcyjnym przy ulicy Krasnogwardeyskiej w Brześciu planuje się produkcję peletu opałowego lub z odpadów drzewnych, które są bardzo popularne w krajach Unii Europejskiej. Dlatego "Savantdrev" spodziewa się dostarczać do 85% swoich produktów na rynek zagraniczny"¹⁴⁰. Pełnowymiarowy cykl produkcyjny rozpocznie się tutaj w 2021 roku. Nowe przedsiębiorstwo stworzy co najmniej 15 miejsc pracy.

W tym samym maju 2020 r. spółka Lady X, LLC została zarejestrowana w FEZ, która planuje umieścić swoje zakłady produkcyjne na nieużytych terenach Baranowickiej Fabryki Linii Automatycznych. Białoruskie przedsiębiorstwo planuje "zainwestować około 2 milionów euro w projekt produkcji odzieży kolekcjonerskiej". <...> Po osiągnięciu zdolności projektowej w 2024 roku, liczba pracowników osiągnie 260 osób". Ponadto, uprzednio zarejestrowani mieszkańcy powinni rozpocząć pracę w FEZ. W szczególności firma "BTV-Agro" LLC zbudowała pierwszy kompleks uprawy grzybów dla firmy JLLC "Bonchet", która produkuje grzyby. Tam też będą tworzone miejsca pracy. Trwają prace nad organizacją okablowania samochodowego i produkcji kamperów na terenie FEZ"¹⁴¹.

Włoski okręg przemysłowy, którego infrastruktura ma być ukończona tutaj w 2020 roku, ma również swój wkład, aby sprostać wyzwaniom Strefy Małej Emisji. Pomysł utworzenia takiego obwodu w strefie przemysłowej "Lotnisko" pojawił się około dziesięć lat temu, kiedy w czerwcu 2011 roku w Trieście przyjęto Protokół ustaleń w sprawie rozwoju obwodu przemysłowego w Brześciu

¹³⁹ Nowy rezydent FEZ "Brześć" zamierza zainwestować ponad 25 milionów euro w produkcję mebli [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-sez-brest-nameren-investirovat-v-proizvodstvo-mebeli-bolee-25-mln-evro-394124-2020/>.

¹⁴⁰ Nowy mieszkaniec FEZ "Brześć" zajmie się obróbką drewna [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-brest-zajmetsja-derevoobrabotkoj-392514-2020/>.

¹⁴¹ W FEZ "Brześć" planuje się stworzyć 1 tysiąc miejsc pracy [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-sez-brest-planirujut-sozdat-1-tys-rabochih-mest-380116-2020/>.

Wobleście, który przewidywał "stworzenie najkorzystniejszych warunków dla przyciągnięcia inwestorów włoskich i realizacji projektów na Białorusi"¹⁴². Dziś na teren powiatu mogą przyjeżdżać nie tylko Włosi, ale także każdy inwestor chcący zorganizować i rozwijać tu swoją działalność, korzystając z wolnej strefy ekonomicznej. Dlatego też istnieją już dwa przedsiębiorstwa z inwestycjami z Niemiec, a także firmy z kapitałem izraelskim, brytyjskim, polskim i rosyjskim. "W 2018 roku włosko-białoruska firma Friza Industrie uruchomiła na terenie lotniska nową produkcję energooszczędnych elementów do komercyjnych urządzeń chłodniczych. Obecnie spółka joint venture ma jeden z najwyższych wskaźników wzrostu eksportu wśród przedsiębiorstw FEZ"¹⁴³. Wszystkie te przykłady niewątpliwie budzą optymizm przy ocenie perspektyw FEZ "Brześć".

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁴² Zalessky, B. Białoruś - Europa: potencjał partnerstwa. Polityka wielosektorowa w warunkach globalnych wyzwań / B. Zalesskiy. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2016. - - C. 43.

¹⁴³ FEZ "Brześć" kończy w tym roku tworzenie infrastruktury we włoskim okręgu przemysłowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/special/regions/view/sez-brest-zavershaet-v-etom-godu-sozdanie-infrastruktury-v-italijanskom-promyshlennom-okruge-380751-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Park Przemysłowy Great Stone: globalizacja, industrializacja, digitalizacja, ekologizacja

W 2020 r., zgodnie z decyzjami podjętymi na 12. posiedzeniu grupy roboczej ds. działalności, które odbyło się w październiku 2019 r. w Pekinie, Chińsko-Białoruski Park Przemysłowy "Great Stone" powinien wypracować nowy etap rozwoju tego wielkoskalowego projektu, związany nie tylko z utworzeniem międzynarodowego parku przemysłowego, ale także ekologicznego miasta przemysłowego, a także z kwestiami "przyciągania inwestorów kotwicowych projektami wysokich technologii, poszerzania działalności międzynarodowej"¹⁴⁴. Jednocześnie kieruje się tu czterema podstawowymi zasadami rozwoju: "Po pierwsze, jest to globalizacja, ponieważ park przemysłowy nie jest chiński czy białoruski, lecz międzynarodowy. Po drugie, industrializacja. Głównym celem jest przyciągnięcie międzynarodowych klastrów przemysłowych. Po trzecie, jest to digitalizacja, która powinna przynieść ogromne korzyści dla rozwoju parku. <...> Po czwarte, ekologizacja. Ochrona środowiska i zgodność z wymogami środowiskowymi jest kluczem do zrównoważonego rozwoju"¹⁴⁵.

Przypomnijmy, że na początku 2020 roku w "Wielkim Kamieniu" zarejestrowanych było 60 mieszkańców z 15 krajów, w tym: 33 - z Chińskiej Republiki Ludowej; 15 - z udziałem firm z Austrii, Kanady, Cypru, Estonii, Niemiec, Izraela, Łotwy, Litwy, Rosji, Szwajcarii i Stanów Zjednoczonych Ameryki; 12 - zostały utworzone przez białoruskie podmioty gospodarcze. Do tego czasu w ciągu niespełna pięciu lat wybudowano tu już 32 km dróg, położono około 400 km wodociągów i gazociągów, linii elektrycznych, kanalizacji, ukończono 25 budynków o łącznej powierzchni około 300 tys. metrów kwadratowych. A całkowita wielkość zawartych kontraktów i inwestycji przekroczyła miliard dolarów z 11 krajów. Przewiduje się, że do końca 2020 roku w "Wielkim Kamieniu" zarejestrowanych będzie co najmniej 80 mieszkańców, a wielkość deklarowanych inwestycji wyniesie półtora miliarda dolarów.

¹⁴⁴ Zaleskiy, B.L. "Velikiy Kamen": perspektywa rozwoju - podparki / B.L. Zaleskiy // Materiały z XVI Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej "Nauka i cywilizacja - 2020", 30 stycznia - 07 lutego 2020 r. Nauki ekonomiczne. Sheffield. Nauka i edukacja LTD. -- C. 20.

¹⁴⁵ Zheng, H. "Wielki Kamień" staje się strategiczną platformą współpracy białorusko-chińskiej / H. Zheng // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/velikij-kamen-stanovitsja-strategicheskoy-platfornoj-dlja-belorusko-kitajskogo-sotrudnichestva-7152/>.

Mówiąc o trendach obserwowanych dziś w parku przemysłowym, jest kilka głównych. Jednym z nich jest rozwój "Wielkiego Kamienia" jako inteligentnego miasta o innowacyjnym przemyśle i wysokiej jakości życia. Aby osiągnąć ten cel, w lutym 2020 roku Ministerstwo Komunikacji i Informatyzacji Republiki Białorusi, NWAO "Przedsiębiorstwo Rozwoju Parku Przemysłowego" oraz administracja "Wielkiego Kamienia" podpisały umowę o rozwoju technologii 5G w parku przemysłowym. Zauważono, że jednym z najbardziej obiecujących obszarów rozwoju technologii 5G jest tutaj bezobsługowy transport. W związku z tym chińsko-białoruski park przemysłowy powinien stać się "pierwszą na Białorusi bazą modelową dla wprowadzenia technologii 5G¹⁴⁶".

Należy zauważyć, że priorytetowymi kierunkami rozwoju Great Stone pozostają: inżynieria, elektronika i telekomunikacja, biotechnologie, farmacja, nowe materiały, logistyka. Jednocześnie kładzie się nacisk na innowacyjną aktywność mieszkańców. I "w chwili obecnej około 20 projektów przynosi już rezultaty"¹⁴⁷. Wśród nich jest firma handlowo-logistyczna "Chińscy kupcy", która otrzymała certyfikat na prowadzenie jedyne na Białorusi składu celnego do użytku publicznego, oraz zakład "MAZ-Weichai", w którym jest zorganizowana produkcja silników diesla o normie Euro-5 i Euro-6 dla samochodów ciężarowych, pojazdów specjalnych i autobusów. W listopadzie 2019 roku w "Great Stone" miało miejsce otwarcie budynku produkcyjnego spółki zależnej szwajcarskiej firmy Garrosserie Hess AG - Hess Great Stone LLC - do produkcji elektrycznego transportu pasażerskiego. "Ten rodzaj transportu będzie charakteryzował się brakiem emisji dwutlenku węgla i cichą pracą. Baterie dachowe zostaną naładowane na ostatnim przystanku w ciągu kilku minut"¹⁴⁸. Ten mieszkaniec parku przemysłowego planuje osiągnąć pełny cykl produkcyjny w 2021 roku, kiedy to zostanie tu już wyprodukowane do pięćdziesięciu karoserii autobusowych.

O dużej aktywności innowacyjnej mieszkańców parku świadczy również fakt, że w marcu 2020 roku producent wyrobów medycznych o szerokim asortymencie "Assomedika" Sp. z o.o., zarejestrowany w "Wielkim Kamieniu" jako rezydent w 2017 roku, "opanował nową produkcję masek oddechowych i

¹⁴⁶ Nemankova, Yu. Pilotażowy projekt rozwoju 5G jest realizowany w "Great stone" / Yu. Nemankova // [Electron resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pilotnyj-proekt-porazvitiyu-5g-realizujut-v-velikom-kamne-381000-2020/>.

¹⁴⁷ Zheng, H. "Wielki Kamień" staje się strategiczną platformą współpracy białorusko-chińskiej / H. Zheng // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/velikij-kamen-stanovitsja-strategicheskoy-platformoj-dlja-belorusko-kitajskogo-sotrudnichestva-7152/>

¹⁴⁸ Aleksander Turczyn: Współpraca białorusko-szwajcarska ma poważny potencjał [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9136>.

filtrów bakteryjno-wirusowych o jednorazowym zastosowaniu dla dorosłych, dzieci i noworodków¹⁴⁹" - produktów zapewniających maksymalną ochronę oddechu przed drobnoustrojami i wirusami, które mogą być stosowane w ciągu 12-24 godzin.

Myślenie w parku przemysłowym i o przyszłości. Świadczy o tym fakt zarejestrowania chińskiej firmy Sinomach jako rezydenta "Wielkiego Kamienia" w marcu 2020 r. wraz z projektem utworzenia strefy współpracy naukowo-technicznej i rozwoju innowacji, w ramach której planuje się budowę kompleksu budynków administracyjnych dla badań naukowych i infrastruktury pomocniczej. W pierwszej fazie zamierza "zrealizować cztery projekty badawcze związane z takimi opracowaniami jak urządzenia optyczne, czujniki samochodowe, urządzenia półprzewodnikowe i nowe materiały. Spółka planuje również realizację drugiego etapu projektu¹⁵⁰.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁴⁹ Uruchomiono produkcję masek oddechowych w parku przemysłowym "Great Stone" [Zasoby elektronów]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/proizvodstvo-dyhatelnyh-masok-otkryto-v-industrialnom-parke-velikij-kamen-383799-2020/>.

¹⁵⁰ Nowy rezydent z chińską stolicą jest zarejestrowany w "Wielkim Kamieniu" [Electronic Resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-s-kitajskim-kapitalom-zaregistrirovan-v-velikom-kamne-384192-2020>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Great Stone Industrial Park jako "magnes" dla innowacji.

Wśród głównych kierunków strategicznego partnerstwa opartego na zaufaniu i wzajemnie korzystnej współpracy między Republiką Białorusi i Chińską Republiką Ludową ważną rolę odgrywa wektor nauki i innowacji. Jednocześnie w tym segmencie interakcji dwustronnych można zidentyfikować trzy priorytetowe elementy. "Pierwszy z nich dotyczy dziedziny badań naukowych, w której strony uczestniczą w realizacji dużych wspólnych projektów. Drugi obszar dotyczy działań innowacyjnych, w ramach których tworzona i rozwijana jest sieć wspólnych centrów innowacji i laboratoriów badawczych. Trzecia jest w dziedzinie edukacji, gdzie prowadzone są wspólne szkolenia i wzajemne staże dla specjalistów, nauczycieli i studentów"¹⁵¹. Chińsko-białoruski park przemysłowy Veliky Kamen (Wielki Kamień) jest szczególnie zorientowany na innowacje, co umożliwia tworzenie konkurencyjnych gałęzi przemysłu, zrównoważoną infrastrukturę inżynierską i transportową oraz budownictwo cyfrowe w celu przekształcenia parku w "inteligentne miasto". Jednocześnie wiosną 2020 r. tempo ruchu innowacyjnego wyraźnie wzrosło. To tylko kilka przykładów na potwierdzenie tej obserwacji.

W maju 2020 roku, pierwszy kamień został położony w Wielki Kamień w miejscu przyszłej budowy przez chińską korporację Sinomach strefy współpracy naukowej i technologicznej i rozwoju lub projektu "Torch". Przypomnijmy, że w czerwcu 2014 roku rząd białoruski podpisał z tą korporacją umowę o partnerstwie strategicznym, na podstawie której obecnie realizowane są na Białorusi duże projekty inwestycyjne. Jeśli chodzi o projekt "Torch", strefa ta "będzie miała na celu stworzenie warunków dla przyciągnięcia chińskich i europejskich technologii, ich wprowadzenia i testowania w parku oraz dalszego eksportu do Europy i Chin"¹⁵². Planowana jest budowa budynków biurowych i pomieszczeń do badań naukowych, gdzie "planuje się realizację czterech projektów badawczo-rozwojowych - w zakresie technologii optycznej, mechaniki, elektroniki i nowych materiałów". W planach jest również budowa laboratorium, obudowy biurowej, kompleksowa budowa placówek oświatowych oraz pilotażowych obiektów

¹⁵¹ Zalessky, B. Vector partnerstwa - Chiny. Kolekcja artykułów / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - - C. 115-116.

¹⁵² O rozwoju w parku "Wielki Kamień" strefy współpracy naukowo-technicznej i rozwoju SINOMACH [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://china.mfa.gov.by/ru/ambasada/news/cf39e9ad1f75824a.html> .

handlowych o zaawansowanej technologii".¹⁵³[3]. W projekcie wezmą udział nie tylko instytuty badawcze i przedsiębiorstwa korporacji Sinomach, lecz również przedsiębiorstwa chińskiego Technoparku Zhongguancun i struktury Narodowej Akademii Nauk Białorusi.

Odniesienie do Technoparku Zhongguancun w tym kontekście pokazuje bardzo poważny stosunek strony chińskiej do projektu Torch in the Great Stone. Fakt, że ten technopark, założony w 1988 r. w północno-zachodniej części Pekinu, jest uważany za chiński odpowiednik Doliny Krzemowej, jest pierwszym w Chinach, jednym z największych w stolicy i składa się z 16 stref naukowych. To właśnie tutaj pojawił się "pierwszy chiński cylinder próżniowy, pierwszy komputer, pierwszy przełącznik, itp. W sumie opracowano ponad 5000 produktów, które wypełniły pustkę w historii chińskiej wysokiej technologii"¹⁵⁴. Obecnie wiele międzynarodowych korporacji ma tu swoje biura badań i rozwoju. Ten park technologiczny w Chinach ma duże nadzieje na "realizację ambitnej strategii Made in China 2025, która uczyni ten kraj technologicznie niezależnym i uczyni go liderem w wielu dziedzinach". Chińskie władze wydadzą około 300 miliardów dolarów na realizację programu"¹⁵⁵. Mówiąc o tym technoparku, nie sposób nie wspomnieć o takiej liczbie: od stycznia do listopada 2019 roku przychody wzrosły tu o prawie 14 procent. W tym samym czasie "dochód wiodących przedsiębiorstw high-tech w technoparku osiągnął w tym okresie 5,43 bln juanów (ok. 779 mld dolarów)¹⁵⁶".

Wracając do spraw innowacji w "Wielkim Kamieniu", należy zauważyć, że w maju 2020 roku miało tu miejsce kolejne ważne wydarzenie, które pokazuje, że jednym z obiecujących aspektów rozwoju chińsko-białoruskiego parku przemysłowego jest cyfryzacja. Po raz pierwszy przetestowano tu bezzałogowy autobus elektryczny opracowany w oparciu o technologię naukowców z Singapuru. "Maksymalna prędkość, jaką może rozwinąć prototyp, wynosi 40 km/h. <...> Ma zasięg około 180 kilometrów. Pełne naładowanie zajmie nie

¹⁵³ Sinomach Park "Torch" [Zasoby elektroniczne] zostanie wybudowany w "Great Stone". - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-postrojat-park-sinomach-fakel-390613-2020/>.

¹⁵⁴ Wei, V. Dolina Krzemowa Chin / Wei // Modele, systemy, sieci w gospodarce, technologii, przyrodzie i społeczeństwie. - - 2013. - - C. 18-21.

¹⁵⁵ Krasilnikova, Yu. Pekin uruchamia program przyciągania zagranicznych specjalistów IT (w języku rosyjskim) / Yu. - - 2018. - URL: https://hightech.fm/2018/02/28/beijing_lures_talent

¹⁵⁶ W ciągu pierwszych 11 miesięcy 2019 roku Pekijski Technopark Zhongguancun odnotował 13,8% wzrost przychodów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: http://russian.news.cn/2020-01/07/c_138685700.htm?utm_source=yxnews&utm_medium=desktop&utm_referrer=https%3A%2F%2Fyandex.by%2Fnews.

więcej niż 4 godziny"¹⁵⁷ . Na terenie "Wielkiego Kamienia" planuje się przetestować technologię działania tej nowości, po czym, jak się tylko pojawi, komercyjne działanie tego bezzałogowego pojazdu będzie możliwe w najbliższej przyszłości.

Wreszcie, w tym samym maju 2020 r., nowy rezydent został zarejestrowany w Chińsko-Białoruskim Parku Przemysłowym - LLC "Scientific and Technical Company for Wooden Structures Crownhomes", który utworzy w "Great Stone" "centrum produkcji linii produkcyjnych dla przemysłu drzewnego w oparciu o zasady przemysłu 4.0"¹⁵⁸. Produkcja ta, oparta na innowacyjnych technologiach, ma zostać uruchomiona w 2022 roku.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁵⁷ Pierwszy bezzałogowy autobus elektryczny został przetestowany w "The Great Stone" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervyj-bespilotnyj-elektrobus-protestirovali-v-velikom-kamne-390612-2020>.

¹⁵⁸ Nowy mieszkaniec "Wielkiego Kamienia" będzie wytwarzał produkty do obróbki drewna [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-velikogo-kamnja-budet-vypuskat-produktsiju-dlja-derevoobrabotki-390684-2020>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Obawy Bellegprom: eksport jako czynnik rozwoju

Koncern "Bellegprom" łączy dziś 72 białoruskie przedsiębiorstwa przemysłu tekstylnego, odzieżowego, dziewiarskiego oraz skórzanego i obuwniczego "43 z nich - z udziałem własności państwowej. To wszystko są główne podmioty: 43 tys. spośród 62 tys. osób zatrudnionych w przemyśle lekkim pracuje dla przedsiębiorstw koncernu"¹⁵⁹. Mimo obecnych trudnych warunków gospodarczych, spowodowanych niestabilną sytuacją gospodarczą na świecie, koncernowi udaje się zachować wizerunek białoruskich towarów na arenie międzynarodowej, o czym świadczą fakty. W pierwszym kwartale 2020 r. przedsiębiorstwa koncernu wyeksportowały prawie 60% swojej produkcji - prawie 110 mln USD. W tym samym czasie "towary przemysłu lekkiego były dostarczane do 41 krajów"¹⁶⁰. Umożliwiło to zapewnienie dodatniego salda handlu towarami w wysokości około 50 milionów dolarów.

O wysokim tempie rozwoju komponentu eksportowego w 2020 r. świadczą przedsiębiorstwa z branży dziewiarskiej, które są częścią koncernu Bellegprom. Tak więc, w pierwszych trzech miesiącach tego roku, ich eksport wzrósł o prawie dziesięć procent do 36,5 mln dolarów. Takie podmioty gospodarcze jak JLLC "Conte Spa", JSC "Brest Stock Stock Mill", CJSC "Vesnyanka", JSC "BSF", JSC "Kupalinka", JSC "8 marca", JSC "Bobruisktriccottage", JSC "Clothing Factory "Junona", JSC "Moteks", JSC "Fashion Center", FE "Romgil-TEX" wykazały dobry wzrost. Wzrost tego eksportu jest w dużej mierze spowodowany rozszerzeniem jego geografii. Od stycznia do marca 2020 roku przedsiębiorstwa z branży dziewiarskiej Bellegpromu zostały wysłane do 20 krajów. Jednocześnie odnotowano pozytywną dynamikę na rynkach sprzedaży w Rosji, Niemczech, Mołdawii, Polsce, Azerbejdżanie, Litwie i Łotwie. A w przypadku wielu krajów wielkość eksportu kilkakrotnie wzrosła jednocześnie. "Przesyłki towarów z dzianin do Kazachstanu wzrosły 2,6 razy, a do Uzbekistanu 3,2 razy <...>".

¹⁵⁹ Lugina, T. Jakimi projektami może się pochwalić nasz przemysł lekki? / T. Lugina. // [Zasoby elektroniczne] - - 2020. - URL: <https://www.sb.by/articles/svoya-rubashka-blizhe-k-telu11.html>.

¹⁶⁰ Nemankova, Yu. Enterprises of "Bellegprom" wyeksportowały 58,3% produkcji w pierwszym kwartale (w języku rosyjskim) // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellegproma-v-i-kvartale-eksportirovali-583-produktsii-389618-2020/>.

Dostawy odzieży do Uzbekistanu wzrosły ponad 9-krotnie, do Kirgistanu ponad 3-krotnie, a do Wielkiej Brytanii 2,4-krotnie"¹⁶¹.

Należy zauważyć, że koncern zamierza dalej rozwijać komponent wywozowy przy jeszcze większej koncentracji wysiłków, zwiększając dostawy nawet wzdłuż wektorów, które były wcześniej zajęte. Wyjaśnia to fakt, że "obecność azjatycka na rynkach UE zmniejsza się, więc konieczne jest aktywne poszukiwanie nowych partnerów, zajmujących istniejące nisze"¹⁶². Dlatego Bellegprom liczy dziś nawet na wzrost eksportu do Unii Europejskiej i krajów sąsiednich. W szczególności planowane jest rozpoczęcie w najbliższej przyszłości dostaw masek ochronnych do Niemiec i Rosji. Przynajmniej osiągnięto już odpowiednie porozumienia z partnerami w tych krajach, jak również zawarto "umowy z baranowickim stowarzyszeniem produkcji bawełny i centrum mody"¹⁶³. Jednocześnie oczekuje się, że milion artykułów ochronnych zostanie wysłanych do samych Niemiec.

Oczywiście, do tego wszystkiego powinna się przyczynić realizacja szeregu projektów inwestycyjnych, które zmodernizują istniejące zakłady produkcyjne i poprawią jakość produktów. W szczególności projekt inwestycyjny dotyczący organizacji produkcji tkanin płóciennych realizowany jest w JSC "Kamvol" - jedynym na Białorusi i największym przedsiębiorstwie w przestrzeni postradzieckiej z pełnym cyklem produkcyjnym, gdzie produkowane są czyste tkaniny wełniane i półwełniennicze garnitury i sukienki, czysta wełna, półwełna, dzianina poliakrylonitrylowa i przędza tkana. "W 2019 roku przedsiębiorstwo zwiększyło dostawy do Rosji 1,3 razy, na Ukrainę - 1,5 razy, do Uzbekistanu - 3,2, do Mołdawii - 1,3 razy, do Azerbejdżanu - 16 razy. W sumie produkty firmy są eksportowane do 17 krajów"¹⁶⁴. A w pierwszym kwartale 2020 roku JSC "Kamvol" rozpoczął współpracę z kilkoma innymi głównymi partnerami - dystrybutorami w Rosji, Armenii i Uzbekistanie. Opracowywane są tu również plany wejścia na rynek amerykański i kanadyjski. Jest to temat ostatnich negocjacji pomiędzy specjalistami białoruskiego przedsiębiorstwa a

¹⁶¹ Eksport przedsiębiorstw dzianinowych Bellegpromu w pierwszym kwartale wzrósł o 8,4% [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-trikotazhnyh-predpriyatij-bellegproma-v-i-kvartale-vyros-na-84-391971-2020>.

¹⁶² Przedsiębiorstwa włókiennicze Bellegpromu planują poszukiwanie nowych partnerów i zwiększenie eksportu do UE [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tekstilnye-predpriyatija-bellegproma-planirujut-iskat-novyh-partnerov-i-naraschivat-eksport-v-es-391599-2020>.

¹⁶³ "Bellegprom planuje w maju wyeksportować maski ochronne do Rosji i Niemiec [Zasoby elektroniczne]". - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-planiruet-v-mae-eksportirovat-zaschitnye-maski-v-rossiju-i-germaniju-389972-2020/>

¹⁶⁴ "Kamvol planuje wejść na rynek amerykański i kanadyjski [Electronic Resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kamvol-planiruet-vyti-na-rynki-ssha-i-kanady-389583-2020/>.

przedstawicielami międzynarodowych domów handlowych Alliance Apparel Group Inc. z USA i Les Enterprises Presidentielles Inc. z Kanady, specjalizujących się w produkcji odzieży z wełny, bawełny, tkanin lnianych, przędzy i włókien syntetycznych.

Solidne inwestycje realizowane są również w młynie lnianym Orsha, gdzie prowadzone są prace mające na celu zorganizowanie głębokiej obróbki krótkiego włókna lnianego z produkcją wyrobów sanitarnych i medycznych oraz zwiększenie przetwarzania tego surowca o 30-40 procent. Zadanie polegało na przetworzeniu całego zbioru pni lnianych w kraju i sprzedaży na eksport wyrobów gotowych z lnu, które w istocie są popularne za granicą. W stolicy Japonii otwarto niedawno sklep z białoruskimi wyrobami lnianymi, w którym partnerzy z Orszy dołączyli do głównego zadania w swoim kraju - ochrony zdrowia ludności. A "białoruska tkanina lniana jest wykorzystywana do produkcji masek ochronnych, na które liczą się mieszkańcy Tokio i innych miast. Ze względu na naturalne właściwości lnu, maski wykonane z tej tkaniny są nie tylko wygodne, ale także bardziej komfortowe w codziennym użytkowaniu"¹⁶⁵. I nie jest to jedyny przykład, który pokazuje kuszące perspektywy białoruskiego eksportu w przemyśle lekkim.

¹⁶⁵ Yesin, R. O białoruskim lnie w Japonii, poszukiwaniu nowych towarów na eksport i wzmocnieniu handlu elektronicznego (w języku rosyjskim) / R. Yesin // [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/esin-o-belorusskom-lne-v-japonii-poiske-novyh-tovarov-dlja-eksporta-i-usilenii-elektronnoj-torgovli-7276/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruska uniwersalna giełda towarowa: w kierunku maksymalnego wykorzystania potencjału

W czerwcu 2020 roku minęła piętnasta rocznica pierwszego obrotu na Białoruskiej Powszechnej Giełdzie Towarowej (BUCE), kiedy to białoruska Unia Europejska "Bellesexport" i polska firma International Paper Kwidzyn S. A. zawarła pierwszą transakcję wymiany na sprzedaż drewna resztkowego w wysokości 189 tys. dolarów. W ciągu ostatniej dekady zawarto tu "3,2 mln transakcji na łączną kwotę 21 mld dolarów, podczas gdy wielkość eksportu wyniosła 5,8 mld dolarów"¹⁶⁶. Liczby te pokazują, że do tej pory ALPH stała się jedną z największych giełd towarowych w Europie Wschodniej, której główną funkcją jest pomoc przedsiębiorstwom białoruskim w eksporcie swoich produktów oraz pomoc przedsiębiorstwom zagranicznym w wejściu na rynek białoruski. Ten fakt również wiele mówi. Mechanizm ustalania cen rynkowych oraz wysoka koncentracja podaży i popytu na tej platformie wymiany pozwoliły białoruskim oferentom na uzyskanie dodatkowych dochodów i zaoszczędzenie 1,5 miliarda dolarów od 2005 roku. Należy przypomnieć, że obecnie prawie 24 tysiące firm, w tym około pięciu tysięcy nierezydentów z 63 krajów, akredytowanych przez BUTB, uczestniczy w elektronicznym obrocie pięcioma pozycjami towarowymi: 1) wyroby metalowe; 2) wyroby z drewna; 3) produkty rolne; 4) towary przemysłowe i konsumpcyjne; 5) obiecujące towary giełdowe. Jednocześnie na białoruskim rynku krajowym szczególne zainteresowanie budzi drewno okrągłe, wyroby z metali żelaznych i mączki z nasion oleistych, a w transakcjach handlu zagranicznego ich uczestnicy preferują tarcicę i produkty mleczarskie. Tendencje te są charakterystyczne również dla rozwoju BUTB w 2020 roku.

W szczególności, od początku tego roku kwota transakcji wymiany eksportowej produktów leśnych osiągnęła 90 milionów euro, a geografia sprzedaży objęła 23 kraje. W tym samym czasie tylko w maju na giełdach sprzedano produkty do obróbki drewna o wartości ponad siedmiu milionów euro. Co ciekawe, nabywcami były "firmy z krajów nadbałtyckich i Niemiec, natomiast zębki zostały podzielone pomiędzy kupców polskich,¹⁶⁷ litewskich i estońskich.

¹⁶⁶ Transakcje o wartości 21 mld USD zostały zawarte na BTB w ciągu 15 lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sdelki-na-21-mlrd-zakljucheny-na-butb-za-15-let-393174-2020>.

¹⁶⁷ Produkty do obróbki drewna zostały sprzedane za ponad 7 mln EUR na aukcji eksportowej BUTB [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/produksijiu-derevoobrabotki-bolee-chem-na-7-mln-evro-prodali-na-eksportnyh-torgah-butb-391644-2020/>.

Wśród nowych obiecujących rynków w 2020 r. znalazły się również wyraźnie Chiny, gdzie w wyniku trzech ostatnich sesji handlowych sprzedano trociny o wartości czterech milionów euro.

Podobny wzór obserwuje się tutaj w przypadku produktów mlecznych. Dość powiedzieć, że przez pierwsze cztery miesiące tego roku kwota transakcji wymiany tylko z surowym mlekiem krowim na BUTB była dwa i pół razy większa niż w 2019 roku. Tak wysoką dynamikę, jak się wydaje, tłumaczy się nie tylko efektywnością samego mechanizmu wymiany, ale także atrakcyjnymi warunkami stworzonymi na giełdzie dla sprzedających i kupujących surowce mleczne. Przede wszystkim oferenci - producenci i przetwórcy mleka - nie ponoszą żadnych poważnych kosztów, ponieważ akredytacja, szkolenie i elektroniczny podpis cyfrowy na BUTB są bezpłatne, a opłata za wymianę wynosi tylko dziesięć kopiejek za transakcję. Po drugie, sesje handlowe "odbywają się tutaj przez Internet, co, biorąc pod uwagę obecną sytuację epidemiologiczną, jest oczywistym plusem < ...>. Wszystko to przyciąga nowych uczestników na parkiet wymiany"¹⁶⁸.

Rzeczywiście, pandemia koronawirusa, która już dotknęła gospodarki większości krajów na świecie, wymaga od wszystkich uczestników rynku znalezienia nowych form współpracy z partnerami biznesowymi, aby ostatecznie odnieść sukces. Białoruska Powszechna Giełda Towarowa nie jest pod tym względem wyjątkiem. I tak dosłownie w maju 2020 roku odbyło się tu pierwsze białorusko-kanadyjsko-brytyjskie seminarium internetowe "Drewno: Prowadzenie działalności gospodarczej na Białorusi", w którym wzięło udział ponad czterdziestu uczestników z kanadyjskich i brytyjskich środowisk biznesowych. Należy zauważyć, że 63 przedsiębiorstwa ze Zjednoczonego Królestwa i sześć z Kanady uzyskały już akredytację BTB. Dyskusja przeprowadzona w formie wideokonferencji na temat specyfiki handlu giełdowego produktami leśnymi oraz kluczowych zalet białoruskiej platformy wymiany, w tym kontroli nad realizacją transakcji, przejrzystej wyceny, braku pośredników, możliwości wykorzystania instrumentów finansowania handlu, doprowadziła do tego, że "szereg brytyjskich i kanadyjskich przedsiębiorstw

¹⁶⁸ W okresie styczeń-kwiecień sprzedano za pośrednictwem firmy BTB 2,5 raza więcej surowego mleka niż przez cały rok 2019 [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-janvare-aprele-cherez-butb-prodali-v-25-raza-bolshe-syrogo-moloka-chem-za-ves-2019-god-391283-2020/>.

wyraziło zainteresowanie uzyskaniem akredytacji BTB do udziału w giełdowym handlu tarcicą i zrębkami¹⁶⁹.

Należy zauważyć, że format seminarium online jest obecnie wykorzystywany w BTB i do szkolenia ich obiecujących partnerów biznesowych. W tym celu w maju 2020 r. odbyło się tu pierwsze szkoleniowe seminarium internetowe dla specjalistów Uzbeckiej Republikańskiej Giełdy Towarowej i Surowcowej, z którą BTB podpisał porozumienie o współpracy strategicznej we wrześniu 2018 r. Dzięki temu nowoczesnemu formatowi współpracy uzbecki partnerzy mogli lepiej zapoznać się nie tylko ze strukturą i specyfiką białoruskiego systemu zamówień publicznych, lecz również z możliwościami dla zagranicznych dostawców towarów, robót i usług w procedurach zamówień publicznych. Należy założyć, że informacje otrzymane przez stronę uzbecką nie tylko przyczynią się do intensyfikacji współpracy pomiędzy Białorusią a Uzbekistanem w zakresie e-zamówień, lecz również "posłużą jako przewodnik dla uzbeckich firm planujących pracę na rynku białoruskim"¹⁷⁰.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁶⁹ Brytyjskie i kanadyjskie przedsiębiorstwa są zainteresowane zakupem białoruskiej tarcicy w handlu giełdowym [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/britanskij-i-kanadskij-biznes-zainteresovan-v-zakupke-belorusskih-pilomaterialov-na-birzhevyh-torgah-391809-2020>.

¹⁷⁰ Białoruś i Uzbekistan rozwijają współdziałanie w dziedzinie zamówień elektronicznych [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-razvivajut-vzaimodejstvie-v-oblasti-elektronnyh-zakupok-390898-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Literatura

1. przemówienie Prezydenta Republiki Białorusi Aleksandra Łukaszenki do szefów państw członkowskich Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/obraschenie-prezidenta-respubliki-belarus-aleksandra-lukashenko-k-glavam-gosudarstv-chlenov-evrazijskogo-22827/.
2. Udział w sesji Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9245>.
3. Browar, E. Wspólne rynki, walka z przeszkodami, projekty infrastrukturalne - Miaśnikowicz nazwał priorytety EWG / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/obschie-rynki-borba-s-prepjatstvijami-infrastrukturnye-proekty-mjasnikovich-nazval-priority-eek-378306-2020/>.
4. Browar, E.V. Produkcja przemysłowa i obroty w handlu detalicznym wzrosły w 2019 roku (w języku rosyjskim) / E. Brewer // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-eaes-v-2019-godu-vyrosli-promproizvodstvo-i-roznichnyj-tovarooborot-380320-2020/>.
5. Piwowar, E. Miaśnikowicz: trwają prace nad projektem strategii integracji euroazjatyckiej do 2025 roku (w języku rosyjskim) / E. Browar // [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mjasnikovich-rabota-nad-proektom-strategii-evrazijskoj-integratsii-do-2025-goda-zavershaetsja-380272-2020/>.
6. Brewer, E. Vice Premierzy koordynowali działania SPS w strategii integracji euroazjatyckiej / E. Brewer // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vitse-premjery-soglasovali-sfs-mery-v-strategii-evrazijskoj-integratsii-380580-2020/>.
7. Przemówienie Prezydenta Republiki Białorusi Aleksandra Łukaszenki do szefów państw członkowskich Euroazjatyckiego Związku Gospodarczego [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/obraschenie-prezidenta-respubliki-belarus-aleksandra-lukashenko-k-glavam-gosudarstv-chlenov-evrazijskogo-22827/.

8. Euroazjatyckie platformy technologiczne [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-eaes-shumilin-397579-2020/>.

9. Białoruś popiera rozszerzenie współpracy naukowej i technicznej w EWEA - Szumilin [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-eaes-shumilin-397579-2020/>.

10. Browar, E. Platforma technologiczna w dziedzinie energetyki powstaje w EAES / E. Browar // [Zasoby elektronów]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/tehnologicheskaja-platforma-v-sfere-energetiki-sozdana-v-eaes-333240-2019/>.

11. W EAES powstała nowa euroazjatycka platforma technologiczna w zakresie technologii konserwacji i naprawy urządzeń przemysłowych. - - 2019. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/13-08-2019-1.aspx>.

12. Nikitina, Yu.F. Prospects of the technological platforms: Synergy effects (in Russian) / Yu.F. Nikitina// Projektowanie przyszłości. Problemy rzeczywistości cyfrowej: przebieg 2. konferencji międzynarodowej (7-8 lutego 2019 r., Moskwa). - Moskwa: M.W. Kiedysh IPM, 2019. - - C. 83-90.

13. Kraje EWEA zamierzają stworzyć euroazjatycką konstelację kosmiczną [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: https://www.tvr.by/news/obshchestvo/strany_eaes_namereny_soizat_evraziyskuyu_kosmicheskuyu_gruppirovku/.

14. Nowa wersja koncepcji rozwoju WNP zostanie przedstawiona na szczycie w Aszhabadzie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/novuju-redaktsiju-kontseptsii-razvitiya-sng-predstavjat-na-sammite-v-ashhabade-345096-2019/>.

15. W Mińsku utworzono Międzynarodowy Fundusz na rzecz Innowacyjnego Rozwoju CIS [Zasobów Elektronicznych]. - - 2018. - URL: http://gknt.gov.by/news/2018/v_minske_sozdali_mezhdunarodnyy_fond_innovatsionnogo_razvitiya_sng/?special_version=N

16. Projekt międzypaństwowego programu współpracy innowacyjnej w WNP do 2030 r. będzie omawiany w Sankt Petersburgu [Zasób elektroniczny]. -

– 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/proekt-mezhgosprogrammy-innovatsionno-sotrudnichestva-v-sng-do-2030-goda-obsudjat-v-sankt-peterburge-345290-2019/>.

17. Projekt między państwowego programu współpracy innowacyjnej w WNP do 2030 roku będzie dyskutowany w Turkmenistanie w maju [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/proekt-mezhgosprogrammy-innovatsionno-sotrudnichestva-v-sng-do-2030-goda-obsudjat-v-mae-v-345804-2019/>.

18. VII Forum Regionów Białorusi i Rosji planowane jest na wrzesień [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vii-forum-regionov-belarusi-i-rossii-planiruetsja-provesti-v-sentjabre-393483-2020/>.

19. Zalessky, B. Wektor integracji postsowieckiej. Widok z Białorusi / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - – 268 c.

20. 20. Browar, E. Ambasada wymieniła 10 najlepszych rosyjskich regionów importujących białoruskie towary / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/posolstvo-nazvalo-top-10-rossijskich-regionov-importirujuschih-belorusskie-tovary-388334-2020/>.

Eksport produktów przedsiębiorstw obwodu witebskiego do obwodów rosyjskich wzrósł w 2019 roku o 4,2% [Zasoby elektrotechniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/eksport-produktsii-predprijatij-vitebskoj-oblasti-v-rossijskie-regiony-vyros-na-42-v-2019-godu-385596-2020/>.

22. Białoruskie przedsiębiorstwa zwiększyły eksport do obwodu kirowskiego Rosji o prawie jedną czwartą w pierwszym kwartale [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-predprijatija-v-i-kvartale-uvelichili-eksport-tovarov-v-kirovskuju-oblast-rf-pochti-na-393710-2020/>.

23. Białoruskie Przedsiębiorstwo Cementownicze otworzyło przedstawicielstwo w Obwodzie Kaliningradzkim [Zasoby Elektronowe]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskaja-tsementnaja-kompanija-otkryla-predstavitelstvo-v-kaliningradskoj-oblasti-385897-2020/>.

24. O wynikach handlu zagranicznego Republiki Białorusi i Ukrainy w 2016 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: http://ukraine.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/.

25. Białoruś i Ukraina omówią promocję wzajemnego handlu [zasoby elektroniczne] na spotkaniu Komisji Międzypaństwowej w Kijowie. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-ukraina-na-zasedanii-mezhpravkomissii-v-kieve-obsudjat-stimulirovanie-vzaimnoj-torgovli-257135-2017/>.

26. Rozmowa z Nadzwyczajnym i Pełnomocnym Ambasadorem Republiki Białorusi na Ukrainie Igiorem Sokolem w corocznym czasopiśmie naukowym "Ukraina dipramatyczna" (№ 17, 2016) [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/c210c1737ece09bb.html>.

27. Pierwsze przedsiębiorstwo na Białorusi, które produkowało klocki hamulcowe, zostało otwarte na Starych Drogach. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/pervoe-v-belarusi-predprijatje-po-proizvodstvu-tormoznyh-kolodok-otkrylos-v-staryh-dorogah-267852-2017/>.

28. Sidorczik, Homelskie i Chersońskie regiony planują utworzenie JV w budowie maszyn i przetwórstwie rolnym (w języku rosyjskim) / V.Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-i-hersonskaja-oblasti-planirujut-sozdat-sp-v-mashinostroenii-i-selhozpererabotke-266822-2017/>.

29. BelAZ dostarczył pięć wywozów na Ukrainę [Surowiec elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belaz-postavil-v-ukrainu-pjat-karjernih-samosvalov-264698-2017/>.

30. Ulakhovich, V. Ważny kierunek współpracy pomiędzy Białorusią i Ukrainą - rozwój współpracy przemysłowej (w języku rosyjskim) / V. Ulakhovich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/opinions/view/vazhnoe-napravlenie-sotrudnichestva-belarusi-i-ukrainy-razvitie-promkooperatsii-6508/>.

31. Dokumenty za 10 milionów dolarów zostały podpisane na posiedzeniu Białorusko-Ukraińskiej Rady Doradczej [Zasób elektroniczny]. - - 2010. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/dokumenty-na-10-mln-podpisany-na-zasedanii-belorussko-ukrainskogo-konsultativnogo-soveta-323029-2018/>.

32. Szczególne znaczenie ma współdziałanie małych i średnich przedsiębiorstw na Białorusi i Ukrainie - Cziżkow [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/vzaimodejstvie-srednego-i-malogo-biznesa-belarusi-i-ukrainy-osobenno-vazhno-chizhikov-323008-2018/>.

33. Przedsiębiorstwa białoruskiego Ministerstwa Przemysłu dostarczą na Ukrainę urządzenia o wartości 73,5 miliona dolarów [Zasoby elektrotechniczne]. - – 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predprijatija-minproma-belarusi-postavjat-v-ukrainu-tehniku-na-735-mln-323286-2018/>.

34. Sposoby ograniczania barier technicznych w handlu zostaną omówione na Regionalnym Forum Białorusi i Ukrainy [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/puti-snizhenija-tehnicheskikh-barjerov-v-torgovle-obsudjat-na-forume-regionov-belarusi-i-ukrainy-322764-2018/>.

35. 35. planowane jest podpisanie umowy o współpracy przez obwody grodzieński, lwowski i chersoński [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/soglashenie-o-sotrudnichestve-planirujut-podpisat-grodnenskaja-lvovskaja-i-hersonskaja-oblasti-382199-2020/>.

36. Delegacja obwodu brzeskiego weźmie udział w III Lwowskim Forum Eksportowym [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/delegatsija-brestskoj-oblasti-primet-uchastie-v-iii-lvovskom-eksportnom-forume-382618-2020/>.

37. Obwody Brzeski i Lwowski opracują mapę drogową współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/brestskaja-i-lvovskaja-oblasti-razrabotajut-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-383502-2020/>.

38. "Bobruiskagromash planuje zamontować przyczepy do ciągników na Ukrainie [Surowiec elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bobrujskagromash-planiruet-sobirat-traktornye-pritsep-y-v-ukraine-382499-2020/>.

39. Brzescy drogowcy w tym roku planują pracować w czterech obwodach Ukrainy [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/brestskie-dorozhniki-v-etom-godu-planirujut-rabotat-v-chetyreh-oblastjah-ukrainy-382563-2020/>.

40. "Belorusneft" zamierza zwiększyć swoją obecność na rynku usług w Rosji i na Ukrainie [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusneft-namerena-naraschivat-prisutstvie-na-rynke-servisnyh-uslug-v-rossii-i-ukraine-381445-2020>.

41. Markovich, E. BZhD planuje rozszerzyć komunikację z Ukrainą / E. Markovich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bzhd-planiruet-rasshirjat-soobschenie-s-ukrainoj-380946-2020/>.

42. Vladimir Dvornik prowadził rozmowy z wicepremierem Uzbekistanu Sardor Umurzakovem [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9423>.

43. Markowicz, E. Współpraca w sferze kompleksu rolno-przemysłowego - priorytetowy kierunek współpracy białorusko-uzbeckiej - Ambasador / E. Markowicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sotrudnichestvo-v-sfere-apk-prioritetnoe-napravlenie-belorusko-uzbeksogo-vzaimodejstviya-posol-394939-2020>.

44. O wynikach wizyty Vladimira Dvornika w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9301>.

45. "Gomselmash zaprezentuje swój potencjał na forum rolnym w Uzbekistanie [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-predstavit-svoj-potential-na-agrarnom-forume-v-uzbekistane-380486-2020>.

46. W wyniku Białorusko-Uzbeckiego Forum Agrarnego [Zasób elektroniczny] podpisano ponad 30 umów i kontraktów. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-30-soglashenij-i-kontraktov-podpisano-po-itogam-belorusko-uzbeksogo-agrarnogo-foruma-381350-2020/>.

47. NASB przedstawiła ponad 60 innowacji dla rolnictwa w Uzbekistanie [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/nan-belarusi-predstavila-v-uzbekistane-bolee-60-innovatsionnyh-razrabotok-dlja-selskogo-hozjajstva-381057-2020/>.

48. Kirgizja jest zainteresowana rozwojem stosunków handlowych i gospodarczych z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - - 2013. - URL: <http://www.belvpo.com/ru/26710.html>.

49. Andrey Kobayakov spotkał się z szefem kirgiskiego rządu [Zasoby elektroniczne]. - – 2015. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6027>.

50. Na posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Kirgiskiej Komisji ds. Współpracy Handlowej i Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - – 2017. - URL: <http://kyrgyzstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/b7a170b217ff5943.html>.

51. Kirgizja jest zainteresowana tworzeniem produkcji montażowej białoruskich maszyn rolniczych [Surowiec elektroniczny]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-zainteresovan-v-sozdanii-sborochnyh-proizvodstv-belorusskoj-selhoztehniki-251058-2017/>.

52. Omuraliev zauważył pozytywny trend w rozwoju stosunków między Kirgistanem a Białorusią [Zasób elektroniczny]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/omuraliev-otmetil-pozitivnuju-tendentsiju-v-razvitii-otnoshenij-mezhdu-kyrgyzstanom-i-belarusiju-269017-2017/>.

53. Matwiejewa, N. Biszkek planuje zakupić od mińskich przedsiębiorstw sprzęt do rozwoju transportu publicznego / N. Matwiejewa // [Zasoby elektroniczne]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/bishkek-planiruet-zakupit-u-minskih-predpriyatij-tehniku-dlja-razvitiya-obschestvennogo-transporta-265609-2017/>.

54. Spotkanie białorusko-kirgiskiej komisji międzyrządowej odbędzie się 21 lutego w Mińsku [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zasedanie-belorussko-kyrgyzskoj-mezhpravkomissii-projdet-v-minske-21-fevralja-378085-2020/>.

55. Sergei Rumas: Białoruś jest zainteresowana zwiększeniem dostaw produktów inżynierskich do Kirgistanu [Zasoby elektrotechniczne]. - – 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9292>.

56. Kirgizja proponuje Białorusi stworzenie agroklastra do przetwórstwa mleka [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-predlagaet-belarusi-sozdat-agroklastier-po-pererabotke-moloka-380586-2020/>.

57. Nemankova, Yu. Ekspozycja białoruskich producentów zostanie zaprezentowana na FoodExpo w Biszkeku / Yu. Nemankova // [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ekspozitsija-belorusskih-proizvoditelej-budet-predstavlena-na-vystavke-foodexpo-v-bishkeke-378791-2020/>.

58. Vladimir Kukharev: Na ulicach Biszkeku mogą pojawić się białoruskie autobusy elektryczne. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9293>.

59. Zalessky, B.L. Białoruś - Kirgizja: od handlu do współpracy / B.L. Zalessky // Materiały XIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji "Nauka i inowacja - 2017", Tom 3. Przemysł: Nauka i studia. - - C. 9–12.

60. Region Homelski będzie rozwijał współpracę z Obwodem Chui w Kirgistanie [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskij-region-budet-razvivat-sotrudnichestvo-s-chujskoj-oblastiju-kyrgyzstana-381123-2020>

61. Igor Laszenko złożył roboczą wizytę w Azerbejdżanie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8786>.

62. Prezydent Azerbejdżanu spotkał się z wicepremierem Białorusi Łaszenką [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/prezident-azerbajdzhana-vstretilsja-s-vitse-premjerom-belarusi-ljaszenko-347392-2019/>.

63. 63. Azerbejdżan rozpoczął produkcję białoruskich kombajnów zbożowych i autobusów elektrycznych [Surowiec elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-azerbajdzhanie-pristupili-k-vypusku-belorusskih-zernoborochnyh-kombajnov-i-elektrobusov-347363-2019/>.

64. M. Matievsky, M. Montaż produkcji białoruskich ciągników w Turcji powinien zarobić w lipcu / M. Matievsky // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sborochnoe-proizvodstvo-belorusskih-traktorov-v-turtsii-dolzno-zarabotat-v-ijule-344079-2019/>.

65. Białoruś jest zainteresowana rozwojem współpracy z Azerbejdżanem w sektorze rolnictwa i działalności przemysłowej [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-razvivat-s-azerbajdzhanom-sotrudnichestvo-v-apk-i-promkooperatsiju-347429-2019/>

66. Białoruś zaprezentowała największą ekspozycję narodową na wystawie rolniczej w Baku [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavila-krupnejshuju-natsionalnuju-ekspozitsiju-na-selskohozjajstvennoj-vystavke-v-baku-347619-2019/>.

67. "Belgospisheprom i Azerbejdżańska Korporacja Przemysłowa podpisały protokół o współpracy [Electronic Resource]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belgospisheprom-i-azerbajdzhanskaja-promyslennaja-korporatsija-podpisali-protokol-o-sotrudnichestve-347723-2019/>.

68. Prezydent Armenii Sargsyan przybył na Białoruś [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/prezident-armenii-sarkisjan-pribyl-v-belarus-353322-2019/>.

69. 69. spotkanie z Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Armenii na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8605>.

70. 70. Myasnikovich zaproponował, aby Armenia aktywowała współpracę inwestycyjną [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mjasnikovich-predlozhih-armenii-aktivizirovat-investsotrudnichestvo-343419-2019/>.

71. Armenia jest zainteresowana rozwojem współpracy z Białorusią w dziedzinie rolnictwa [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/armenija-zainteresowana-razvivat-sotrudnichestvo-s-belarusiju-v-oblasti-selskogo-hozjajstva-353502-2019/>.

72. Białoruś jest gotowa do udziału w odnowieniu swojej floty sprzętu pasażerskiego w Armenii [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-gotova-uchastvovat-v-obnovlenii-parka-passazhirskoj-tehniki-armenii-334782-2019/>.

73. 73. szefowie agencji transportowych Białorusi i Armenii wskazali na punkty rozwoju współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/glavy-transportnyh-vedomstv-belarusi-i-armenii-nametili-tochki-rosta-sotrudnichestva-354239-2019/>.

74. Prezentacja referencji przez ambasadorów obcych państw [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vruchenie-veritelnyx-gramot-poslami-zarubezhnyx-gosudarstv-20325/.

75. Wystąpienie Kochanowej na otwarciu drugiej sesji Rady Republiki Białoruś Zgromadzenia Narodowego siódmej konwokacji [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/vystuplenie-kochanovoj-na-otkrytii-2020-07-22>.

[otkrytii-vtoroj-sessii-soveta-respubliki-natsionalnogo-sobranija-belarusi-385692-2020/](https://www.belta.by/economics/view/otkrytii-vtoroj-sessii-soveta-respubliki-natsionalnogo-sobranija-belarusi-385692-2020/).

76. Zalessky, B.L. Export Culture and Mass Consciousness / B.L. Zalessky // Zhurnalistyka-2016: młyn, problemy i perspektywy: mateyryalyaly 18 Mizhnar. nauk.-prekt. konf., prysveschanai 95-godzhu BDU, 10-11 lat. 2016, Mińsk / Radkal.: S.V. Dubovik (ad. red.). - Edycja. 18. - Mińsk: AAT Paligrafkambinat Nazwa I. Kolasa", 2016. - - C. 233–236.

77. BELAZ dostarczył kolejną partię wywrotek dla Russian Apatity [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-postavil-ocherednuju-partiju-samosvalov-rossijskomu-apatitu-386828-2020/>.

78. Nemankova, Yu. Wywrotki karuzelowe BELAZ rozpoczęły pracę na terenie Krasnojarska (w języku rosyjskim) / Yu. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/karjernye-samosvaly-belaz-pristupili-k-rabote-v-krasnojarskom-krae-386202-2020/>.

79. Nemankova, Yu. Kolejna 130-tonowa wywrotka BELAZ rozpocznie pracę w rosyjskim "Uralasbest" / Yu. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ocherednoj-130-tonnyj-samosval-belaz-nachnet-rabotu-na-rossijskom-uralasbeste-385689-2020/>.

80. Nemankova, Y. BELAZ wysłał do Armenii wywrotki / Yu. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-otpravil-v-armeniju-karjernye-samosvaly-385547-2020/>.

81. Osiem wywrotek górniczych BELAZ rozpoczęło pracę w Indonezji [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vosem-karjernih-samosvalov-belaz-pristupili-k-rabote-v-indonezii-387074-2020/>.

82. Nemankova, Yu. Partia ładowaczy BELAZ jest wysyłana do Algierii / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/partija-pogruzchikov-belaz-otgruzhena-v-alzhir-385911-2020/>.

83. Zalesskiy, B.L. Komponent antykryzysowy - eksport / B.L. Zalesskiy // Materiały XVI Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Europejska nauka XXI wieka - 2020", Tom 1. Przemysł: Nauka i studia. - - C. 22–24.

84. "W pierwszym kwartale Gomselmash dostarczył na rynki zagraniczne ponad 270 kombajnów i zestawów maszynowych [Zasoby Elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-v-i-kvartale-postavil-na-vneshnie-rynki-bolee-270-kombajnov-i-mashinokomplektov-388443-2020/>.

85. Od początku roku MTW dostarczyła do Pakistanu ponad 250 ciągników [Electronic Resource]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-s-nachala-goda-postavil-v-pakistan-bolee-250-traktorov-388294-2020/>.

86. Nemankova, Yu. MTZ produkcja eksport do krajów afrykańskich wzrosła o 70% / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-produktsii-mtz-v-strany-afriki-vyros-na-70-386540-2020/>.

87. Nemankova, Yu. MTZ dostarczy drugą stronę maszyn do Sudanu / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-postavit-vtoruju-partiju-tehniki-v-sudan-386164-2020/>.

88. MTZ ma dobre wyniki eksportowe: dostawy do Rosji wzrosły o 20%, a dostawy do Afryki o 70% [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://ont.by/news/u-mtz-horoshie-pokazateli-po-eksportu-na-20-vyrosli-postavki-v-rossiyu-na-70-v-afriku>

89. MTW zwiększyło eksport do Tadżykistanu 2 razy [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-uvelichil-eksport-produktsii-v-tadzhikistan-v-2-raza-387386-2020/>.

90. Nemankova, Yu. MAZ w pierwszym kwartale prawie 2,4-krotnie zwiększyła eksport do krajów nie należących do CSW / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-v-i-kvartale-uvelichil-eksport-v-dalnee-zarubezhje-pochti-v-24-raza-387079-2020/>.

91. "Amkodor-Honey w Karelii dostał pierwszą partię dźwigów mostowych [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/amkodor-onego-v-karelii-poluchil-pervuju-partiju-mostovyh-kranov-388008-2020/>.

92. "BELGIA" w pierwszym kwartale zwiększyła eksport do Rosji 2,5 raza / Yu. Nemankova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beldzhi-v-i-kvartale-uelichil-eksport-v-rossiju-v-25-raza-386430-2020/>.

93. Narodowy Program Wspierania i Rozwoju Eksportu Republiki Białorusi na lata 2016-2020 [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.government.by/upload/docs/fileaff83a3fc04eb9c0.PDF>.

94. Zalessky, B.L. Eksport usług: wśród priorytetów - turystyka / B.L. Zalessky // Materiały XVI Międzynarodni vedecko-prakticka konferencja "Veda a technologie: krok do budoucnosti - 2020". Tom 4: Praha. Wydawnictwo "Edukacja i nauka". - - C. 23-25.

95. Stoisko A. Griszkiwicz na Białorusi jest prezentowane na największej wystawie objazdowej Europy Północnej w Helsinkach / A. Griszkiwicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/beloruskij-stend-predstavlen-na-krupnejshej-turvystavke-severnoj-evropy-v-helsinki-376158-2020/>.

96. Białoruś jest reprezentowana na wystawie turystycznej w Nowym Jorku [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavlena-na-turisticheskij-vystavke-v-njju-jorke-377104-2020/>.

97. Nemankova, Yu. Potencjał turystyczny Białorusi został zaprezentowany na Balttour-2020 w Rydze // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/turisticheskij-potencial-belarusi-prezentovan-na-vystavke-balttour-2020-v-rige-377966-2020/>.

98. Około 29. międzynarodowej wystawy turystycznej "Tourest-2020" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <http://estonia.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c3677b38082f08c4.html>.

99. Możliwości turystyki łowieckiej i rybackiej na Białorusi są prezentowane na wystawie w Niemczech [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vozmozhnosti-ohotnichje-rybolovnogo-turizma-belarusi-predstavleny-na-vystavke-v-germanii-377905-2020/>.

100. Potencjał turystyczny Białorusi w 2020 roku zostanie zaprezentowany w Nowym Jorku, Dubaju i Londynie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/turisticheskij-potentsial-belarusi-v-2020-godu-predstavjat-v-niju-jorke-dubae-i-londone-374521-2019/>.

101. Zalessky, B. Punkt wzrostu. Cechy charakterystyczne zrównoważonego rozwoju w obliczu globalnych wyzwań / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2020. - – 132 c.

102. Podjęte działania przyczynią się do stworzenia produkcji samochodów elektrycznych na Białorusi - Ministerstwa Gospodarki [Zasoby Elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/prinimaemye-mery-budut-sposobstvovat-sozdaniju-v-belarusi-proizvodstva-elektromobilej-minekonomiki-383056-2020/>.

103. Ekologia i konsumpcja energii elektrycznej na Litwie - co korzystnie wpływa na rozwój samochodów elektrycznych na Białorusi [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ekologija-i-gramotnoe-potreblenie-elektroenergii-chem-vygoden-rost-chisla-elektromobilej-v-belarusi-383046-2020>.

104. Łukaszenka podpisał dekret zachęcający do zakupu samochodów elektrycznych [Zasoby elektrotechniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/president/view/lukashenko-podpisał-ukaz-o-stimulirovanii-zakupok-elektromobilej-383041-2020>.

105. "Belorusneft" planuje w tym roku otworzyć 180 stacji ładowania elektrycznego [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusneft-planiruet-otkryt-180-elektrozarjadnyh-stantsij-v-etom-godu-383042-2020>.

106. Gawriłowa, W. Ekologiczna, nowoczesna i zwrotna: uczeni zaprezentowali pierwszy białoruski samochód elektryczny / W. Gawriłowa // [Zasoby elektroniczne]. - – 2017. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/reportazh-ekologichnyj-sovremennyj-i-manevrennyj-uchenye-prezentovali-pervyj-belorusskij-elektromobil-262688-2017>.

107. Spotkanie z kierownictwem Rady Ministrów [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/soveschanie-s-rukovodstvom-soveta-ministrov-23197/.

108. "BELGIA jest gotowa rozważyć produkcję samochodów elektrycznych przy sprzedaży 5-10 tysięcy samochodów rocznie [Zasób

elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beldzhi-gotov-rassmatrivat-vypusk-elektromobilej-pri-prodazhe-5-10-tys-avto-v-god-382660-2020/>.

109. Eksport mieszkańców FEZ Grodnoinvest w 2019 roku był bliski 1 mld dolarów [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rezidentov-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-priblizilsja-k-1mlrd-379958-2020/>.

110. Cztery firmy z projektami inwestycyjnymi o wartości 190 milionów dolarów [Zasoby elektroniczne] stały się mieszkańcami FEZ Grodnoinvest w 2019 roku. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rezidentami-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-stali-4-kompanii-s-investproektami-na-190-mln-375887-2020/>.

111. Produkcja opakowań papierowych zostanie stworzona przez nowego mieszkańca FEZ "Grodnoinvest" [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/proizvodstvo-bumazhnoj-upakovki-sozdast-novyj-rezident-sez-grodnoinvest-379035-2020/>.

112. LLC "ZOV-MARKET" jest zarejestrowana jako rezydent FEZ "Grodnoinvest" [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://grodnoinvest.by/press-center/ooo-zov-market-zaregistrirovano-v-kachestve-rezidenta-sez-grodnoinvest/>.

113. Francuska firma rozważa możliwość stworzenia terminalu w FEZ "Grodnoinvest" [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/kompanija-iz-frantsii-rassmatrivaet-vozmozhnost-sozdaniija-terminala-v-sez-grodnoinvest-379266-2020/>.

114. Mieszkaniec FEZ "Grodnoinvest" LLC "Terrazit Plus" zaprezentował nowe innowacyjne produkty [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://grodnoinvest.by/press-center/rezident-sez-grodnoinvest-ooo-terrazit-plyus-predstavil-novuyu-innovacionnuyu-produkciju/>

115. FEZ "Grodnoinvest" mieszkaniec Belabedding IOO rozpoczął produkcję nowych produktów [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://grodnoinvest.by/press-center/rezident-sez-grodnoinvest-iooo-belabedding-zapustila-vypusk-novoj-produkcii/>.

116. W pierwszym kwartale zagraniczni inwestorzy zainwestowali w gospodarkę Białorusi 2,8 miliarda dolarów [Zasoby Elektroniczne]. - – 2020. -

URL: <https://www.belta.by/economics/view/inostrannye-investory-vlozhili-v-i-kvartale-v-ekonomiku-belarusi-28-mlrd-390601-2020/>.

117. Mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" przyciągnęli w pierwszym kwartale rekordowy wolumen BIZ w ujęciu netto [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-i-kvartale-privlekli-rekordnyj-objem-pii-na-chistoj-osnove-389251-2020/>.

118. FEZ Grodnoinvest zainwestował około 9 mln Br9m w rozwój infrastruktury w ciągu pięciu lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-grodnoinvest-za-pjat-let-investirovala-v-razvitie-infrastruktury-okolo-br9-mln-387801-2020/>.

119. W 2019 roku mieszkańcy FEZ Grodnoinvest przyciągnęli 436 milionów dolarów inwestycji [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-privlekli-436-mln-investitsij-385388-2020/>.

120. Zalesskiy, B.L. Wolna strefa ekonomiczna "Grodnoinvest": punkt wzrostu - eksport / B.L. Zalesskiy // Materiały z XVI Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Nowoczesny potencjał naukowy - 2020", 28 lutego - 7 marca 2020 r. Historia. Prawo. Nauki ekonomiczne. Administracja publiczna. Sheffield. Nauka i edukacja LTD. - - C. 28–30.

121. Mieszkańcy FEZ "Witebsk" zwiększyli wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych o 3,5 raza [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/special/regions/view/rezidenty-sez-witebsk-uvelichili-objem-prjamyh-inostrannyh-investitsij-v-35-raza-379775-2020/>.

122. Inwestorzy z 4 krajów planują rozpocząć w tym roku realizację projektów w FEZ "Witebsk". - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/investory-iz-4-stran-planirujut-v-etom-godunachat-realizatsiju-proektov-v-sez-witebsk-379788-2020/>.

123. W FEZ "Witebsk" z udziałem rosyjskiego inwestora stworzy produkcję puszek cynowych [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-sez-witebsk-s-uchastiem-rossijskogo-investora-sozdadut-proizvodstvo-zhestjanyh-banok-377712-2020/>.

124. Litewski holding "VMG Group" zwiększy wolumen inwestycji na projekty w FEZ "Witebsk" do 200 mln euro [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/litovskij-holding-vmg-grupp->

[uvelichit-objem-investitsij-po-proektam-v-sez-vitebsk-do-200-mln-evro-379950-2020/](https://www.belta.by/regions/view/bolee-1-mlrd-investitsij-privlecheno-v-ekonomiku-vitebskoj-oblasti-za-2019-god-378810-2020/).

125. Bogacheva, O. Bogacheva // [Zasoby elektroniczne] przyciągnęły do gospodarki obwodu witebskiego ponad 1 miliard dolarów inwestycji w 2019 roku. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bolee-1-mlrd-investitsij-privlecheno-v-ekonomiku-vitebskoj-oblasti-za-2019-god-378810-2020/>.

126. Wizyta robocza w obwodzie witebskim [Zasoby elektrotechniczne]. - – 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/rabochaja-poezdka-v-vitebskij-rajon-23609/.

127. Zalesskiy, B.L. FEZ "Witebsk": kurs - o współpracy międzynarodowej / B.L. Zalesskiy // Materiały na XV Międzynarodową Konferencję Naukową, Prezentacje sukcesów i rozwoju - 2019, 15 - 22 stycznia 2019: Sofia. "Bałaj GRAD-BG". - – C. 30–32.

128. Potencjał gospodarczy regionu [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://marketvit.by/ekonomicheskij-potencial-regional/>.

129. Shcherbitskiy, A. Holandia będzie stawiała na wzmocnienie stosunków z obwodem witebskim - dyplomatą / A. Shcherbitskiy // [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - <https://www.belta.by/regions/view/niderlandy-sdelajut-stavku-na-ukreplenie-svjazej-s-vitebskoj-oblastjju-diplomat-382019-2020>.

130. IKEA chce w ciągu 2 lat zwiększyć zakupy towarów na Białorusi ze 150 do 300 milionów euro [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <http://ncpn.by/ikea-%D1%85%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%82-%D1%83%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B8%D1%82-%D1%8C-%D0%B7%D0%B0-2-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%BA%D1%83-%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0/>

131. Szczerbicki, A. Szwedzki biznes wykazuje zainteresowanie obwodem witebskim - Ambasador / A. Szczerbickiy // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/shvedskij-biznes-projavljaet-interes-k-vitebskoj-oblasti-posol-381082-2020/>.

132. Shcherbitskiy, A. Vitebsk region i Wielka Brytania mają wielki potencjał współpracy - Perkins / A. Shcherbitskiy // [Zasoby elektroniczne]. - –

2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-i-velikobritanija-imejut-bolshoj-potentsial-dlja-sotrudnichestva-perkins-383129-2020/>.

133. Zalessky, B.L. Economic Forum as a tool for the development of international relations in the region / B.L. Zalessky // Materials for the XV International Scientific Practical Conference, Ninovite cognitions on the Euroscat Science - 2019, 15 - 22 juni 2019. Administracija publiczna. Sofia. "Bajal GRAD-BG. - - C. 11-13.

134. Kontakty biznesowe, festiwal rzemiosła i gastrofest online - otwarto wystawę "Wiosna w Homlu" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/delovye-kontakty-prazdnik-remesla-i-gastrofest-onlajn-otkrylas-vystavka-vesna-v-gomele-392199-2020/>.

135. Nowy format "Wiosna w Homlu" pozwoli na zbadanie potencjału tego regionu z dowolnego miejsca na świecie - Słownik [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-format-vesny-v-gomele-pozvolit-iz-ljuvoj-tochki-mira-izuchit-potentsial-regiona-solovej-392149-2020/>.

136. Projekty online stymulują przedsiębiorstwa do wzmocnienia swojej pozycji na stronach internetowych - Filonova [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/onlajn-proekty-stimulirujut-predprijatija-ukrepljat-pozitsii-na-internet-plattformah-filonova-392234-2020/>.

137. Ponad 250 firm z 13 krajów uczestniczy w wystawie "Wiosna w Homlu" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bolee-250-kompanij-iz-13-stran-uchastvujut-v-virtualnoj-vystavke-vesna-v-gomele-393173-2020/>.

138. Od robotów do domu na kółkach: kilkadziesiąt projektów inwestycyjnych oferowanych jest online w Homelskim regionie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/ot-robotov-do-doma-na-kolesah-desjatki-investproektov-predlagaet-onlajn-gomelskaja-oblast-392685-2020/>.

139. Nowy rezydent FEZ "Brześć" zamierza zainwestować ponad 25 milionów euro w produkcję mebli [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-sez-brest-nameren-investirovat-v-proizvodstvo-mebeli-bolee-25-mln-evro-394124-2020/>.

140. Nowy mieszkaniec FEZ "Brześć" zajmie się obróbką drewna [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-brest-zajmetsja-derevoobrabotkoj-392514-2020/>.

141. Nowy mieszkaniec FEZ "Brześć" będzie produkował odzież kolekcjonerską [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-sez-brest-budet-vypuskat-kollektsionnuju-odezhdu-392737-2020/>.

142. W FEZ "Brześć" planuje się stworzyć 1 tysiąc miejsc pracy [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-sez-brest-planirujut-sozdat-1-tys-rabochih-mest-380116-2020/>.

143. Zalessky, B. Białoruś - Europa: potencjał partnerstwa. Polityka wielowektorowa w warunkach globalnych wyzwań / B. Zalesskiy. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2016. - – 168 c.

144. FEZ "Brześć" kończy w tym roku tworzenie infrastruktury we włoskim okręgu przemysłowym [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/special/regions/view/sez-brest-zavershaet-v-etom-godu-sozdanie-infrastruktury-v-italjianskom-promyshlennom-okrugu-380751-2020/>.

145. Zalesskiy, B.L. "Velikiy Kamen": perspektywa rozwoju - podparki / B.L. Zalesskiy // Materiały z XVI Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej "Nauka i cywilizacja - 2020", 30 stycznia - 07 lutego 2020 r. Nauki ekonomiczne. Sheffield. Nauka i edukacja LTD. - – C. 20–22.

146. Zheng, H. "Wielki kamień" staje się strategiczną platformą współpracy Białoruś-Chiny / H. Zheng // [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/velikij-kamen-stanovitsja-strategicheskoj-platfornoj-dlja-belorusko-kitajskogo-sotrudnichestva-7152/>

147. Nemankova, Yu. Pilotażowy projekt rozwoju 5G jest realizowany w "Great stone" / Yu. Nemankova // [Electronic resource]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pilotnyj-proekt-po-razvitiyu-5g-realizujut-v-velikom-kamne-381000-2020/>.

148. Aleksander Turczyn: Współpraca białorusko-szwajcarska ma poważny potencjał [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9136>.

149. Uruchomiono produkcję masek oddechowych w parku przemysłowym "Wielki kamień" [Surowiec elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/proizvodstvo-dyhatelnyh-masok-otkryto-v-industrialnom-parke-velikij-kamen-383799-2020/>.

150. Nowy rezydent z chińską stolicą jest zarejestrowany w "Great Stone" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-s-kitajskim-kapitalom-zaregistrirovan-v-velikom-kamne-384192-2020>.

151. Zalessky, B. Vector partnerstwa - Chiny. Kolekcja artykułów / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - - 188 c.

152. O rozwoju w parku "Wielki Kamień" strefy współpracy naukowo-technicznej i rozwoju SINOMACH [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://china.mfa.gov.by/ru/embassy/news/cf39e9ad1f75824a.html>

153. Sinomach Torch Park zostanie zbudowany w Great Stone. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-postrojat-park-sinomach-fakel-390613-2020/>.

154. Wei, V. Dolina Krzemowa Chin / Wei // Modele, systemy, sieci w gospodarce, inżynierii, przyrodzie i społeczeństwie. - - 2013. - - C. 18–21.

155. Krasilnikova, Yu. Pekin uruchamia program przyciągania zagranicznych specjalistów IT (w języku rosyjskim) / Yu. - - 2018. - URL: https://hightech.fm/2018/02/28/beijing_lures_talent

156. W ciągu pierwszych 11 miesięcy 2019 roku Pekijski Technopark Zhongguancun odnotował 13,8 procentowy wzrost przychodów [Electronic Resource]. - - 2020. - URL: http://russian.news.cn/2020-01/07/c_138685700.htm?utm_source=yxnews&utm_medium=desktop&utm_referrer=https%3A%2F%2Fyandex.by%2Fnews.

157. Pierwszy bezzałogowy autobus elektryczny został przetestowany w "The Great Stone" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervyj-bespilotnyj-ekstrobus-protestirovali-v-velikom-kamne-390612-2020>.

158. Nowy mieszkaniec "Wielkiego Kamienia" będzie wytwarzał produkty do obróbki drewna [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-velikogo-kamnja-budet-vypuskat-produktsiju-dlja-derevoobrabotki-390684-2020>.

159. Lugina, T. Jakimi projektami może się pochwalić nasz przemysł lekki? / T. Lugina. // [Zasoby elektroniczne] - - 2020. - URL: <https://www.sb.by/articles/svoya-rubashka-blizhe-k-telu11.html>.

160. Nemankova, Yu. Enterprises of "Bellegprom" wyeksportowały 58,3% produkcji w pierwszym kwartale (w języku rosyjskim) // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-bellegproma-v-i-kvartale-eksportirovali-583-produktsii-389618-2020/>.

161. Eksport przedsiębiorstw dzianinowych Bellegpromu w pierwszym kwartale wzrósł o 8,4% [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-trikotazhnyh-predpriyatij-bellegproma-v-i-kvartale-vyros-na-84-391971-2020>.

162. Przedsiębiorstwa włókiennicze Bellegprom planują poszukiwanie nowych partnerów i zwiększenie eksportu do UE [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tekstilnye-predprijatija-bellegproma-planirujut-iskat-novyh-partnerov-i-naraschivat-eksport-v-es-391599-2020>.

163. "Bellegprom planuje eksport masek ochronnych do Rosji i Niemiec w maju [Zasoby elektroniczne]. - - 20120. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-planiruet-v-mae-eksportirovat-zaschitnye-maski-v-rossiju-i-germaniju-389972-2020/>

164. "Kamvol planuje wejść na rynek amerykański i kanadyjski [Electronic Resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kamvol-planiruet-vyjti-na-rynki-ssha-i-kanady-389583-2020/>.

165. Yesin, R. O białoruskim lnie w Japonii, poszukiwaniu nowych towarów na eksport i wzmocnieniu handlu elektronicznego (w języku rosyjskim) / R. Yesin // [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/esin-o-belorusskom-lne-v-japonii-poiskenovyh-tovarov-dlja-eksporta-i-usilenii-elektronnoj-torgovli-7276/>.

166. Transakcje o wartości 21 mld USD zostały zawarte na BTB w ciągu 15 lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sdelki-na-21-mlrd-zakljucheny-na-butb-za-15-let-393174-2020>.

167. Produkty do obróbki drewna zostały sprzedane za ponad 7 mln EUR na aukcji eksportowej BUTB [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/produktsiju-derevoobrabotki-bolee-chem-na-7-mln-evro-prodali-na-eksportnyh-torgah-butb-391644-2020/>.

168. W okresie styczeń-kwiecień sprzedano za pośrednictwem firmy BTB 2,5 raza więcej surowego mleka niż przez cały rok 2019 [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-janvare-aprele-cherez-butb-prodali-v-25-raza-bolshe-syrgo-moloka-chem-za-ves-2019-god-391283-2020/>.

169. Brytyjskie i kanadyjskie przedsiębiorstwa są zainteresowane zakupem białoruskiej tarcicy w handlu giełdowym [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/britanskij-i-kanadskij-biznes-zainteresovan-v-zakupke-belorusskih-pilomaterialov-na-birzhevyh-torgah-391809-2020/>.

170. Białoruś i Uzbekistan rozwijają współdziałanie w dziedzinie zamówień elektronicznych [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/befarus-i-uzbekistan-razvivajut-vzaimodejstvie-v-oblasti-elektronnyh-zakupok-390898-2020/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

KS OmniScriptum Publishing
Brivibas gatve 197
LV-1039 Riga, Latvia
Telefax: +371 686 20455

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY